SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Muhasebe Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı

MUHASEBE EĞİTİMİNDE ÖĞRETME – ÖĞRENME VE KARİYER PLANLAMA SORUNU: MUHASEBE MESLEK ÖĞRETMENLERİ ÜZERİNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

Batuhan ERDABAK

Sivas
Mayıs 2023

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Muhasebe Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı

MUHASEBE EĞİTİMİNDE ÖĞRETME – ÖĞRENME VE KARİYER PLANLAMA SORUNU: MUHASEBE MESLEK ÖĞRETMENLERİ ÜZERİNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

Batuhan ERDABAK

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet DEMİR

Sivas
Mayıs 2023

TEŞEKKÜR

Danışmanım, çok değerli hocam, Prof. Dr. Mehmet DEMİR'e tez boyunca yaptığı katkılardan dolayı, bana inanıp, güvendiği ve her konuda, her zaman yanımda olduğu için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bana inanan, güvenen, maddi ve manevi her zaman yanımda olan değerli eşim Yasemin ERDABAK, sevgili annem Pınar ERDABAK ve sevgili babam Mustafa ERDABAK'a desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Batuhan ERDABAK

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

…../…./2023

Batuhan ERDABAK

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **i**
TABLO LİSTESİ ..... **iii**
GRAFİK LİSTESİ ..... **v**
ÖZET ..... **vii**
ABSTRACT ..... **ix**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **3**
1. EĞİTİM KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE MUHASEBE EĞİTİMİ **3**
1.1. Eğitim Kavramı ve Tanımı 4
1.2. Eğitim ile İlişkili Kavramlar 5
1.2.1 Kültür 5
1.2.2. Eğitim ve Kültür İlişkisi 6
1.3. Muhasebe Kavramı Tanımı ve Muhasebe Eğitimi 6
1.3.1. Muhasebe Kavramı ve Tanımı 6
1.3.2. Muhasebenin Temel Kavramları ve Fonksiyonları 8
1.3.3. Muhasebe Eğitiminin Amacı ve Önemi 12
1.4. Türkiye'de Muhasebe Eğitimi 13
1.4.1. Ticaret Meslek Liselerine Genel Bir Bakış 16
1.4.2. Ticaret Meslek Liseleri Tarihsel Gelişimi 16
1.4.3. Ticaret Meslek Liselerinin Amacı ve Günümüzdeki Önemi 17
1.4.4. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitimi 18
1.5. Mesleki ve Teknik Eğitim 20
1.5.1. Mesleki ve Teknik Eğitiminin Tanımı 21
1.5.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Önemi 22
1.5.3. Mesleki ve Teknik Eğitimin Nitelikleri 23
1.5.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Amacı 24
1.5.5. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Tarihi 25
1.5.5.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Mesleki ve Teknik Eğitim 25
1.5.5.2. Cumhuriyet Sonrası Dönemde Mesleki ve Teknik Eğitim 27
1.5.5.3. Günümüz Tarihinde Mesleki ve Teknik Eğitim 28

İKİNCİ BÖLÜM 31
2. MUHASEBE EĞİTİMİNDE MODÜLER EĞİTİM VE KARİYER PLANLAMASI KAVRAMI 31
2.1. Modüler Öğretim Sistemi 31
2.1.1. Modül Kavramı ve Eğitimde Modüler Sistem 31
2.2. Türkiye'de Modüler Eğitim Kronolojisi 32
2.2.1. Ortaöğretim Projesi (OÖP) 33
2.2.2. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) 33
2.3. Kariyer 34
2.4. Kariyer Yönetimi 35
2.4.1. Kariyer Seçimini Etkileyen Faktörler 37
2.4.2 Kişilik Kavramı 37
2.5. Kariyer Hedefleri 38
2.6. Kariyer Planlama 38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 43
3. UYGULAMA 43
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 43
3.2. Araştırmanın Yöntemi 43
3.3. Verilerin Toplanması 43
3.4. Evren ve Örneklem 44
3.5. Katılımcıların Görev Yaptıkları Yerler, Görüşme Süreleri ve Sergiledikleri Tavırlar 44
3.6. Mülakatla Elde Edilen Bulgular 45
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 105
KAYNAKÇA 107
EKLER 113
Ek 1. Anket Formu 113
ÖZ GEÇMİŞ 117

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Temel Muhasebe Süreci 10
Tablo 2: Kariyer Planlaması Aşamasında Yapılması Gereken Olgular.....36
Tablo 3: Muhasebe Meslek Öğretmenlerinin Karakteristik Özellikleri 45
Tablo 4: Katılımcıların Hangi Muhasebe Derslerini ve Kaç Yıldır Anlattıkları 46
Tablo 5: Soru 2 için oluşturulan tablo 5 aşağıdadır. 49
Tablo 5'ten görüldüğü üzere öğretmenler öğrencilerdeki; 49
Tablo 6: Muhasebe Öğretmenlerinin öğretme sorunu yaşadıkları dersler tablosu. ...50
Tablo 7: Muhasebe Derslerinde Öğretme Sorunlarının Çözümüne Yönelik Görüşleri 52
Tablo 8: Muhasebe öğretmenlerinin öğrencileri "Derslere Düzenli Katılıyorlar Mı?" Sorusuna Yönelik Görüşleri 55
Tablo 9: Öğrencilerin Derslere Düzenli Çalışıp, Çalışmadıklarına Yönelik Verilen Cevapları.....57
Tablo 10: Öğretim Teknolojilerinin Etkin Şekilde Kullanılıp, Kullanılmadığı Sorusuna Yönelik Cevapları 60
Tablo 11: Temel Muhasebe Kavramlarının Bilinmesine Yönelik Cevapları 62
Tablo 12: Öğrenci Sayısının Uygun Olup, Olmadığına Yönelik Cevapları 64
Tablo 13: Derslerde öncelikle Mantığın Verilmesi Yönündeki Cevapları 67
Tablo 14: Ders Kitaplarının Yeterliliği Konusunda Verilen Cevapları 69
Tablo 15: Muhasebe öğretmenlerinin teorik Bilginin Staja Yararına Yönelik Verdikleri Cevapları 71
Tablo 16: Stajın, Staj Sonrası Eğitime Etkileri Hakkında Verilen Cevapları.....74
Tablo 17: Öğretmenlerin Modüler ve Eski sistemin yararlarına yönelik görüşleri ...76
Tablo 18: Öğretmenlerin Öğretim Tekniklerine Yönelik Sorulan Soruya Verdikleri Cevapları.....77
Tablo 19: Katılımcılarımıza Sorulan Kuşak Farklılığı ile Alakalı Soruya Verilen Cevaplar.....80
Tablo 20: Kuşak Farklılıklarının Öğretime Etkisine Yönelik Verilen Cevapları 83
Tablo 21: Öğrencilerin TML Seçmelerinde Etkili Olan Faktörleri İçeren Tablo;.....86
Tablo 22: Kariyer Planlaması Olup, Olmadığı Yönünde Verilen Cevapları 89

Tablo 23: Öğrencilere Kariyer Yönlendirilmesi Yapılıyor Mu Sorusuna Yönelik Cevapları 91
Tablo 24: Eğitimde Edinilen Bilgilerin Meslek Hayatına Etkileri Hakkında Görüşleri..... 94
Tablo 25: Öğrencilerin Kariyerlerini Aldıkları Eğitim Paralelinde İlerletip, İlerletmediklerine Yönelik Verilen Cevapları..... 96
Tablo 26: Muhasebe Eğitiminin Ticarete Etkisi Hakkında Verilen Cevapları 99
Tablo 27: Katılımcının Uzak Eğitime Yönelik Verdiği Cevapları..... 101
Tablo 28: Katılımcının Mesleki Keşkelerine Yönelik Verdiği Cevapları..... 104

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Türkiye Geneli Mesleki ve Teknik Liseler Dağılımı.....15
Grafik 2: Türkiye Geneli Mesleki ve Teknik Liselerdeki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılım Grafiği.....15
Grafik 3: Türkiye Geneli Mesleki ve Teknik Liselerdeki Öğretmenlerin Kadrolu ve Sözleşmeli kategorilerindeki Dağılımları.....16
Grafik 4: Kariyer tercihinde bireyi etkileyen faktörler.....37
Grafik 5: Kariyer Planlama Modeli.....39

ÖZET

Bu tez çalışmasında, lise döneminde verilen muhasebe derslerindeki öğretme ve öğrenme sorunları ve bu sorunların kariyer planlamasını etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için Sivas il merkezinde ve ilçelerinde muhasebe meslek öğretmenleri araştırılmış ve iletişim kanalları aracılığıyla tez çalışmasına katılmaları yönünde teklif iletilmiştir. Bu teklife 2021 yılı içerisinde Sivas il merkezinde ve ilçelerinde bulunan toplam 25 muhasebe öğretmeninde 11'i olumlu dönüş sağlamıştır. Çalışmanın yapıldığı ilçeler; Suşehri, Ulaş, Divriği, Zara, Şarkışla'dır. Çalışma kapsamında 11 muhasebe öğretmenine 24 sorudan oluşan bir soru seti yönetilmiştir. Yöneltilen bu sorularda genel olarak lise döneminde, muhasebe eğitiminde yaşanan öğretmen ve öğrenme sorunları ve öğrencilerin kariyer planlamalarına etkisinin ortaya çıkarılmasına ilişkin düşüncelerin tespit edilmesine çalışılmıştır.

Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle en önemli öğrenme sorunlarının; öğrencilerin derse karşı ilgisiz olmaları, ticaret meslek liselerine kendi istekleri dışında gelmeleri, öğrencilerin kariyerlerini bu alanda sürdürmek istememeleri ve muhasebe eğitimine karşı ön yargılı olmaları sonuçlarına ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra en önemli öğretme sorunlarının ise; öğrencilerin derslere çalışmadıkları, öğretmenler tarafından öğretim teknolojilerinin aktif olarak kullanılmaması ve kariyer planlaması konusunda yeterli bilgiye ve yönlendirmeye sahip olmamaları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Muhasebe öğretmenleri tarafından bu sorunlarla ilgili ön plana çıkan çözüm önerileri; öğrencilere muhasebe alanında bilgilendirme yapılması, öğrencilerin ilgi düzeylerinin arttırılması, teorik bilginin yanı sıra uygulamalı ders işleyişinin oturtulması ve doğru öğretim tekniklerinin kullanılması önerileri beyan edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Öğretme, Öğrenme, Modüler Eğitim, Kariyer, Kariyer Planlaması

ABSTRACT

In this thesis, it is aimed to determine the teaching and learning problems in the accounting courses given in the high school period and the effects of these problems on career planning. In order to achieve this aim, professional accounting teachers in Sivas city center and its districts were researched and an offer was sent to participate in the thesis study through communication channels. 11 of 25 accounting teachers in Sivas city center and districts responded positively to this proposal in 2021. Districts where the study was conducted; Suşehri, Ulaş, Divrigi, Zara, Sarkisla. Within the scope of the study, a question set consisting of 24 questions was administered to 11 accounting teachers. In these questions, it was tried to determine the opinions about the teacher and learning problems experienced in accounting education and the effects of students on career planning in the high school period.

Based on the findings obtained as a result of the study, the most important learning problems are; It has been concluded that students are indifferent to the course, come to trade vocational high schools against their own will, students do not want to pursue their careers in this field and are prejudiced against accounting education. In addition to this, the most important teaching problems are; It has been concluded that students do not study for classes, teachers do not actively use instructional technologies, and they do not have sufficient information and guidance on career planning.

Suggestions for solutions to these problems by accounting teachers; Suggestions were made to inform students in the field of accounting, to increase students' interest levels, to establish practical coursework as well as to theoretical knowledge and to use correct teaching techniques.

Keywords: Accounting, Teaching, Learning, Modular Education, Career, Career Planning

GİRİŞ

Eğitim dünya üzerinde her alanda önemli bir noktada bulunmaktadır. Eğitimin iki temel kanalı vardır. Bunlardan birincisi verici (Öğretici) diğer birisi ise alıcı (Öğrenici)'dir. Eğitim tarihin her noktasında önemli bir konumda bulunmaktadır. Yapılan savaşlar sonucunda sınırlar belirlenirken, toplulukların ticaretlerinde, icatların çıkış süreçlerinde, meslek gruplarının oluşmasında ve daha birçok noktada eğitimin izleri görülmektedir. Eğitimin önemi her geçen gün artmakla birlikte bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların sonuçlarında görüldüğü üzere eğitimin tam anlamıyla gerçekleşmesi için öğretici ve öğrenici kanallarının bu süreci tam anlamıyla gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bunun için ise iletişimin doğru kullanılması oldukça önemli bir noktada bulunmaktadır.

Eğitimin temel amacı öğrenicinin çalışılan konuda gerekli tüm bilgi, birikim, beceri ve yetkinliğe sahip olmasıdır. Buda sadece ama sadece etkili iletişimle sağlanmaktadır. Öğreticinin anlatılacak konuya hangi düzeyde hâkim olduğundan, öğrenicinin o konuyu öğrenme istek ve arzusuna kadar olan süreç etkili iletişimi etkilemektedir. Öğreticinin anlattığı öğrenici tarafından anlaşılıp, öğrenicinin kafasında canlanıyorsa süreç doğru işliyor denmektedir. Tüm bu bahsedilen olaylar tam anlamıyla tamamlandığında etkili eğitim tamamlanmış olmaktadır. Etkili iletişimini tamamlamış birey o alanda gerekli tüm bilgi ve birikimlere sahip olarak eğitimini aldığı konuda hayatını idame ettirmektedir.

Günümüzde eğitim hiç olmadığı kadar önemli bir noktada bulunmaktadır. Ülkeler birbirlerine karşı sağlamaya çalıştıkları üstünlüklerini eğitim yoluyla sosyal, ekonomik ve siyasi alanlarda yapmaktadırlar. Finans alanında yapılan çalışmalar ve verilen eğitimler günümüzde lider ülkelerin en büyük kozu olma özelliğini taşımaktadır. Ekonomi ve finans alanında refah seviyesi yüksek olan ülkeler ellerindeki fonu doğru alanlara yatırıma dönüştürerek sağlık, askeri, sosyal ve siyasi alanlarda da gelişim göstermektedirler.

Doğru zamanda ve doğru alanda yapılan yatırımlar eğitimin tamamlamış kişilerce yapıldığında hedeflenen noktaya ulaşılmaktadır. Genel olarak bakıldığında gücü elinde bulunduran ülkelerin eğitim sistemlerinin çok gelişmiş olduğu görülmektedir. Ülkelerin

finans ve ekonomi alanlarında yaptığı yatırımların amacı, ülkeler arası ticari faaliyetler göstermektir. Bu ticari faaliyetler, ülkelerin birbirlerine olan üstünlüklerini göstermede ve diğer ülkelerin bu gücü görmesinde önemli bir yer almaktadır.

Ülkemizde muhasebe, ekonomi ve finans alanında verilen eğitimler devlet kurumları bazında iki yerde gerçekleşmektedir. Bunlardan en temel düzeyde olanı muhasebe eğitimi verilen Ticaret Meslek Liseleridir. Diğer kurum ise özellikle üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin bünyesinde bulunan ilgili bölümlerdir.

Çalışmanın birinci bölümünde eğitim ve kültür kavramlarından bahsedilmektedir. Muhasebe biliminin, amacı ve tarihçesi çalışmada yer almaktadır. Daha sonra ülkemizdeki muhasebe eğitimi ele alınmaktadır. Birinci bölümde bahsedilen başlıklara ek olarak ülkemizde muhasebe eğitimi veren kurum ve kuruluşlar bütünüyle anlatılmaktadır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitimin tanımı, önemi, tarihçe ve niteliklerinden bahsedilmektedir. Daha sonra mesleki ve teknik eğitimin ülkemizdeki durumu ele alınmaktadır. Ticaret meslek liselerinin tarihsel gelişimi, amacı ve günümüzdeki önemlerine değinilmektedir. Birinci bölümde son olarak ticaret meslek liselerinde verilen muhasebe eğitimi ele alınmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde modül kavramı, modüler öğretim sistemi, ülkemizde modüler eğitimin tarihi, kariyer kavramı, kariyer planlaması ve kariyer planlama aşamaları ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde Sivas il merkezinde ve Suşehri, Ulaş, Divriği, Zara, Şarkışla ilçelerinde bulunan Ticaret Meslek Liselerindeki toplam 11 muhasebe meslek öğretmenine yöneltilen, muhasebede öğretme, öğrenme sorunu ve kariyer planlaması hakkında 24 adet sorudan oluşan soru ailesine, eğitmenler tarafından verilen cevaplar yer almaktadır. Bunun yanı sıra çalışmanın son bölümünde tezimizden çıkan sonuç bölümü bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. EĞİTİM KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE MUHASEBE EĞİTİMİ

Tarihin her noktasında görüldüğü üzere eğitim kavramı tüm toplumlarda önemli bir yerde bulunmaktadır. Ülkeler ve topluluklar çeşitli alanlarda belirledikleri hedeflere ulaşmak için eğitim sistemleri kurup, en verimli haliyle bu sistemlerin işlemesini sağlamaktadır. Tıp, hukuk, iktisat ve birçok alandaki planlanan ilerlemeler sadece kurulan eğitim sisteminin paralelinde gelişmektedir. Ülkelerin kalkınmasında ve gelişmesinde ticari ve iktisadi faaliyetlerin büyük bir payı bulunmaktadır. Bu faaliyetler ticari ve iktisadi eğitimini tamamlamış kişilerce yapıldığında amaçlanan ve planlanan çerçevede gelişim göstermektedir. Ülkemizde ticari ve iktisadi eğitim üniversitelerin ilgili fakültelerinin ilgili bölümleri haricinde Ticaret Meslek Liselerinde verilmektedir.

İktisadi alanda hedeflenen noktaya ulaşılmada ticaret meslek liselerinin işleyişi, muhasebe meslek alanında nitelikli bireyler yetişmede kuşkusuz kilit rol üstlenmektedir. Ticaret meslek liselerinin amacı, muhasebe meslek eğitimi ile, öğrenciye muhasebenin temel bilgilerinin verilmesi ve pratiğin teori ile desteklenmesini sağlamaktır. Öğretme ve öğrenme konusunda öğretici veya öğrenci kanallı problemler yaşanmaktadır. Öğrenme olgusu güçlü bir iletişimle gerçekleşmektedir (Çaşut, 2019: 1). Öğretici ile öğrenci arasında iyi bir iletişim bağı yakalandığında öğretme ve öğrenme problemleri aşılabilmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde eğitim kavramının anlamı, kültür kavramının anlamı, topluluklar açısından ne ifade ettiği, eğitim ile kültür uyumu ve eğitim sisteminin kültür sınırlarında geliştirildiğinden bahsedilecektir.

1.1. Eğitim Kavramı ve Tanımı

Eğitimin en genel şekilde tanımı kişinin bir amaca ulaşma ve kendini yetiştirme serüvenidir (Fidan 2012: 4). Eğitim kavramının herhangi bir sınırı yoktur ve sınırlandırılamaz bir kavramdır (Çelikkaya 1990: 1). Eğitim en eski medeniyetlerden başlayarak günümüze kadar gelmektedir. Eğitim tarihine bakıldığında bu kavramın Sümerler 'in yazıyı bulması ile başladığı düşünülmektedir. Sümerler icat ettikleri yazıyı çeşitli alanlarda kullanmaya başladıktan sonra matematik, geometri, takvim gibi alanlarda çalışmalar yapmışlardır (*Eğitim tarihi*, 2021). Eğitim kelimesinin eski Türkçe 'de ki karşılığının 'terbiye' olduğu bilinmektedir (Özkan 2006: 35). Eğitim kişinin kendisini belirli alanlarda terbiye ve disipline etmesinin yanı sıra belirlenen ve planlanan alanda bilgi sahibi olup, uzmanlaşmasına imkân ve olanak sağlamaktadır. Eğitim sayesinde bireyin hayalleri, davranışları, dünya görüşü ahlak temelleri ve hareketleri değişkenlik göstermektedir(Gür 2014: 5).

Bireyin iş yaşantısı çoğunlukla aldığı eğitim çerçevesinde şekillenmektedir. Eğitim serüveni okul öncesinde ebeveynlerle başlar, eğitim kurumlarında süreç devam eder (Tonga 2012: 781). Ebeveynlerinden ve tahsil yaptığı okullardan aldığı bilgilerle eğitimini tamamlayan kişi toplumda var olmaktadır. Kendi eğitimini tamamlayan ve toplumda varlığını gösteren birey gelecek nesillerine de kendi ebeveynlerinin uyguladığı aile eğitimini uygulayarak geleceğe hazırlamaktadır.

Eğitim günümüzde her zamankinden daha büyük bir önem arz etmektedir. Gelişen ve ilerleyen teknoloji ile ülkeler eğitime ciddi yatırımlarda bulunmaktadır. Bu sebepten bireyin ebeveynleri ile başlayan ve çeşitli kurumlarda devam eden eğitim serüveni hem kişi hem de var olduğu ülke açısından daha da önemli bir konumda bulunmaktadır. Günümüzde hemen hemen tüm ülkelerin yatırımlarını teknoloji ve finans üzerine yaptıkları görülmektedir.

Eğitim kavramının bağlı olduğu bir diğer kavram ise kültürdür. Bireyin eğitim serüveni bağlı olduğu kültüre göre gelişim ve ilerleme göstermektedir. Kültür, bir bireyin hayatı görme biçimidir(Çaşut 2019: 3). Kişinin dengeli bir şekilde yaşayıp, bulunduğu topluma yararlı bir birey olabilmesi için, gerekli donanımlara sahip olması gerekmektedir (Özkan 2006: 35). Yetiştiği kültür içerisinde doğru eğitimi almış ve layıkıyla eğitimini tamamlamış bir birey ülkesine uzmanlaştığı alanda hizmet vererek bağlı olduğu toplum ve ülkesi için bir katma değer oluşturmaktadır.

1.2. Eğitim ile İlişkili Kavramlar

Tez çalışmasının bu bölümünde eğitim ile ilişkili kavramlara değinilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde "kültür" kavramı detaylı olarak ele alınmış ve eğitim – kültür ilişkisi incelenmiştir.

1.2.1 Kültür

Kültür kavramı Türkçe 'ye Fransızca' dan girmiş bir kavramdır. Bu kavramın kökeninin Latince olduğu bilinmektedir. Kültür ifadesinin anlamına bakacak olursak Latince karşılığının ekmek, ekilebilmek olduğu bilinmekte, bu sebepten insan eli değerek, insan tarafından oluşturulan şeklinde nitelendiği görülmektedir (Gül Yazar 2020). Kültür kavramı Taylor'a göre 'bilgiyi, imanı, sanat ve ahlakı, örf ve adetleri ferdin bağlı olduğu bir toplumun üyesi olması sebebiyle kazandığı alışkanlıkları ve bütün maharetleri içine alan karmaşık bir bütündür' cümlesiyle ifade edilmektedir (Tutuş 2020: 6).

İnsan tarafından üretilmiş her şeye kültür diyebilmekteyiz (Ada vd. 2012: 3). Kültür geçmişten gelen yazılı olmayan fakat belirli bir topluma ait yansımalardır. Her toplum kendi kültürünü oluşturabilmektedir. Aynı toplum içerisinde farklı bölgelerde, farklı kültürler görülebilmektedir. (Ayas vd. 2014: 2)'e göre kültür toplumların değil, insanoğlunun ortaklaşa oluşturduğu maddi, manevi bir yaşam biçimi olarak tanımlanmaktadır. Kültür sonradan öğrenilen bir olgudur(Ada vd. 2012: 3). Bir birey hayata geldiği toplumun kültürüne uyum sağlamaktadır. Bu yüzden kültür kavramını sonradan öğrenilebilen bir olgu olarak nitelemekteyiz. Kültür ile ilgi araştırma ve çalışmalar 2. Dünya Savaşı'ndan sonra hız kazanmış ve günümüzün en popüler konularından bir tanesi olmuştur (Kartal İncebacak 2021: 36). 1945'li yıllardan günümüze kadar çalışılan kültür kavramı literatürde oldukça önemli bir kavramdır. Bu önemliliği kültür kavramının yıllarca araştırılması ve günümüzde çalışmalara devam edilmesi bize anlatmaktadır.

Kültür toplumları birçok alanda etkilemektedir. Teknoloji, eğitim, sanayi, gıda vb. sektörlerde kültür faktörü önemli bir konumda bulunmaktadır. Toplumlar her durumda kültürlerinin etkisinde hareket etmektedirler. Gündelik yaşantıda, iş yaşantısında, eğlence yahut yas durumlarında dahi bulundukları kültürün etkisinde faaliyet göstermektedirler. Bu sebepten birey doğduğu ve yaşadığı toplumun kültürel görüşüne göre hayatını idame ettirir.

1.2.2. Eğitim ve Kültür İlişkisi

Bireyin doğduğu andan itibaren ebeveynleri tarafından aldığı eğitim bağlı olduğu toplumun kültürü çerçevesinde şekillenmektedir. Birey devam eden hayatından başka bir bölgede yahut yerde eğitimine devam ederse bulunduğu bölgenin kültürünün etkisinde tüm bunları yapıyor olacaktır. Gerek akademik gerek sosyal eğitim süreçlerinde bulunduğu bölgede veya yerde kişinin kabul görmesi ve o toplumda saygınlığa ulaşması bölgenin kültürel çerçevesinde hareket edip etmemesine bağlı olmaktadır. Bulunduğu yerin örf, adet, kültür üçgeninin dışında hareket eden birey bölgede çoğunlukla kabul görmemektedir.

Ülkeler ve toplumlar birçok konuda olduğu gibi iş ve çalışma sektörlerini de kültür çerçevesinde geliştirmektedirler. Örneğin eğlence sektörünün yoğun talep gördüğü bir bölgenin kültürüne bakıldığında eğlence anlamında gerekli etkenler görülmektedir. Bir diğer örnek ise kültüründe bağlı olunan dinin etkileri görülen toplumlarda dine bakış açısı, din insanlarının fazlalığı ve dini merkezlerin görülme durumunun oldukça fazla olduğunun görülmesidir. Öte yandan ülkelerin ve toplumların, iş sektörleri de kültürleri çerçevesinde gelişmektedir. Kültürlerine aykırı olan bir sektörün o toplumda yer edinmesi oldukça zordur. Bu konuda da örnek vermek gerekirse kültürlerinde alkolün yeri olmayan bir toplumda alkol satışı yapmak ve toplumda kabul görmesi zor bir durumdur. Bu sebeplerden dolayı eğitim, iş ve çalışma gibi kavramlar kültür ile bağlantılı kavramlardır.

1.3. Muhasebe Kavramı Tanımı ve Muhasebe Eğitimi

Tez çalışmasının bu bölümünde muhasebe kavramı detaylı olarak incelenmiş ve muhasebe eğitimine değinilmiştir.

1.3.1. Muhasebe Kavramı ve Tanımı

Bir amaç uğruna mal yahut hizmet üreten birimlere veya kuruşlara işletme denmektedir. İşletmelerin temel amacı maddi bir çıkar sağlamaktır. Maddi bir çıkar sağlamanın en temel yolu ise üretilen mal yahut hizmetin satılmasıdır. İşletmelerde gerçekleşen bu tür işlemlere ‘ticari işlem’ adı verilmektedir (Atmaca 2020: 22). Geçmişten günümüze yapılan tüm ticari faaliyetlerde ticari işlemlerin tümünde kaydetme ihtiyacı doğmaya başlamıştır. Bu ticari işlemlerin kaydedilip, sınıflandırılıp, analiz edilip, yorumlanması ile tüm bunları gerçekleştiren bir bilim doğmuştur. Mal veya hizmetin

satılıp maddi çıkar sağlama faaliyetinin sonucunda doğan kavrama Muhasebe denmektedir.

Muhasebe tarihin eski zamanlarından süregelen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler yaşamlarını sürdürmek için çeşitli mal ve hizmetlere ihtiyaç duymuşlar, bu mal ve hizmetleri temin etmek için ise çeşitli yollara başvurmuşlardır. Bu yollardan en yaygın olanı ve bilineni takas yöntemidir. Takas kelimesinin kelime anlamı değiş tokuş olarak bilinmektedir. Takas eş anlamlı kullanılan diğer bir tabiri ise trampa kelimesidir. Takas veya trampa olarak tabir edilen değiş tokuş faaliyeti bir ticari faaliyet olarak nitelenmektedir. Bu sistem tarihin en eski ticari faaliyetlerinden birisidir. Para veya mali değeri olan herhangi bir ödeme aracının olmadığı dönemlerde takas veya trampa işlemi bireyler arasında yaygın bir biçimde kullanılmaktaydı. Takas işleminin para veya mali değeri olan ödeme araçlarının kullanımında sonra da kullanıldığı hatta günümüzde de yaygın olarak kullanılan bir ödeme aracı konumda olduğu bilinmektedir. Günümüzde birçok yolla ticari işlemler gerçekleşmektedir. Günümüzde ticari faaliyetler gerçek para, sanal para, kredi kartları, takas işlemleri gibi birçok yolla yapılmaktadır.

İlerleyen ticari faaliyetlerin sonucunda, tüm bu alım satım işlemlerinin bireyler açısından herhangi bir kar veya zarar durumunun tespit edilmesi için kaydetme ihtiyacı hâsıl olmuştur. Bu kayıt ihtiyacı geçmişten günümüze muhasebe bilimi ile mümkün olmaktadır. Bu sebepten dolayı muhasebe ve ticaret kavramları birbirinden ayrılması mümkün olmayan iki kavram özelliği taşımaktadır. Geçmişte takas yolu ile gerçekleştirilen ticaret paranın keşfi ile farklı bir boyut kazanmıştır. Paranın keşfi ticareti daha da yaygınlaştırmış, iletişiminde etkisi ile başka coğrafyalara sirayet etmiştir. Ticaret kelimesinin en temel anlamı mal ve hizmet karşılığı kazanç veya fayda sağlamaktır. Rudolf Seyyferd'in söylemine göre ticaret, malın satışını ve naklini sağlamaktır ve bunlar ticaretin belirleyici özellikleri konumunda bulunmaktadır (Ticaret, 2021). Ticarette önemli olan alıcı ve satıcının aynı ticari faaliyet sonucunda fayda sağlamasıdır. Alıcı arz ettiği malı yahut hizmeti belirlenen ödeme yoluyla almalıdır. Aynı işlemde satıcı ise talep edilen ürünü alıcı için temin etmeli ve karşılığında önceden belirlenen ödemeyi almalıdır. Alıcının bu ticari faaliyette elde ettiği şey istenilen ürünün yahut hizmetin elde edilmesinden duyduğu tatmin olurken, satıcının elde ettiği karşılık ise kar olarak söylenebilmektedir.

Muhasebe kelimesinin kökeni Arapçadan gelmektedir. Kökeni 'Muhasaba' kelimesidir. Anlamı ise hesaplaşma olarak bilinmektedir. Muhasebe kavramı, işletmenin aktif ve pasiflerinde değişime uğratan para ile ifade edilen tüm işlemleri belgelere dayalı kaydeden, sınıflandıran özetleyen ve finansal tablolarla açıklayan son olarak bu tabloları analiz edip yorumlayan bir bilimdir (Demir vd. 2015: 14). Muhasebe kavramının diğer bir tanımı ise mali nitelikli işlemlerin tümünün parayla ifade edilmiş şekli ile kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, sonuçlandıran, raporlayan ve analiz eden sistem şeklindedir (Kılınç 2021). Muhasebe kelimesinin diğer tanımları ise 'Bilimsel bir disiplin, Meslek, Bilgi Sistemi, İşletme Dili, Finansal Kararlar Dili' olarak literatürde yer almaktadır (Atmaca 2020: 22).

Tanımlardan da anlaşıldığı üzere bir olayın muhasebe ile ifade edilmesi için iki temel faktör gerekmektedir. Bunlardan birincisi işlemin kesinlikle ama kesinlikle mali nitelikli olması yani para ile ifade edilebiliyor durumda olması gerekmektedir. İkinci önemli husus ise olay belgelendirilebiliyor olmalıdır. Söz konusu işlem para ile ifade edilip, belgelendirilebiliyor ise muhasebe bilimi ile ilişkilendirilebilmektedir. Şayet bir olay mali nitelikli olsa dahi belgelerle ifade edilemiyorsa orada muhasebeden bahsedememekteyiz. Muhasebe işletme ve organizasyonlarda karar vermede en yetkili mekanizma konumunda bulunmaktadır. İşletmenin tüm sistemini yönetme ve yönlendirme yetisine sahip olan bu birimde yapılacak işlemler oldukça önem arz etmekte ve kritik bir konumda bulunmaktadır. Konumundan dolayı da yapılan işlemlerde gerçekleşen hata veya noksanlıklar işletme veya organizasyon açısından geri dönüşü olmayan zararlara neden olabilmektedir. Muhasebe sürecinde işletmeyi zarara uğratmamak için muhasebe elemanının bilmesi gereken 12 temel kavram muhasebe sürecinde uygulanmak zorundadır.

1.3.2. Muhasebenin Temel Kavramları ve Fonksiyonları

Tez çalışmasının bu bölümünde muhasebenin temelini oluşturan 12 temel kavrama değinilmiş ve tüm kavramlar detaylı şekilde incelenmiştir.

1-) Sosyal Sorumluluk Kavramı: Bu kavram muhasebenin amacını, yerini, konumunu göstermektedir. Bu kavram muhasebe adımlarının gerçekleşmesinde gerekli işlemlerin yapılması, mali tabloların oluşturulması ve gerekli mercilere ulaştırılmasını içeren ve belirli kişi ve grupların çıkarlarını gözeterek tarafsız ve adil şekilde davranılması gerekliliğini ifade etmektedir. Bir muhasebe sürecinde sosyal sorumluluk

kavramı kesinlikle kaybedilmemeli, tüm muhasebe uygulamaları sosyal sorumluluk kavramı çerçevesinde yürütülmelidir.

2-) Kişilik Kavramı: Muhasebenin kişilik kavramı, işletmenin kurucularından farklı bir kişiliğinin olduğunu anlatmaktadır. Bu kavram yapılan muhasebe kayıtlarının sadece işletmenin kişiliği namına yürütülmesi gerekliliğini savunmaktadır. İşletmenin bahsedilen kişiliğine hukuksal alanda 'Tüzel Kişilik' denmektedir. Tüzel kişilikler gerçek kişilerin girişimleri sonucu oluşturulan organizasyonlardır. Dolayısıyla işletmede gerçekleşen kayıtların tamamının tüzel kişilik adına tutulması gerekmektedir. Muhasebede bir kayıt sistemi olan 'Çift Taraflı Kayıt Sistemi'nin temelini bu kavram oluşturmaktadır (Demir vd. 2015: 28).

3-) Süreklilik Kavramı: Süreklilik kavramı işletmenin ömrünün kurucularının ömründen farklı ve süresiz olduğunu anlatmaktadır. Bu kavram maliyet esasının temelinde bulunmaktadır. Bu kavram bazı durumlarda ortadan kalkmaktadır ve böyle olduğu durumlarda bu husus mali tabloların dipnot bölümlerinde gösterilmelidir (Mali Müşavirler Odası 2017). Kayıtlarda Amortisman ayrılması durumu Süreklilik Kavramı gereği yapılmaktadır.

4-) Dönemsellik Kavramı: işletmenin ömrünün dönemlere ayrılması gerekliliğini belirten kavramdır. Dönemsellik kavramı gereği her dönem birbirinden bağımsız incelenmelidir. Gelir ve giderlerin karşılaştırılması bu kavram gereği yapılmaktadır. Süreklilik kavramında olduğu gibi dönemsellik kavramının da ortadan kalktığı durumlarda mali tabloların dipnot kısımlarında belirtilesi gerekmektedir. Gelir ve giderlerin tahakkuk hususuna göre muhasebeleştirilmesi bu kavram gereğidir. Reeskont işlemlerinin yapılması, mali tabloların hazırlanması dönemsellik kavramı gereği yapılan işlemlerdendir.

5-) Parayla Ölçme Kavramı: Bu kavram para ile ölçülebilen tüm değerlerin muhasebeye ortak bir para birimi ile aktarılması gerekliliğini ifade etmektedir. Muhasebe işlemleri ulusal para birimi ile yapılmaktadır. Parayla ölçme kavramının söylediği üzere ülkemizde tüm kayıtlar Türk lirası (₺) ile gösterilmektedir.

6-) Maliyet Esası Kavramı: Maliyet esası kavramı işletmenin elde ettiği tüm varlık, hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gerekliliğini belirtmektedir. Varlıkların maliyet esası kavramı çerçevesinde hesaplanan maliyet bedeli ile kayıt altına alınmasında süreklilik kavramının da etkisinin olduğu dikkatten kaçmamalıdır.

7-) Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı: Bu kavram ise muhasebe kayıtlarının tarafsız ve belgelerle destekleyerek tutulması gerektiğini belirtmektedir. Muhasebe yöntemlerinin seçilmesinde tarafsız davranılması gerekliliğini belirtmektedir.

8-) Tutarlılık Kavramı: Bu kavram muhasebe uygulamalarının her dönem aynı kalmasını, izleyen dönemlerde değiştirilmemesi gerekliliğini ifade etmektedir. Lakin geçerli istisnaların olduğu durumlarda muhasebe elemanı bir değişikliğe gidebilmektedir. Bu değişikliğe gitmenin tek şartı mali tabloların dipnot kısımlarında değişiklikten ve sebebinden mutlaka bahsetmelidir. Aksi takdirde Tutarlılık kavramına aykırı hareket edilmesi işletmenin dönemler arasında yapılacak mukayeselerini olumsuz etkilemektedir.

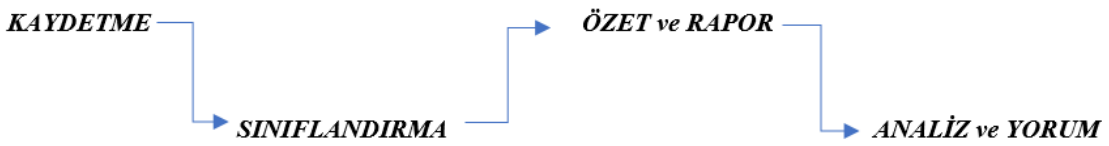
9-) Tam Açıklama Kavramı: Tam açıklama kavramı işletme hakkında bilgi sahibi olmak isteyen kişi veya kurumların istedikleri bilgilere doğru, açık ve anlaşılır şekilde ulaşmalarını sağlamayı belirtmektedir. Tam açıklama kavramı, tutarlılık ile birbirini tamamlayan ve destekleyen kavramlardır. Mali tablolarda gerçekleşmemiş fakat gerçekleşmesi muhtemel işlemlerinde yer verilmesi bu kavramın gereğidir.

10-) İhtiyatlılık Kavramı: Bu kavram muhasebe sürecinde dikkatli olunmasını, her işlemde temkinli davranılması ve risklerin göz önüne alınması gerektiğini anlatmaktadır. Bu kavramın içeriğinde tüm noktaların kayda alınması yer almaktadır. İşletmenin bazı durumlarda hesaplarda karşılık ayırması bu kavram gereği yapılmaktadır.

11-) Önemlilik Kavramı: Bu kavram ele alınan hesap kaleminin mali tabloların sonucunu etkileyecek düzeyde olması gerektiğini savunmaktadır.

12-) Özün Önceliği Kavramı: Muhasebe hesaplarının hepsinde, hesabın özü ve biçimi görülmektedir. Özün önceliği kavramı çoğu zaman özün ve biçimin paralel ilerlediği süreçten farklı olarak, birbirlerinden ayrıldığı durumlardan biçimden ziyade özün dikkate alınması gerektiğini anlatmaktadır.

Tablo 1: Temel Muhasebe Süreci

Muhasebe işletme içerisinde karar verme ve karar alma aşamalarının neticelenmesinin yanı sıra işletme veya örgütün aktif durumu, pasif durumu, bunların

tespit edilmesi, işletmenin amaçları doğrultusunda ilerlemesinin sağlanması ve ilgili kurum, kişi ve kuruluşlara doğru, objektif ve net bir şekilde bilgi sağlanması görevleri de bulunmaktadır.

Muhasebe sisteminin yukardaki şemada gösterilen bilgi üretme süreci aynı şekilde sistemin işlevleri olarak da bilinmektedir. Muhasebe bilgi üretme sisteminde kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve raporlama sistemin birinci fonksiyonları konumunda bulunurken, analiz etme ve yorumlama ise ikincil fonksiyon konumundadır (Cemalcılar, Benligiray, 2006: .9).

1-) Kaydetme Fonksiyonu: Kaydetme fonksiyonu uygulanırken günlük defter olarak tabir ettiğimiz yevmiye defterleri kullanılmaktadır. Kaydetme fonksiyonunun önemi, raporlama aşamasına gelindiğinde tüm dönem bilgilerinin tasnif edilmesidir. Bu fonksiyonun en temel özelliği tüm kayıtların belgelere dayandırılarak yapılması gerekliliğidir. Eğer bir kayıt belgelerle ispatlanıp, desteklenemiyorsa muhasebe süreci olumsuz etkilenebilmektedir.

Kaydetme fonksiyonunu muhasebenin temel ilkelerinden parayla ölçme kavramı ile ilişkilendirebilmekteyiz. Kaydetme fonksiyonu yerine getirilirken belgeye dayandırılan kayıtların mali niteliğe ve kimliğe sahip olmaları gerekmektedir. Kaydetme fonksiyonu ‘tek taraflı kayıt yöntemi’ ve ‘çift taraflı kayıt yöntemi’ olarak muhasebe sürecinde uygulanabilmektedir (Atmaca 2020: 4). Kaydetme Fonksiyonu süreci özet olarak işletme ve örgüt içerisindeki mali nitelikli olayların belgelere dayalı olarak ilgili defterlere kaydedilmesi olarak tanımlanmaktadır (Demir vd. 2015: 15).

2-) Sınıflandırma Fonksiyonu: Sınıflandırma işlemi yapılırken kayıtlar büyük defterlere yani defter-i kebirlere kaydedilmektedir. Sınıflandırma fonksiyonunun amacı işletmelerin veya örgütlerin yüksek tutarlı işlemlerinin sayısal yönden birbiri ile karıştırılmaması içindir. Sınıflandırma fonksiyonunun diğer bir tanımı ise bir önceki safha olan kaydetme fonksiyonunda elde edilen bilgilerin belirli bir zaman ve küme içerisinde özelliklerine uygun şekilde bölünmesi işlemi olarak tanımlanabilmektedir (Umterdms 2021).

3-) Özetleme ve Raporlama: Kaydedilen ve sınıflandırılan bilgilerin hepsinin kalem kalem incelenmesi ve doğru karara gidilmesi mümkün değildir. Kaydedilen ve sınıflandırılan bilgiler süreci daha tamamlayamamış ham bilgiler olduğu için belirlenen bilgilerin özetlerinin çıkarılması ve özetler üzerinden yorumlanması gerekmektedir. Bu sayede doğru bilgiye en yakın duruma getirilebilmektedir.

Kaydedilip, sınıflandırılan akabinde ise özetlenen bilgiler daha sonra çeşitli özelliklerine göre bakılarak raporlar haline getirilmekte, ilgili birim, kurum veya kişilerce incelenmektedir. Bu şekilde incelemeye alanlar detaylardan ve bilgi kirliliğinden uzak bir şekilde yorumlayabileceklerdir (Demir vd. 2015: 16).

4-) Analiz Edip Yorumlama: İlgili birimlerce analize alınan bilgiler bilanço sürecinin son aşaması olan noktaya ulaşmaktadır. Mali tablolar olarak tabir ettiğimiz gelir tablosu, satışların maliyeti tablosu, fon akım tablosu, nakit akım tablosu, net işletme sermayesi değişim tablosu, kar dağıtım tablosu, öz kaynak dağıtım tablosu gibi tablolarla karar vericiler doğru karara ulaşmaya çalışmaktadırlar.

Demir 2015'e göre muhasebenin kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve raporlama, analiz edip yorumlama sürecinin ve fonksiyonlarının yanı sıra aşağıda belirtilen fonksiyonları da bulunmaktadır (Demir vd. 2015: 17).

- Vergi matrahının tespitine aracılık etmek
- Kanunda sayılan mükellefiyetleri yerine getirmek
- Varlık ve kaynaklarda meydana gelen mali değişimleri tespit etmek
- Meydana gelen değişimleri belgelere dayandırarak anlaşmazlıklarda ispat aracı olmak
- Bilgi ve belgeleri birimlere zamanında sunarak üretim faktörlerini optimum kullandırmak
- Belirli bir dönem içerisinde elde edilen gelirler ile bu gelirler için katlanılan giderleri karşılaştırarak aradaki farkı tespit ederek kar ya da zarar olarak göstermek

Doğru muhasebe sürecinin işlemesi için bilgi üretme sürecinin eksiksiz ve tarafsız uygulanması, muhasebe temel kavramlarının çerçevesinde yukarda belirtilen fonksiyonlarında uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

1.3.3. Muhasebe Eğitiminin Amacı ve Önemi

Muhasebenin amacının en geniş tanımı, örgütlerin veya işletmelerin sezon başında belirledikleri alım-satım, ithalat-ihracat, üretim, alım-satım gibi birçok hedeflerinin gerçekleşmesi için elde bulunan yahut bulundurulacak kaynağın/fonun etkin kullanımı ve bu kullanımın kaydedilmesidir. Diğer yönden yapılan kayıtları ilgili birimlere ileten ve ilgili birimlerin doğru karar almalarını sağlayan örgüt/işletme sistemidir.

Muhasebe bir işletmenin en kritik ve en önemli departmanı konumundadır. Muhasebenin üreteceği bilgiler işletmenin yönetim politikalarına da yön verebilmektedir. Muhasebe departmanında yapılan işlemler birinci dereceden öneme sahip telafisi olmayan hatalara açık bir departmandır. Bu departmanın çalışanları muhasebe alanında orta yahut yükseköğrenime sahip kişilerden seçilmektedirler. Muhasebe biriminin eksiksiz ve aksamadan çalışması şirketin mali olayları daha net ve doğru yönetmesini sağlamaktadır. Bunun yanı sıra doğru sistem işleyişi insan ve çalışan kaynaklı hataların giderilmesine de imkân sağlamaktadır. Muhasebe aynı zamanda işletme içerisindeki birimlerin maksimum işleyişe ulaşmasına da imkân sağlamaktadır. Günümüzde birçok işletmenin sorunlarının temelinde muhasebe biriminin düzensiz ve usulsüz işleyişi ayrıca muhasebe sisteminin eksik işleyişi bulunmaktadır. Muhasebe etrafındaki gelişmelerden etkilenen ve kendisini sürekli yenileme sistemine sahip olan bir bilim dalıdır (Kozache 2020: 8). Muhasebe sürecinin doğru işleyişi için muhasebe elemanının kendisini her daim güncel tutması gerekmektedir. Muhasebe bilgi üretme süreci insan yeterliliğine sahip bir alan olduğu için muhasebe elamanının yeterli yetkiliğe sahip olması gerekmektedir (Yılmaz 2006). Değişen yasa ve mevzuatlara ayak uydurabilen bir muhasebe elemanı ilk önce bağlı bulunduğu departmanını daha sonra ise organizasyonu yani işletmeyi doğru etkileyecek kararlar almaya yardım edebilmektedir.

1.4. Türkiye'de Muhasebe Eğitimi

Ülkemizde muhasebe furyası batı ile aynı anda ve iktisadi gelişmelerle aynı doğrultuda gelişmiştir. Ülkemiz muhasebe sistemlerinde ilk olarak Fransa etkileri görülmektedir. Sistem ilk olarak Fransa muhasebe sisteminin bir çevirisi özelliği taşıyan Kanunname-i Ticaret ile kurulmaya çalışılmıştır. Süreci akabinde ilerleyen 856 sayılı Ticaret kanununun çıkarılması ile birlikte muhasebe sistemi Alman ekolü etkisi hakim olmuştur (Demir vd. 2015: 18). Ülkemizde muhasebe eğitimi özel eğitim kurumları haricinde devlet kanallı iki merkezde verilmektedir. Bunlardan bir tanesi orta öğretim kurumu olan Ticaret Meslek Liseleri, diğeri ise yükseköğretim kurumu olan üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin ilgili bölümleridir.

Türkiye'de muhasebe eğitimi Osmanlıya dayanmaktadır. Osmanlıda eğitimin kişinin hür iradesine bırakılmış bir olgu olduğu görülmektedir. Kişi kendi eğitimi yönetilebildiği gibi yükseköğretimine 'medrese' adı verilen ve zamanın orta, lise ve yükseköğretimin kapsayan bir kurumda devam edebilmekteydi. Osmanlı zamanında

muhasebe eğitiminin yaygın olmadığı ve Osmanlının batıdan uzak bir muhasebe sisteminin olduğu bilinmektedir. Osmanlı çift taraflı kayıt sistemi ile 19. Yüzyılın ikinci yarısında tanışmıştır. 1860'lı yıllara kadar muhasebe dersleri ve ders kitaplarının yaygınlığından söz edilmemektedir. Günümüzde ise Osmanlı zamanından gelen, ilk olarak Fransız etkisinde kalan ve daha sonra Avrupa ile aynı standartlara getirilen çift taraflı muhasebe sistemi öğretime ve uygulamaya konulmuştur (Gençoğlu 2009: 31).

Günümüzde orta öğretim kurumlarında muhasebe eğitimi veren Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri eskiden Endüstri Meslek Lisesi ve Ticaret Meslek Lisesi ismi ile anılmaktaydı. 2014 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca ortak bir sıfatta birleştirilerek mesleki eğitim veren okullar Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri olarak hizmete devam etmektedir (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 2021). Mesleki ve Teknik eğitim veren okulların ortak ve temel amacı yükseköğretime gitmeden program sonunda öğrencileri meslek sahibi ve erbabı yapabiliyor olmasıdır.

Program sonrasında istenildiği takdirde öğrenciler yükseköğretimlerine dikey anlamda ya da istenilen başka alanlarda devam edebilmektedir. Ülkemizde yeterli sayıda meslek eğitim veren orta öğretim kurumu olduğu söylenebilmektedir. Kariyer tercihlerini bu tür eğitim kurumlarından alacakları eğitime göre yönlendirecek öğrenciler rahatlıkla bölümlere katılım sağlamaktadırlar.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimlerinin araştırmaları ve çalışmalarına baktığımızda 2021-2022 öğretim döneminde toplamda 4.349 adet Mesleki ve Teknik Orta Öğretim kurumunun faaliyet verdiği görülmekte, bunlardan da 3.969 tanesinin resmi (devlet), 379 tanesinin özel, 1 adedinin ise açık öğretim olduğu görülmektedir (Başkanlığı, 2022).

Grafik 1: Türkiye Geneli Mesleki ve Teknik Liseler Dağılımı

Yine aynı istatistikler incelendiğinde bu okullarda toplamda 1.833.717 öğrencinin eğitim gördüğü görülmekte, bu öğrencilerden 1.187.968 öğrencinin erkek, 645.749 öğrencinin ise kız olduğu gözlemlenmektedir (MEB 2020).

Grafik 2: Türkiye Geneli Mesleki ve Teknik Liselerdeki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılım Grafiği

Mesleki ve Teknik liselerden mezun olan öğrenciler genellikle alanlarında mesleki kariyerlerini sürdürmektedirler. Mesleki ve teknik liselerden mezun olan öğrenciler adalet, iktisat, elektrik-elektronik, raylı sistemler vb. bölümlerde devlet nezdinde ya da özel sektörde istihdam edilmektedir. Meslek liselerinin Muhasebe alanından mezun olan öğrenciler orta öğretimlerinin ardından kamu ve özel sektörde

istihdam edilebilmektedirler. Muhasebe alanında mesleki eğitim alan öğrenciler 3 ana branşta uzmanlaşabilmektedirler. Bunlar şu şekilde sıralanabilmektedir.

- Bilgisayarlı Muhasebe
- Dış Ticaret Ofis Hizmetleri
- Finans ve Borsa Hizmetleri

İstatistikleri incelemeye devam ettiğimizde bu eğitim kurumlarında kadrolu ve sözleşmeli olarak çalışan toplamda 143.953 adet meslek öğretmeninin olduğu, bunlardan 132.292 tanesinin kadrolu, 11.661 tanesinin ise sözleşmeli olduğu görülmektedir (MEB 2022).

Grafik 3: Türkiye Geneli Mesleki ve Teknik Liselerdeki Öğretmenlerin Kadrolu ve Sözleşmeli kategorilerindeki Dağılımları

1.4.1. Ticaret Meslek Liselerine Genel Bir Bakış

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, meslek erbabı olmaya aday öğrencilere mesleki eğitim ağırlıklı lise eğitimi veren okullar olarak tanımlanmaktadır. Mesleki ve teknik Anadolu Liselerinden mezun olan öğrenciler mesleki eğitimlerini genç yaşta tamamladıktan sonra istedikleri takdirde üniversite eğitimlerine devam edebilmekte yahut lise eğitimleri sonrası alanlarında istihdam edilebilmektedir.

1.4.2. Ticaret Meslek Liseleri Tarihsel Gelişimi

Ülkemizde ticaret liselerinin 1914-1915 yıllarında Kısm-i Evvel adı ile zamanın muhasebe ilmini veren kurumu olan Ticaret Mekteb-i Ali'sinin eğitiminin ağır olması ve öğrencilerin bu programa ayak uyduramamaları sebebi ile kurulduğu

bilinmektedir(Güvemli 2005: 16). Osmanlı zamanında 1800'lü yılların ortalarında varlığını sürdüren muhasebe eğitimi, ticaret liseleri nezdinde 1900'lü yılların başlarında faaliyet göstermiştir. Kısm-i Evvel 'de eğitimini tamamlayan öğrenciler şu an Marmara Üniversitesi olan ama ilk kuruluş ismi Hamidiye Ticaret mektebinde devam edebilmektelerdi. Hamidiye Ticaret Mektebi'nin yıllara göre isim değişimleri şu şekildedir (Güvemli 2005: 19).

- 1883 Hamidiye Ticaret Mektebi
- 1909 Ticaret Mekteb-i Alisi
- 1924 İstanbul Ulum-ı Aliye-i Ticariye Mektebi
- 1936 İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi
- 1959 İstanbul İktisadi ve Ticaret İlimleri Akademisi
- 1982 Marmara Üniversitesi (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)

Kısm-i Evvel 'in tarih içerisinde gelişimi kaçınılmaz olmuştur. İlerleyen yıllarda belirli illerde olan muhasebe meslek eğitimi kurumları günümüze gelinceye kadar Ticaret Meslek Liseleri ve daha sonrasında Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri adları altında muhasebe meslek eğitimlerine devam etmektedir.

1.4.3. Ticaret Meslek Liselerinin Amacı ve Günümüzdeki Önemi

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ticari faaliyetler gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. Bugün bakıldığında Türkiye'de üretilen bir ürün veya hizmet kıtalar arası ihraç edilebilmektedir. Yine aynı şekilde dünyanın uzak bir noktasında üretimi tamamlanan ürün veya hizmet dünyanın başka noktalarına ithal olarak gelebilmektedir. Ülkeler arası yapılan tüm bu ithalat, ihracat faaliyetleri sonucunda muhasebe bilgi üretme sürecinde de değişimler meydana gelebilmektedir.

Bu ticari faaliyetlerin devamlılığı ve sürdürebilirliği için tüm sistemin doğru ve düzenli işlemesi gerekmektedir. Hammadde alım-satımı, doğru işlenmesi, standartlara getirilmesi ve ulaşım sistemlerini içeren bu ticari sürecin en önemli noktası kuşkusuz finans ve muhasebe sistemi ve sürecidir. Bu sürecin iyi yönetilebilmesi için muhasebe elemanlarının doğru çalışması ve elamanların bilgi düzeyi kuşkusuz çok önemlidir. Doğru çalışma ve bilgi düzeyinin yeterliliğine ek olarak yeni gelişmelerin takibi ve yeni bilgilere uyum sağlama sürecinin kısalığı önem arz etmektedir.

Tüm bunları sağlayan sistem ise muhasebe eğitim ve öğretim sistemidir. Muhasebe eğitim ve öğretimi ülkemizde orta öğretim ile başlamaktadır. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen bu eğitim lise döneminde başlayan bir kişi 4 yılın sonunda mesleki ve yönetmelik yönünden yeterli bilgileri öğrenebilmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin teorik eğitiminin ardından öğrenciye zorunlu staj imkânı sağlaması öğrencinin teorik bilgisini uygulama ile birleştirerek iş hayatına bu tecrübe ile başlamasına imkân verebilmektedir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde muhasebe ve dış ticaret alanlarında eğitim alabilmek mümkündür. Tüm bu eğitimin süresi 8 yarıyıl yani 4 yıldan oluşmaktadır. Muhasebe eğitimin amacını özetleyecek olursak, muhasebe temel derslerinin yanı sıra mevzuat ve kanun ile alakalı bilgileri içeren 4 yılın sonunda birey teorik eğitimini tamamlamış bir muhasebe elamanı olarak ilgili işlerde istihdam edilebilmektedir.

1.4.4. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitimi

Muhasebe ve dış ticaret bölümlerinde öğrenciye verilen mesleki ve ortak dersler yer almaktadır. Bu derslerde başarılı olan öğrenciler zorunlu staj eğitimlerini de bitirerek eğitimlerini başarıyla tamamlamış sayılmaktadır. Muhasebe ve Finansman Alanında verilen eğitimler, ‘Bilgisayarlı Muhasebe Elemanlığı’, ‘Dış Ticaret Ofis Elemanlığı’, ‘Finans ve Borsa Hizmetleri Elemanlığını içermektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 2020’ye göre muhasebe ve dış ticaret bölümlerinde verilen bu eğitimlerin temel amaçları şu şekildedir;

- Mesleki etiğe uygun davranma, girişimcilik, sosyal sorumluluk gibi konularda duyarlı olma ve farkındalık sağlamaktır.
- Muhasebe işlemlerinde kanun yönetmelik ve etiğe bağlı hareket etmek.
- Etiğe uygun muhasebe teknoloji sistemlerini kullanabilmek.
- Yeniliğe açık olarak kendini güncel tutabilmek.

Muhasebe ve dış ticaret alanlarında verilen alan/dal ders eğitimi, ‘Temel Muhasebe’, ‘Genel Muhasebe’, ‘İşletmelerde Mesleki Eğitim’, ‘Bilgisayarlı Muhasebe İşlemler’, ‘Şirketler Muhasebesi’, ‘Maliyet Muhasebesi’, ‘Dış Ticaret İşlemleri’, ‘Dış Ticaret Muhasebesi’, ‘Dış Ticaret Mevzuatı’, ‘Dış Ticarette Teslim ve Ödeme’, ‘Banka İşlemleri’, ‘Sermaye Piyasası Kayıtları’, ‘Sermaye Piyasası’, ‘Finansal Yatırım’, ‘Mesleki Yabancı Dil’ derslerini kapsamaktadır (MEB 2017: 5).

Dal derslerinin yanı sıra alan ortak verilen derslerde bulunmaktadır. Bu dersler sırası ile, ‘Mesleki Gelişim Temel Muhasebe’, ‘Standart Türk Klavyesi’, ‘Ofis Programları’, ‘Mesleki Matematik’ olarak sıralanabilmektedir (MEB 2017: 5).

Alan/dal derslerinden ayrıca tüm orta öğretim kurumlarımızda verilen, ‘Türk Dili Edebiyatı’, ‘Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi’, ‘Tarih’, ‘Coğrafya’, ‘T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük’, ‘Matematik’, ‘Fizik’, ‘Kimya’, ‘Biyoloji’, ‘Felsefe’, ‘Yabancı Dil’, ‘Beden Eğitimi ve Spor’, ‘ Görsel Sanatlar/Müzik’, ‘Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü’ olarak sıralanmaktadır (MEB 2017: 5).

Öğrenimde kazandırılması planlanan sistem muhasebe mesleğine dair teorik anlamda tüm bilgi birikimine sahip kişiler yetiştirmektir. Alan/dal derslerinin verilmesi muhasebecilik mesleğinde bilgi, kanun ve yönetmeliği yönünden mesleğine hâkim, yükseköğretime hazır bireylerin hayata katılmasını amaçlamaktadır. Mesleki ve teknik Anadolu lisesinden bu eğitim ile ayrılmış bireyler kuşkusuz yükseköğretimlerinde veya iş hayatlarında başarılı olmaktadırlar.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verilen bütün derslerin öğrenciye ayrı ayrı kazanımları bulunmaktadır. Haftalık ders saatlerine göre, yıllık sınavlar ile öğrencinin bilgi düzeyinin ölçülüp, yeterliliğine uygun oranda dersten geçme ve kalma durumu hesaplanmaktadır. Öğrenci başarılı bir ders dönemi geçirdiğinde bir sonraki döneme geçmeye hak kazanmakta ve akabinde 8 yarıyıl sonunda eğitimden mezun olabilmektedir. Mesleki ve teknik eğitimler modül sistemi ile öğrencilere verilmektedir. Modüler eğitim ve öğretim sistemine çalışmanın ikinci bölümünde geniş olarak yer verilecektir. MEB 2017’ ye göre verilen derslerin öğrencilere kattığı kazanımlar şu şekilde belirtilmektedir;

- **Mesleki Gelişim Dersi:** Bu dersin kuşkusuz en temel amacı bireyin iş hayatında duyarlı, çalışma arkadaşlarına saygılı, iş tanımına uyan ve üstlenilen işi layığı ile yapabilen bir konumda olmasını sağlamaktır. Çalışma çevresiyle sıkı bir uyumda olma, etkili iletişim kurma becerisine sahip olma ve sosyal anlamda var olabilmeyi sağlayan Mesleki Gelişim Dersi öğrencilerin kariyerlerinin ilerlemesini etkileyecek önemli bir derstir.
- **Temel Muhasebe Dersi:** Bu derste öğrencinin muhasebenin temel bilgilerine hâkim olması, defter türlerini ve kullanımlarını öğrenmesi amaçlanmaktadır.
- **Standart Türk Klavyesi Dersi:** Bu dersin amacı öğrencinin hızlı klavye kullanımı ve doğru teknikte yazabilmesi amaçlanmaktadır.

- **Ofis Programları Dersi:** Bu dersin amacı öğrencinin tablo yaratma ve kullanımı, sunum programlarını etkili kullanması ve iş hayatında sorunsuz kullanabilmesi amaçlanmaktadır.
- **Mesleki Matematik Dersi:** Bu dersin amacı öğrencinin mesleki matematik işlemlerinde yetkin bir konuma gelmesidir. Teknolojinin kullanılamadığı alanlarda muhasebe elemanının muhasebe işlemlerini manuel olarak yapabilmesi oldukça önem arz etmektedir.
- **Genel Muhasebe Dersi:** Bu derste öğrencinin hesap kodlarını öğrenmesi ve muhasebe kayıtlarını uygulamayı öğrenmesi amaçlanmaktadır. Mali tabloların kullanımı ve yorumlanası da bu dersin içeriğidir.
- **Bilgisayarlı Muhasebe İşlemleri Dersi:** Bu ders öğrencinin mesleğini ifa ederken teknolojinin etkisinde muhasebe paket programlarını kullanabilme yetisine hâkim olmasını sağlamayı amaçlamaktadır.
- **Şirketler Muhasebesi Dersi:** Bu derste amaçlanan öğrencinin eğitimini tamamladığında şirket muhasebe yönetimini bilen bir bilgi düzeyine ulaşmasıdır.
- **Maliyet Muhasebesi Dersi:** Bu derste öğrencinin bir ürün veya hizmetin alım aşamasında katlanılan muhasebe ile ifade edilebilecek giderlerinin kayıt şekillerini öğrenmesini amaçlanmaktadır.
- **Mesleki Yabancı Dil Dersi (Muhasebe ve Finansman):** Bu ders öğrenciye küresel muhasebe terimlerini ve Avrupa standartlarında öğrencinin iş yaşamında karşılaşacağı terimleri öğretmeyi amaçlamaktadır. Günümüzde kuşkusuz dilin önemi inkâr edilemeyecek düzeydedir. Bu sebepten dolayı öğrenciler özellikle mesleki yabancı dile büyük önem vermelidirler.

Bahsettiğimiz bütün bu derslerde 8 yarıyılı başarılı bir şekilde tamamlamış bir öğrenci son yılında zorunlu staj eğitimini de tamamlayarak mesleki ve teknik Anadolu Lisesi eğitimini başarılı bir şekilde tamamlamış bulunmaktadır.

1.5. Mesleki ve Teknik Eğitim

Bireyler yaşamlarını idame ettirmek için bir fon kaynağına ihtiyaç duymaktadırlar. Yaşamını idame ettirmek isteyen bireyler gerekli fonu mesleklerini icra ederek sağlamaktadırlar. Her birey topluma yararlı olabileceği mesleğini icra ederek kendisine toplumca takdir edilen fayda verilerek emeğinin karşılığını alabilmektedir. Bireyler mesleki kariyerlerini icra etmeden önce mesleki eğitimlerini

tamamlamaktadırlar. Bu sebepten bireyler meslek seçimi yaptıklarında mesleğin gerekli tüm detaylarını içeren bir eğitim sürecine tabii tutulmaktadırlar. Birçok Avrupa ülkesinde görüldüğü üzere mesleki ve teknik eğitimler ile bu süreç mesleğe başlama süresini hızlandırmakta ve mesleki bilgiyi genç yaşlarda bireye kazandırmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimde birey yetenek ve becerisine göre eğitim almakta ve yetenek ve beceri ışığanda uygulama ve pratik yapma imkanına sahip olmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim ülkelerin belirli alanlarda nitelikli eleman yetiştirmede ciddi derecede önem verdiği eğitim alanlarından birisi olma özelliği taşımaktadır.

1.5.1. Mesleki ve Teknik Eğitiminin Tanımı

Mesleki ve teknik eğitim, bir bireyin topluma en yararlı olabileceği alanda gerekli tüm bilgi ve birikimlerin kazandırılması ile akabinde gerekli pratikleri uygulayarak kendine ve bağlı bulunduğu topluma yarar sağlayabilecek bir konuma getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim bireyin iş hayatına daha hızlı uyum sağlamasına imkân sağlamaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin bir diğer yararı ise bireyin genç yaşta mesleğini ifa etmesine olanak sağlayarak topluma hizmet süresini arttırmaktadır.

Mesleki eğitimin işverenler açısından da önemi göz ardı edilememektedir. Mesleki ve teknik eğitimini tamamlamış bir birey işverenler tarafından eğitim sonunda istihdam edilerek piyasa içerisinde faaliyete başlamakta ve işveren bu faaliyet sonucunda kar sağlayabilmektedir. Mesleki eğitimin birçok tanımı olmasına karşın bu kadar dar bir anlamda ele alınmamalıdır. Meslek eğitimi birey, meslek ve eğitim kavramlarını içeren 3 boyutlu bir yapıdır ve birçok tanımda olduğu kadar dar bir tanımla yorumlanmamalıdır (Alkan, Doğan, 1976: 30).

Yapılan tüm tanımlar bireyi mesleğe hazırlayarak topluma ve kendisine faydalı olmasını sağlamayı amaçladığını söylemektedir. Hâlbuki mesleki ve teknik eğitim birey, meslek ve eğitim faaliyetlerinin bir arada olmasının bir ürünüdür(Nazli, 2010, s. 6). Bu sebepten mesleki ve teknik eğitim tanımı yapılırken sadece bir istihdam süreci ve toplum katkısından ziyade detaylı ve yararlı bir eğitim süreci olduğunu da göz ardı etmemek gerekmektedir.

1.5.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Önemi

Bireyler meslekleri ışığında hayatlarına yön vermektedirler. Herhangi bir birey toplumda var olma çabasına girdiğinde ilk olarak mesleki yetenekleri ile kendi varlığını gösterebilmektedir. Meslek sahibi olan birey, mesleğini bir kimlik olarak kullanabilmektedir. Eğer ki bir birey mesleki kimliğe sahip değilse maalesef toplumda var olabilmek için farklı yöntemler ve yollar aramaktadır. Bu sebepte dolayı toplumda bir konuma yerleşmenin ve kimliğimizi tamamlayabilmemizin en temel yolu mesleki kariyer yapabilmemizdir.

Bireyler mesleklerini icra etmeleri karşılığında ücretlendirilerek yaşamlarını sürdürmektedirler. Bireysel ihtiyaçlarını, ailesel ihtiyaçlarını ve diğer ihtiyaç faktörlerinin tümünü kazandıkları ücretler ile karşılamaktadırlar. Bazı meslek gurupları sahip oldukları mesleklerini ifa ederken fiziki veya sözlü olarak yapmaktadırlar. Bilindiği üzere bazı meslek gurupları beden faaliyetleri ile ifa edilirken, bazı meslek gurupları ise sözlü ve bilgi aktarımı şeklinde ifa edilmektedirler.

Bir ülkenin kalkınması sahip olduğu topluluğun eğitim seviyesine bağlı bulunmaktadır. Dünya üzerinde kalkınmışlık ve refah seviyesi yüksek ülkelerin ortak özelliklerinden birisi halklarının eğitim seviyesinin yüksek olması ve diğer bir özellik ise eğitime yapılan yatırımın yüksek olmasıdır. Güçlü bir ekonomiye sahip olan ülke halkına da aynı oranda mali konularda yardım edebilmektedir.

Avrupa'nın önemli ülkelerinden İngiltere, Almanya ve Fransa başta olmak üzere mesleki eğitim, ABD, Avustralya ve Japonya'da da önemli bir konumda yer almaktadır. Ülkelerin ekonomik yapıları ve refah seviyelerini incelediğimizde mesleki ve teknik eğitimin bu ülkelerin kalkınma ve refah seviyelerine ulaşmalarında önemli bir etken olduğunu görebilmekteyiz. Tüm bu ülkelerin sistemleri göz önüne alındığında mevcut dünya düzenine ayak uydurmak, teknoloji alanında söz sahibi konuma gelebilmek ve ekonomik alanda bir yer edinebilmek eğitim sistemine yapılacak yatırımlar ile mümkün kılınabilmektedir (Güneşli 2013: 14). Mesleki ve teknik eğitim sisteminin tüm uluslarda ortak kabul edilen hedeflerini sıralayacak olursak;

- Teknik bilgi düzeyi yüksek birey istihdamı sağlamak.
- Küresel bir sorun olan işsizlik oranını düşürmeye katkıda bulunmak.
- Doğal kaynak kullanımını en verimli hale getirmek.
- Üretim faaliyetlerinde maksimum faydayı yakalayabilmek.

- Bireylerin üretim sürecinde verimliliğini artırmak.
- Sanayi faaliyetlerini başlatmak/hızlandırmak.
- Öğrenim sürecinde eşit koşulları sağlamak.
- Çeşitli ekonomik ve finansal zorlukları aşmak (Koçel 2004; Akt: Aktaş,2012: 12).

Mesleki ve teknik eğitimin ülkelerin kalkınmasından, ekonomik bağımsızlıklarına yön vermelerine kadar geniş bir yelpazede etki alanı bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı gelişmiş ülkeler bulundukları konumlarını büyük oranda mesleki ve teknik eğitim sistemlerine yapmış oldukları yatırımlara borçlulardır. İçinde ülkemizin de bulunduğu gelişmekte olan ülkelere baktığımızda ise yine aynı şekilde mesleki ve teknik eğitim konusunda yakın tarihte reformlar yapıldığı görülmektedir.

1.5.3. Mesleki ve Teknik Eğitimin Nitelikleri

Mesleki ve teknik eğitimin diğer eğitim şekillerinden farklı olması gerektiği aşikâr olmaktadır. Bu eğitim sistemi ile birey meslek edinebileceği alanda tam yetkinliğe sahip olana kadar eğitiminin devam etmesi gerekmektedir. Diğer eğitim sistemlerinden farklı olarak mesleki eğitim sisteminde derslerin sınıf (derslik) ağırlıklı olmamakla birlikte, laboratuvar dersleri ve pratik üzerine kurulu bir sistemde var olması gerekmektedir. Bu sebepten kaynaklı mesleki ve teknik eğitimin diğer eğitim sistemlerinden nitelik olarak da farklılıklarının olması kaçınılmazdır. (Alkan vd. 2001; Akt: Güneşli, 2013: 6-17)' ya göre mesleki ve teknik eğitimin nitelikleri şu şekilde sıralanmaktadır.

- Bireye mesleğin tümü ile öğretilmesi ve mesleki pratik yaptırılması esas alınmıştır.
- Bireyin sosyal yönden kendisini geliştirmesi ve bu sosyallikten verim alması amaçlanmaktadır.
- Mesleki ve teknik eğitimin önemli niteliklerinden birisi, eğitim programlarının güncel ve iş sektöründe gelişmelere paralel yapıda olmasıdır.
- Mesleki ve teknik eğitim veren kurumlar çalışma yaşamına uyarlayıcı niteliktedir.
- İş yaşamındaki çoğu meslek gurubunu mesleki ve teknik eğitim kavramı kapsama alanına alabilmektedir.
- Mesleki ve teknik eğitim kavaramı sürekli değişme yöneliminde olan sosyal ve ekonomik dinamiklerle uyum içerisinde çalışmaktadır.

- Mesleki ve teknik eğitim siteminde öğrenme mekânı, gerçek iş hayatında içerisinde olunacak mekân ile benzer özellik ve nitelik taşımaktadır.
- Mesleki ve teknik eğitimde öğretici konumunda bulunan birey (Öğretmen) kendi alanında uzman sıfatındadır.
- Mesleki eğitim ve öğretim, öğrencinin alanında uygun bir işte çalışabilme yetisini kazanana kadar aktif şekilde sürdürülmektedir.
- Mesleki ve teknik eğitim kuramlardan ve kalıp bilgilerden ziyade, mesleğin mihenk taşlarının uzman kişiler tarafından öğretildiği bir sistemde işlemektedir.
- Mesleki ve teknik eğitim programları sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda birey yetiştirmek ve piyasaya kazandırmak için planlanmakta ve uygulanmaktadır.
- Program öğrencileri genellikle laboratuvar ve pratik yapabilecekleri mekânlarda eğitimlerini sürdürmektedirler.
- Mesleki ve teknik eğitim programları akademik başarı sağlayıcı eğitimden ziyade piyasa şartlarında başarı sağlayacak eğitimler içermektedir.

Mesleki ve teknik eğitim kavramının sosyal ve kültürel, iş hayatına hazırlama, mesleki bilgi birikimi ve pratik yapma imkânı, iş hayatına uyum sağlama, kariyer planlamasının sektör ihtiyaçları doğrultusunda yapılması ve gelişmelere açık kalarak bilgi ve pratiği güncel tutabilme yönlerinde diğer eğitim ve öğretim sistemlerinden farklı niteliklere sahip olduğu söylenebilmektedir.

1.5.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Amacı

Mesleki ve teknik eğitim bir bireyi erken bir zaman diliminde hayata hazırlamak amacıyla, bireye sosyal, kültürel, mesleki, güncel bilgiler öğreterek bireyin insanlığın toplumsal gereksinimlerine hizmet etmesini sağlamaktadır (Babaç 2008: 9).Mesleki ve teknik eğitimin bir diğer amacı ise bireyin erken yaşta uzmanlaştığı ve eğitimini tamamladığı alanda iş sahibi olması ve toplumun o alandaki ihtiyaçlarına cevap vererek karşılığında hayatını idame ettirebileceği ücreti kazanabilecek yetkinliğe sahip olabilmesidir. Tüm bu program birey üzerinde uygulanırken bireyin insani davranışlarına, genel bilgi ve birikimleri öğrenmesine ve kişisel gelişimine katkı verilmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin temel amaçları; (Babaç 2008: 10).

- Bireye verimli eğitim öğretim ortamını sağlamak
- Çalışma yaşamı için gerekli bilgi ve birikimin sağlanması
- Bireyden beklenen davranış, hal ve hareketlerin oluşturulması

Şeklinde sıralanmaktadır.

1.5.5. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Tarihi

Ülkemiz açısından mesleki ve teknik eğitim 3 ana başlık altında incelenmektedir. Bu ana başlıklar "Cumhuriyet Öncesi Dönemde Mesleki ve Teknik Eğitim ", "Cumhuriyet Sonrası Dönemde Mesleki ve Teknik Eğitim "ve son olarak "Günümüzde Mesleki ve Teknik Eğitim" olarak sınıflandırılmaktadır.

1.5.5.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Mesleki ve Teknik Eğitim

Bu dönemde Osmanlı Devleti yönetiminde mesleki ve teknik eğitime değinilmektedir. Bilindiği üzere Osmanlı Devleti yönetiminde eğitim yaygın bir durumda bulunmamaktaydı. Bu sebepten dolayı bir meslek öğrenmek isteyen birey meslek erbabının çalışma ortamında çıraklık olarak tabir edilen mevkii de meslek erbabından mesleği öğrenip eğitimini bu şekilde tamamlamaya çalışmaktaydı. Osmanlı Devleti yönetiminde mesleki ve teknik eğitimini her meslek gurubunun kendi verdiği söylenebilmektedir. İlerleyen zamanlarda mesleki ve teknik eğitim anlayışı meslek ve sanatkârlar adına oluşturulan teşkilatlarda farklı sistemlerde verilmeye başlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin Osmanlı döneminde en sistemli olduğu yerin Ahilik Teşkilat yapılanması olduğu bilinmektedir. Ahi kelimesi anlam bakımında "kardeş "anlamına gelen bir kelimedir. Ahilik Teşkilatı kavramını daha fazla irdeleyecek olursak, Osmanlı zamanında iktisadi alanda mesleki ve teknik eğitim yükünü çeken Ahilik teşkilatı Abbasi Halifesi En Nasrlidinillah tarafından kurulmuştur (Kılınç 2012: 64). Teşkilat, Moğol zulmü ve istilasından kaçan Türkler tarafından Anadolu'da ilk örneklerini vermiştir. Bu teşkilatın mihenk taşı olan ve temelinde yatan felsefe dini açıdan uygun, temiz ve hoş görülü ticaret yapmaktır. Ahiliğin yayılmasında ve benimsenmesinde o dönemde Anadolu'da yaygın görülen ve temelinde hoşgörü olan "Fütüvvet" sistemi oldukça önemli olmuştur (Ahilik Teşkilatı Nedir?, 2021). Anadolu'da Ahiliğin kurucusu Ahi Evran olarak kabul edilmektedir (Kılınç 2012: 65). Ahilikte fütüvvet sisteminin ilkeleri olarak, dürüst olmak, Allah'tan başkasına ibadet etmemek, kendisini güncellemeye açık olmak, dürüst ve emin kişi olmak, hoş görülü ve misafirperver olmak yer almaktadır (Ünlü 2016: 92). Ahilik sisteminde meslek edindirme kalfa-usta ilişkisi içerisinde yürütülmektedir.

Ahilik sisteminde eğitim "Yamaklık "sıfatı ile başlar, iki yıl süreyle devam ederdi. Daha sonrasında birey iki yıllık yamaklığını tamamladıktan sonra çırak mertebesine terfi

ederdi. Çıraklık mertebesinde birey en az üç yıl geçirmek zorundaydı. İki yıl yamak, üç yıl ise çırak olarak mesleki eğitimine devam eden birey, üçüncü yılın akabinde kalfa sıfatıyla meslekte ikinci terfiisini almaktaydı. Kalfalıkta da üç yıl geçiren birey artık usta yani meslek erbabı sıfatına ulaşmaktaydı. Ahilik Teşkilatının da bulunmanın bazı kurallara tabi olduğu bilinmektedir. Bu kurallar Ahilik Teşkilatı Nedir? 2021'e göre sırasıyla şöyle belirtilmektedir.

- Üye olan zanaatkârlar ahilik kurallarına uymakla yükümlüdür.
- Teşkilat 32 farklı sanat dalına ayrılmaktadır.
- Her ahi 124 prensibi bilmekle yükümlüdür.
- Sistemde özel bir eğitim düzeni bulunmaktadır.
- Yalan söylemek, kumar, zina gibi kötü işler tamamen yasaktır.

İlerleyen zamanlarda Ahilik Teşkilatı yerini Loncalara bırakmaya başlamıştı. Loncalar ahilik teşkilatının o günün şartlarına ve dinamiklerine göre değiştirilmiş bir biçimi olarak kabul edilmektedir(Gürata 1975; Akt: Kılınç 2012: 70). Bu değişimin sebebi 17.yüz yılda Osmanlı Devletinde meydana gelen iktisadi değişimlerdir (İmamoğlu 2010: 8). Lonca teşkilatı Kethüda ve Yiğitbaşı nezaretinde toplanmakta, esnaflar arası iletişimi sağlama, çeşitli durumlarda gerekli tedbirleri alma, esnafa düşük faizli fon sağlama ve denetim, cezalandırma işlemleri ile uğraşmaktaydı (Evren 1997; Akt: İmamoğlu 2010: 8). Lonca teşkilatlarının ahi teşkilatlarından bir farkı ise toplantılarda dini motiflere rastlanmamasıdır. Lonca sisteminde de ahilikte olduğu gibi çeşitli süre zarflarında çıraklık, kalfalık ve ustalık mertebelerine yükselme söz konusu olmaktaydı.

Osmanlı döneminde mesleki ve teknik eğitimin örgün nitelikli ilk örnekleri 1773 yılında kurulun "Mühendishane-i Bahr-i Hümayun" ve 1793 yılında faaliyet gösteren Mühendishane-i Berr-i Hümayun 'dur (İmamoğlu 2010: 9). Osmanlı döneminde sadece mühendislik alanında mesleki ve teknik eğitim verilmemekteydi. Ziraat ve sanayi alanlarında da eğitimler verilmekteydi.

Bu okulları takiben, Ziraat Mektebi (1847), Sanayi Mektebi (1848), Mithat Paşa tarafından kurulan Islahat hane (1861) ve yine Mithat Paşa tarafından kurulan İstanbul Sanayi Mektebi (1868) gelmektedir(İmamoğlu 2010: 9).

Osmanlı döneminde bu mesleki ve teknik eğitim tedrisatından geçen bireyler toplum içerisinde ilgili birimlerde istihdam edilmekteydi. Bu durum mesleki anlamda nitelikli iş gücü üretmede olumlu bir geri dönüş sağlamaktaydı. Cumhuriyetten önceki

dönemde mesleki ve teknik eğitimin niteliklerini aşağıda belirtilmektedir (Doğan 1983: 171).

- Mesleki ve teknik eğitim diğer eğitim sisteminden bağımsız ve ayrı planlanmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin mesleki ve teknik eğitim alanında genel idare olarak herhangi bir etkisi söz konusu olmamakla birlikte tüm oluşumlar yerel idarelerce yapılmaktaydı.
- Sistemin yerel idarelerce ürütülmesinden kaynaklı mesleki ve teknik eğitime ayrılan fon da yerel idarelerce sağlanmaktaydı.
- Kurulan mesleki ve teknik eğitim okulları kuruldukları yerel bölgenin ihtiyaçları olan alanlarda kurulmaktaydı.
- Mesleki ve teknik eğitim veren kurumlar herhangi bir standart yahut sistem dâhilinde kurulmamıştır.
- Birinci dünya savaşının etkilerinden kaynaklı bahsi geçen okullardan bir kısmı faaliyetlerini sonlandırmak zorunda kalmıştır (İmamoğlu 2010: 10).

1.5.5.2. Cumhuriyet Sonrası Dönemde Mesleki ve Teknik Eğitim

Cumhuriyet sonrası mesleki eğitim içerisinde bulunulan savaş sonrası ortamdan kaynaklı olarak ilk zamanlarda oldukça dağınık şekilde faaliyet göstermiştir. Fakat savaş sonrası içerisinde bulunulan ve üzerinde yoğunlaşılması gereken işçi sınıfı oluşturma, üretim faaliyetlerine başlama ve bireylerin devlet menfaatleri yönünde istihdam etme gibi konular vuku bulmuştur (Doğan 1983; Akt: Babaç 2008: 14). Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik eğitimde atılan adımlar yerel anlamda, 1931-1935 yılları arasından kız ve erkek ayrı olarak bölge ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, orta düzeyde eğitim verecek kurumlar oluşturulmuştur (MEB 2019: 131). Bu dönemlerde mesleki ve teknik eğitim alanında verilen eğitimin tamamının ülkenin bölgelere ayrılarak, her bölgenin ihtiyacı doğrultusunda eğitim verildiği ve eğitim yükünün yerel yönetimlerce çekildiği görülmektedir.

İzleyen dönemlerde 1940'lı yılların başında Mesleki ve Teknik Eğitim Müsteşarlığı'nın kurulması ve devlet nezdinde maddi destek sağlanması ile birlikte mesleki ve teknik eğitim faaliyetleri hızlanmıştır (Doğan 1983: 176). Mesleki ve teknik

eğitimde mevcut dönemde en önemli karar alma standardı ve eğitimin planlama biçimi bölge ihtiyacının karşılanması olarak görülmektedir.

1960'lı yıllara gelindiğinde ülkenin ihtiyaç duyduğu iş gücüne ulaşamadığı anlaşılmış ve akabinde mesleki eğitim veren kurumların çoğaltılması için gereken fon bulunma çalışmaları başlamıştır (Babaç 2008: 15).

1960'lı yılların ortalarında ülkede mühendislik alanında gelişmeler başlamış ve üretim yapabilme kapasitesine sahip mühendis ve üretimde çalışabilecek yardımcı elemanların yetiştirilmesi için mesleki ve teknik eğitim okulları açılmıştır. Bu okullar Pratik Sanat Okulları, sanat Enstitüleri ve Teknisyen Okullarıdır (Babaç 2008: 16).

1986 yılında yürürlüğe alınan Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile çıraklık, örgün meslek eğitimi sınıfında değerlendirilmiştir (Aktaş 2012: 15). İlerleyen zamanlarda mesleki ve teknik eğitimin standartları, eğitim kanunları vb. çalışmalarla belirli bir eğitim öğretim standardı oluşturulmaya çalışılmıştır.

1.5.5.3. Günümüz Tarihinde Mesleki ve Teknik Eğitim

Günümüzde mesleki ve teknik eğitim tarihin her noktasında olduğu gibi önemli bir konumda yer almaktadır. Bunun temelinde sanayi ve üretim alanında faaliyet gösterecek bireylerin sadece çalışacakları alanlarda eğitimlerini tamamlayıp erken zamanda devlet çıkarları doğrultusunda istihdam edilmeleri yatmaktadır. Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim alanları sağlık, adalet, turizm, iktisat, mühendislik ve demiryollarını kapsamaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin günümüzde ki önceliklerinden bahsedecek olursak ihtiyaçlar doğrultusunda eğitim vermek, sistemi katılımcı odaklı bir şekilde yönlendirmek, sistemden mezun olanların istihdamını sağlayabilmek, eğitimin standartlarını ve kalitesini geliştirebilmek, piyasaya uygun modüler hazırlamak, mesleki ve teknik eğitim ile sektör arasındaki bağı kurabilmek ve program fertlerinin gerekli tüm bilgileri almasını sağlamak, ahilik sisteminden gelen meslek ahlakı kazandırmak, insana dayalı kalkınma sisteminin işlemesi ve kursiyere girişimcilik anlayışının verilmesi mesleki ve teknik eğitimin öncelikleri olarak bahsedilmektedir (MEB 2018: 21).

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim veren kurumları inceleyecek olursak bu kurumlardan ilki Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleridir. Bu liseler içerisinden Anadolu Teknik Program derslerini, Anadolu Meslek Derslerini ve Ustalık Programı derslerini

barındırmaktadırlar. Meslek programında sınavsız yerleştirme söz konusu iken, teknik programa geçiş için merkezi sınav ile yerleştirme uygulanmaktadır.

Ülkemizde örgün olarak faaliyet gösteren bir diğer mesleki ve teknik eğitim kurumu ise Çok Programlı Anadolu Liseleridir. Bu liseler bünyelerinde Mesleki ve teknik Anadolu Lisesi, Anadolu lisesi, Anadolu imam hatip lisesi ve ustalık programını kapsamaktadır. Çok programlı liseler mesleki ve teknik eğitimin birleştirilmiş program ile verildiği eğitim kurumlarıdır.

Bir diğer mesleki ve teknik eğitim kurumumuz Mesleki Eğitim Merkezleridir. Bu merkezlerde ustalık kalfalık programı ile birleştirilmiş mesleki ve teknik kurslar verilmektedir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin, Mesleki Eğitim Merkezlerinden farklı Liselerde 54 alanda 199 farklı dalda eğitim verilirken, merkezlerde 27 alanda 142 farklı dalda eğitim verilmektedir (MEB 2018: 23).

Mesleki ve teknik eğitimin organize şekilde olduğu kurum ve kuruluşlara değinecek olursak, bu kurum ve kuruluşlar sırasıyla (MEB 2018: 26);

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- YÖK
- Mesleki Yeterlilik Kurumu
- Uluslararası Kuruluşlar ve Taraflar
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
- Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
- Temel Eğitim Genel Müdürlüğü
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
- İş Dünyası ve İlgili Diğer Kamu Kurumları ve STK'lardır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MUHASEBE EĞİTİMİNDE MODÜLER EĞİTİM VE KARİYER PLANLAMASI KAVRAMI

2.1. Modüler Öğretim Sistemi

Ülkemizde eğitim süreci ilkokul yıllarından başlayarak üniversite eğitiminin sonuna kadar öğretici kontrollü işleyen bir sistemdir. Tüm eğitim sürecinde konuya hâkim öğreticiler çeşitli öğretim yöntemleri ile alıcıya yani öğrenciye konuyu aktarmayı amaçlamaktadır. Öğreticinin konuyu direkt öğrenciye aktarması, ilerleyen ve takip eden süreçte öğrencinin konuyu tek başına anlayamamasına neden olmaktadır (Sert 2007: 50).

Öğrencilerin, kendi kendilerine araştırma yaparak öğrenmelerine de yönelik bir sistem ihtiyacı doğmaktadır. Modüler öğretim sistemi, öğrenciyi bilginin merkezine koyarak kendi kendine soruna çözüm üretmeyi amaçlamaktadır (Babaç 2008). Modüler eğitim öğrencinin kendisini dinamikleştiren ve sorunun çözüm yollarını kalıcı hale getiren bir sistemdir.

Modüler öğretimi mevcut bir sistemi geliştiren yapı olarak gördüğümüzde, bu sistemi felsefede yer alan pragmatist felsefe yaklaşımına dayandırabilmekteyiz (Özkan 2005: 1). Pragmatist yaklaşım bilindiği üzere sonuca yönelik düşünmenin üzerinde duran, sorgulayıcı, araştırmacı ve eylemi göz önüne alan felsefi bir yaklaşımdır.

2.1.1. Modül Kavramı ve Eğitimde Modüler Sistem

Modül Fransızca kökenli bir kelime olmakla birlikte, kelime karşılığı olarak parça, yapı taşı, bağımsız bölüm olarak tanımlanmaktadır. Eğitimde modül sistemi ise parçalara ayrılmış konuları tek tek birer ders niteliğinde zamanlanmış bir şekilde öğrenciye aktarılmasıdır. Derslerin içerisinde yer alan konular çeşitli modüllere yani parçalara ayrılarak öğrencilerde öğrenmenin kalıcılığı planlanmaktadır.

Modüler sistemden önce kullanılan ve milli eğitim nezdinden eski sistem olarak adlandırılan tüm konuların tek bir kitap ve ders içerisinde verildiği sisteme kıyasla öğrencilerin öğretim sürecine katılmaları planlanmaktadır. Modül sisteminde merdiven

şeklinde veri aktarımı sağlanmaktadır. Her modül bir sonraki için zemin hazırlamaktadır. Bu sayede bir modül öğrenilmeden diğerine geçilememektedir.

Modüler Öğretimin yaraları şu şekilde sıralanmaktadır (Babaç 2008: 25-26);

- Gündelik yaşama dair bilgi akışı hızlanır.
- Bireysel çabayla öğrenme durumuna imkân sağlar.
- Öğrencinin isteği ile paralel bilgi birikimi sağlar.
- Birçok program arası geçiş yapma imkânı sağlar.
- Bireyin eğitim hayatı dışında kalan beceri ve yeteneklerini öğrencilik hayatına yansıtmasına olanak sağlar.
- Eğitim programının içeriği ihtiyaca göre şekillendirilebilir.
- Klasikleşen eğitim sistemlerine nazaran daha yenilikçi olanaklar sağlamaktadır.
- Eğitim kurumları arası geçişe olanak sağlar.
- Modüller teknolojik öğretim araçlarına kolaylıkla entegre edilebilmektedir.
- Eğitim ve istihdam süreci arasında köprü vazifesi görmektedir.

Genel olarak öğrenci merkezli öğretmeyi amaçlayan modüler eğitim sistemi dinamik bir sistem olup, okul ve okul dışındaki hayatı doğrudan etkilemektedir. Bu etki sayesinde okul dışı hayatta kazanılan beceriler okul hayatına yansıtıldığı gibi, okul hayatında kazanılan beceriler okul dışı hayata ve ilerleyen süreçlerde bireyin iş ve çalışma hayatına yansımakta, hatta bireye tüm bu alanlarda doğrudan etki edebilmektedir.

2.2. Türkiye'de Modüler Eğitim Kronolojisi

Babaç 2008'e göre modüler eğitim kronolojisi aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır.

- 1975-1979 Yılları Arası: Millî Eğitim Bakanlığı Endüstriyel Eğitimi Geliştirme ve İşlevsel Yetişkinler Eğitimi Projesi
- 1979-1982 Yılları Arası: Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilimleri Fakültesi Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi OSANOR Projesi
- 1989 Yılı: ILO ve SEGEM İş birliği İstihdam Edilebilir Beceri Modelleri ISEBEM
- 1990- 1991 Yılları Arası: Millî Eğitim Bakanlığı Lise Mezunlarına Meslek Edindirme LİMME Projesi

- 1990-1993 Yılları Arası: ILO ve Turizm Bakanlığı İş Birliği Otelcilik, İkram ve Turizm Eğitimi Projesi
- 1992 Yılı: KOSGEB Sanayi Eğitimi Projesi
- 1993 Yılı: MESS Eğitim Vakfı Çalışmaları
- 1993-2002 Yılları Arası: Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü Destekli Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme (METGE) Projesi
- 1995 Yılı: Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Modül Serisi
- 1999-2001 Yılları Arası: İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Meslek Yüksek Okulu Modüler Meslek Eğitimi Projesi
- 2002-2007 Yılları Arası: Millî Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Birliği Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)
- 2006-2010 Yılları Arası: Millî Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Birliği Ortaöğretim Projesi (OÖP)

Yukarıda belirtilen modüler öğretim projelerinden günümüzde devam eden Millî Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Birliği Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) ve Millî Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Birliği Ortaöğretim Projesi (OÖP) aşağıda detaylı şekilde ele alınmaktadır.

2.2.1. Ortaöğretim Projesi (OÖP)

80 Milyon avro bütçe ayrılan ve Avrupa Birliğinin desteklediği, 2006-2010 yılları arasından ülkemizde uygulanan eğitim sistem projesidir. Projenin amacı eğitim sisteminin geliştirilmesi ve sistematikleştirilmesidir. Etki alanı Mesleki ve Teknik Eğitim kurumları olarak belirtilmektedir.

2.2.2. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)

Temmuz 2000 yılında Avrupa Birliği ile Türkiye arasından imzalanan ve temellerinde Türkiye'nin Avrupa Birliğine giriş sürecinin başlangıcı yatan sistemdir. MEGEP, Avrupa Birliği destekli bir eğitim geliştirme projesidir(Babaç, 2008, ss. 34-35).

MEB'e göre Megep Projesinin Bütçesi toplamda 58.190.000,00 Avrodur. Bu bütçenin 51.000.000,00 avro tutarı Avrupa Birliği Hibe Fonu olarak sağlanmakta, geriye kalan 7.190.000,00 avro tutarı ise Türkiye Hükümeti tarafından sağlanmıştır.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) ve Ortaöğretim Projesi (OÖP) vb. projeler öğrencilerin mesleki eğitimlerini planlı ve sağlıklı şekilde yürütmeleri açısından önem arz eden ve yararlı olan projelerdir. Bu projeler sayesinde birey eğitim hayatında kariyer şekillendirmesi, kariyer planlaması ve kariyer hedefleri gibi geleceğine yön verecek konularda mentor öğretmen destekleri ile geleceğini şekillendirebilmektedir.

Kariyer planlamasında bireyin kişisel yetenekleri büyük ölçüde önem arz etmektedir. Fakat bu faktör kariyer planlaması yapılmasında tek başına etken değildir. Diğer etkenler arasında aile yönlendirmesi, etnik ve kültürel faktörler, profesyonel destek ve hayal faktörleri de önemli ölçüde planlamaya destek vermektedir.

2.3. Kariyer

Kariyer kavramı Fransızca kökenli bir kelime olmakla birlikte "carriere" kelimesinden türetilmiş olup herhangi bir meslek dalında uzman olmayı, yetkin seviyeye ulaşmayı ve bu alanda başarılı olmayı anlatan bir kavram olarak tanımlanmaktadır (https://istanbulbogazicienstitu.com/kariyer-nedir-kariyer-nasil-yapilir).

Ayrıca kariyer kavramı bireyin iş hayatındaki ilerleme ve gelişmeleri kapsayan, bunların yanı sıra iş hayatındaki ilerlemeleri kaydeden tüm bunların sonucunda ise bireyin iş hayatını şekillendiren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Abdurrahımlı, 2022: 1).

Kariyer kişinin meslek hayatında yaşadığı başarılar, başarısızlıklar, mesleki tatmin ve mesleki yeterlilik bileşenlerinin tamamını kapsayan bir olgudur. Bireyin iş hayatı ve tüm bu bahsi geçen başarı ve başarısızlık durumları kariyer planlamasının sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. İyi bir kariyer planlaması bireye iş hayatı boyunca başarı ve kıdem getireceği gibi tam tersi bir durumda kötü bir kariyer planlaması bireye iş hayatında mutsuzluk ve başarısızlık temelli bir gelecek inşa etmektedir.

(Günaydın 2022: 37-38)'ye göre kariyer kavramının farklı anlamları da bulunmaktadır. Bu anlamlar aşağıdaki gibi belirtilmektedir.

- Kariyer bireylerin tüm hayatları boyunca gösterdiği aksiyonların tümüne denmektedir.
- Kariyer bireyin iş hayatındaki tüm gelişmelerdir.
- Kariyer bir yolda ilerlemek ve yukarı yönde hareket etmektir.
- Kariyer bireyin iş hayatındaki basamakları çıkmasıdır.
- Kariyer bireyin hayatı boyunca tüm aktivitelerini ifade eder.
- Kariyer kişinin iş ile ilişki tüm hayatını ve başarılarını ifade eden bir kavramdır.

Kariyer tamamen bireyin özveri ve kendisinin yönlendirmesiyle paralel ilerleyen bir süreçtir. Bireyler bu süreci olumlu ya da olumsuz istedikleri gibi yönetebilmektedirler. Bu yönlendirme bazen kurum içi veya dışı arkadaş ya da kurum içi veya dışı yöneticilerin yönlendirmeleri ile de şekillenebilmektedir. Kariyer aşamalarında üretkenlik faktörü de büyük ölçüde sürece artı sağlamaktadır. Birey üretkenlik yeteneğini ne kadar geliştirirse kariyerin olumlu yönde ilerlemesi yetenekle paralel olarak hızla ilerlemektedir. Bu ilerleyiş olumlu yönde olduğunda birey kariyer hedeflerinde ilerleyebilmekte ve sonuca ulaşabilmektedir.

Kariyer hedefi olarak bireylere yön veren yöneticilerde aslında bu yönlendirmeler ile kendi kariyerlerine pozitif yönde etki etmektedir (Günaydın 2022: 36). Örnek olarak bir yönetici personeli için hazırladığı kariyer yolundaki yönlendirmeleri ile kendi kariyerinde de bir üst konuma gelmek için çaba sarf etmektedir.

Bireyler kariyerlerini şekillendirmek için bir kariyer planlamasına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu planlamanın nasıl yapıldığı bireyin gelecekteki iş hayatını etkileyeceği için doğru şekilde ve doğru insanlar tarafından yapılmalıdır. Aksi takdirde kötü bir kariyer planlaması ve kariyer yönlendirme yanlış mentor insanlar aracılığı ile yapıldığında olumsuz ve başarısız sonuçlar doğurmaktadır.

2.4. Kariyer Yönetimi

Kariyer yönetimi bireyin iş hayatındaki başarısı ve başarısızlıklarına sebep olabilecek önemli bir kavramdır. Bu yönetim mantıklı ve gerçekçi yapılmadığı sürece başarılı bir yol çizilmesi mümkün değildir. Bireyin aile yaşantısı, sosyal-kültürel yapısı ve iş hayatı bu yönetimde önemli rol oynamaktadır. Bireyin kariyer yönlendirilmesi yönetici veya profesyonel bir şekilde yapılıyor ise yöneticilik görevini üstlenen bireylerin

tutum davranış ve vizyonları da kariyeri etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır.

Kariyer olgusunun yönetilmesi büyük bir sorumluluk gerektirmektedir. Bu sorumluluk aşamasında tüm bileşenler sürece dahil edilmeli ve müdahale etmelidir (Deniz ve Ünal 2007: 12). Kariyer planlamasının bireyle uyumlu olması planlamanın seyrini etkilemektedir. Bu uyum kariyer hedeflerine ulaşmada kolaylık sağlayacağı gibi kariyer planlamasında belirlenen süreyi de kısaltarak bireyin hedeflerine ulaşmasında zaman avantajı sağlamaktadır.

Sonuç olarak kariyer planlamasının ne kadar doğru yapıldığının yanı sıra ikinci adım olarak kariyer yönetiminin de etkisi büyük ölçüde fazladır. Bu sebepten dolayı kariyer planlaması mantıklı ve gerçekçi olmalıdır. Aynı zamanda bu gerçekçi ve mantıklı yönlendirme idealist bir şekilde yönetilmeli ve birey hedeflenen noktaya ulaşmalıdır.

Günaydın 2022'ye göre kariyer aşamasında olması ve uygulanması gereken gereksinimler aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Günaydın 2022: 51).

Tablo 2: Kariyer Planlaması Aşamasında Yapılması Gereken Olgular

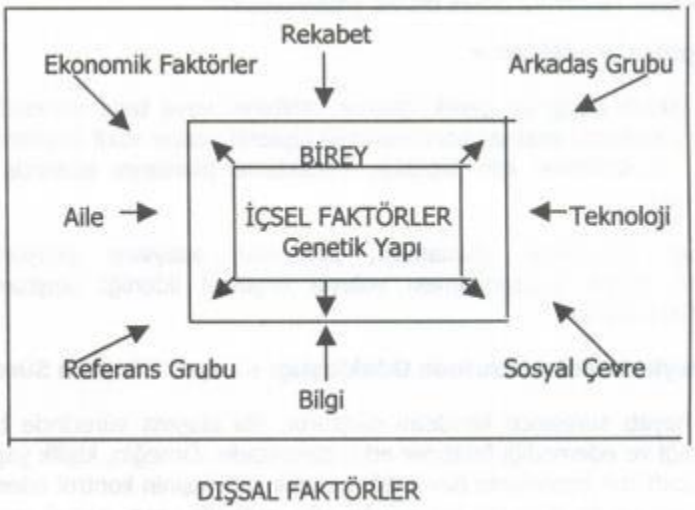
AŞAMA	GÖREV İHTİYAÇLARI	DUYGUSAL İHTİYAÇLAR
Deneme	• Çeşitli İşler • Kendini Tanıma	• İş Opsiyonlarını Değerlendirme • Yerleşme
Kurma ve İlerleme	• İş Talep Etme • Yetenek Geliştirme • Yaratıcılık ve Yenilikçilik • Yeni Alanlar Arası Geçiş	• Rakip Tanıma ve Başarısızlık Süreci • İş ve Aile Arası Tartışma • Destek Alma • Bağımsız Hareket Etme
Kariyer Ortası	• Teknik Konularda Yenilenme • Birey Yönetim Yeteneği Geliştirme • Bakış Açısı Geliştirme	• Hislerini Dile Getirme • İş ve Aile Dengesi Kurma • Hoşgörü Yeteneğini Geliştirme
Kariyer Sonu	• Emeklilik Planı Aşaması • Mentor Rolü Edinme • Başarılı Yön Bulma ve Yönlendirme • Örgüt Dışı Aktivite	• Danışmanlık Yapma • Kimlik Duygusu Geliştirme

Bireyler aldıkları eğitimler ile mesleki gelişimlerini tamamlar ve kariyer planları çerçevesinde hareket ederler. Mesleki yeterlilikleri ne kadar iyi durumda olursa kariyer

hedeflerine ulaşmaları da aynı ölçüde kolay olmaktadır. Mesleki bilgi ve birikimleri yeterli olmayan bireyler kariyer planlamalarında zorluk ve aksaklık yaşamaktadırlar.

2.4.1. Kariyer Seçimini Etkileyen Faktörler

Bireyler yaşamları boyunca kendilerini sürekli geliştirme eğiliminde olmaktadır. Bu dönem boyunca hayatında kontrol edebildiği ve edemediği faktörlerle karşı karşıya olacaktır. Bireyin içinde bulunduğu sosyoekonomik, sosyokültürel durumlar, zekâ yapısı, ailevi durumlar gibi örnekler kontrol edemediği durumlara örnek olabilir. Kariyer seçiminde bu faktörler bireyi doğrudan etkileyebilmektedir (Burcu 2018: 3).

Grafik 4: Kariyer tercihinde bireyi etkileyen faktörler (Eryiğit 2000: 14)

Bu faktörlerden en önemlisi kişilik faktörüdür. Bireyin yaşamı boyunca kendisine katkıda bulunan duygu, düşünce, becerileri, ilgi alanları kariyer sürecinde etkin rol oynamaktadır (Burcu 2018: 4).

2.4.2 Kişilik Kavramı

Kişilik kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde "bir kimseye özgü belirgin bir özellik manevi ve ruhsal niteliklerin bütünü, şahsiyet" olarak açıklanmaktadır. Kişilik kavramı Latince kökenli olup, "persona" sözcüğünden türemiştir.

(Şeyhanlıoğlu 2018: 4)' na göre kişilik, bir insanın diğer bireylere karşı etkileşime geçmek için kullandığı yol olarak tanımlanmaktadır. Yeryüzünde yaşayan tüm insanlar

birbirinden farklı kişiliklere sahiptir. Bireyin biyolojik yapısının yanı sıra kültürel ve sosyal faktörler de kişiliğe etki göstermektedir.

Bireyin meslek seçiminde kendi kişiliğine uygun bir işte çalışması kariyeri açısında önem arz etmektedir. Şayet bir birey kendi iç ve ruh yapısına uygun bir işte çalışırsa başarılı bir kariyer ilerlemesi kaçınılmaz olacaktır.

Kişilik, bireyin kariyerine doğrudan etki eden bir faktördür. Birey kendi kişiliğini bildiği takdirde kariyer planlamasını büyük ölçüde olumlu yönde yapıp, kariyerini iyi bir şekilde yönetebilmektedir. Kariyer yönlendirmesini yapmak isteyen bir birey kariyer hedeflerini doğru belirlemeli ve doğru stratejiyi oluşturmalıdır.

2.5. Kariyer Hedefleri

Kariyer hedefleri, kariyer stratejisi geliştirmeyi, motive olma ve doğru amaca yönelme gibi konularda bireye yol gösteren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Budak 2008: 4). Kariyer hedefleri belirlenirken birey eğitim seviyesini, çalıştığı iş alanını aynı derecede değerlendirmeli ve kariyer hedeflerini bu faktörlere göre değerlendirmelidir.

2.6. Kariyer Planlama

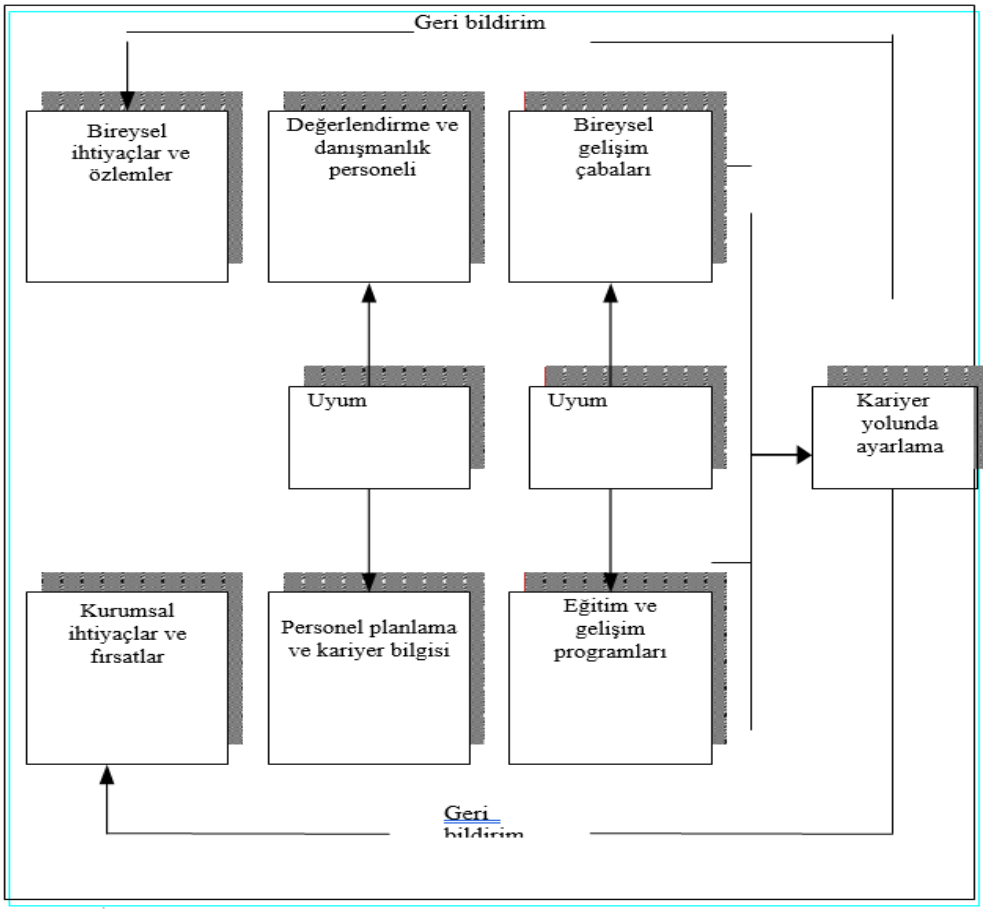
Kariyer planlaması bireyin yanı sıra çalıştığı kurum içinde önem arz etmektedir. Doğru kariyer planlaması yapıldığı takdirde birey kendisi ve kurumu için verimli şekilde işlerini yapma potansiyeline sahip olacaktır. Kariyer planlaması, kariyer yönetimi ve kariyer gelişimi ile paralel seyretmektedir. Bu çerçevede kariyer planlaması ile alakalı birçok tanım yapılmıştır.

(Erdoğmuş 2003: 14) “Kariyer planlaması bireylerin güçlü ve güçsüz yönlerinin değerlendirilerek işletme içi ve işletme dışı kariyer olanaklarının tanımlanmasıdır.” şeklinde ifade etmektedir.

(Anafarta 2001: 3) ise “Kurum çalışanlarının belirli bir statüye gelmeleri için ihtiyaç duydukları fırsatların neler olduğunu anlamaları ve bu statüden kendileri için ortaya çıkacak sonuçları öngörmenin yanında, planladıkları hedeflere ulaşmalarını hedefleyen bir süreçtir.” şeklinde ifade etmektedir.

Kariyer planlaması hem bireyi hem de çalıştığı kurumu doğrudan etkilemektedir. Birey kariyer planlaması konusunda çalıştığı kurumun desteğine ihtiyaç duymaktadır. Bu desteğin sonucunda birey kariyer planlamasında ihtiyaç duyduğu yönlendirmeye sahip olacaktır.

Birey çalıştığı kurumun yönlendirmeleri ile kendisini ve niteliklerini tanımalıdır. Kariyer planlama süreci hem bireyin hem de kurumun paralel hareketi ile mümkündür. Bu çalışmada kuruma düşen görev, bireyi çeşitli konularda ölçmek ve testlere tabi tutarak güçlü ve güçsüz yönlerini ortaya çıkartmaktır. Bireye düşen görev ise kurumdan gelen yönlendirmeyi dikkate alarak güçlü yönlerini korumak ve güçsüz yönlerini geliştirmektedir.

Grafik 5: Kariyer Planlama Modeli (Sarıcı 2020: 22)

(Sarıcı 2020: 23)'e göre kariyer planlamasında dikkat edilecek huşular şunlardır;

- Planlamaya tabi olacak bireylerin özellikleri, becerileri ve istekleri tanınmalı ve benzersiz bireyler olarak muamele gösterilmelidir
- Bireyler hedeflerini ve beklentilerini yerine getiren kurumlarda daha başarılı olurlar
- Şayet tam olarak fırsatlar bireye gösterilirse, birey yeni keşiflere teşvik olur

İşletmelerde bu yönlendirmelerin yapıldığı yer olan insan kaynakları departmanları, yönlendirmeleri yaparken hem bireyin hem de kurumun menfaatlerine yönelik şekilde süreci yönetmektedir. Bu yönlendirme organizasyon merkezli ve birey merkezli olarak farklı iki kümede değerlendirilmelidir. Çünkü doğru kariyer planlaması, kurumun rekabetçi ve bilgili bir iş gücüne sahip olmasına olanak sağlamaktadır (Yılmaz 2003: 16).

Bu yönlendirmeler (Sarıcı 2020: 23)'e göre;

Kurum merkezli planlama sistemi;

- İnsan kaynakları ihtiyaçlarının giderilmesi
- İnsan kaynaklarının kalitesinin arttırılması
- Kariyer yollarının tanımlanması
- İş değerlendirme aşamasında birey başarılarının değerlendirilmesi
- Kurum ve birey ihtiyaçlarının karşılaştırılması
- Kariyer danışmanlığı yapılması
- Kariyer planlamasının denetlenmesi ve kontrolü

Birey merkezli planlama sistemi;

- Kişinin potansiyel ve yeteneklerinin belirlenmesi
- Amaç ve kariyer hedeflerinin tanımlanması
- Hedeflere ulaşmak için yazılı bir yol haritasının belirlenmesi
- En doğru kariyer başlangıcının belirlenmesi
- Kariyer planının yetkili tarafından bireye iletilmesi
- Kariyer rehberliği konusunda destek olma
- İç ve dış fırsatların saptanması ve değerlendirilmesi
- Mentor desteği talep etme

- Bireyin kendini tanımasına teşvik etme

Yukarıda belirtilen hususlar incelendiğinde bireyin kendini ve yeteneklerini tanıması, bağlı olduğu kurumun yönlendirmeleri ile başarıya ulaşmaktadır. Bu unsurların doğru analiz edilmesi kariyer planlamasında çok önemlidir.

Kariyer planlamasının önemi günümüzde artış göstermektedir. İşletmelerin kariyer planlaması yapmalarının sebepleri şu şekilde sıralanmaktadır (Güner 2018: 50).

- Vasıflı işçilerin sayılarının arttırılması
- İşletmeler için hedeflere doğru ilerleme fırsatlarının yakalanması
- İş hayatının kalitesinin artmasına paralel bireyin kişisel hayat kalitesinin arttırılması

Yukarıda belirtilen hususlar incelendiğinde kurumların doğru yaptığı kariyer planlaması çerçevesinde ellerinde vasıflı ve bilgili personeller bulunmaktadır. Doğru kariyer planlaması ayrıca işletmeler için doğacak yeni iş fırsatlarına hızlı cevap verebilme ve nitelikli personellerin yeni fırsatlara hızla uyarlanmasına olanak sağlamaktadır. Son olarak doğru kariyer planlaması bireyin işletme içerisinde çalışma kalitesini arttırmakta ve bireyin kişisel yaşamında sergilediği tutumları pozitif yönde etkilemektedir.

Kurumların bireylere verdiği kariyer planlama desteklerinden ayrı olarak birey kendi kariyer planlaması konusunda da birçok etkeni değerlendirmelidir. Bu aşamada birey kendini ve yeteneklerini tanımalı, kariyer hedefini belirlemeli ve bu hedefe ulaşmak için bir plan hazırlamalıdır. Bu bahsedilen etkenler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır.

- Bireyin kendini tanıması ve değerlendirmesi
- Bireyin önüne çıkan kariyer olanaklarını değerlendirmesi
- Bireyin kariyer hedeflerini belirlemesi
- Bireyin kariyer planını hazırlaması
- Bireyin hazırlanan kariyer planını uygulamaya alması

Bireyin kariyer yolunu belirlemede yetenekleri, eğitimi ve kurum yönlendirmelerini yanı sıra birçok faktör etki göstermektedir. Bireyin kendisinin ve bağlı olduğu kurumun yönlendirmelerine ek olarak aşağıda belirtilen faktörlerinde değerlendirilmesi doğru kariyer planlaması yapılma sürecine katkı sağlamaktadır (Kuzgun 2000: 110-113).

- Aile faktörü
- Yaş faktörü
- Cinsiyet faktörü
- Kişisel özellikler ve yetenekler
- Yasal faktörler
- Sosyal faktörler
- Ekonomik faktörler
- Eğitim faktörü

Yukarıda belirtilen faktörler incelendiğinde kariyer planlaması yapılırken bireyin, aile durumu, yaş aralığı, cinsiyeti, özellikleri ve yetenekleri, bağlı olduğu ülkenin hukuki yapısı, bağlı olduğu ülkenin sosyal yapısı, bireyin ekonomik beklentileri ve harcamaları, bireyin eğitim durumu hususlarını da dikkate alarak kariyer planlaması yapması gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. UYGULAMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ticaret meslek liselerinin kuruluş amacı, muhasebe ve finans alanında çalışabilecek ara elemanlar yetiştirmektir. Yükseköğretim kurumlarında eğitim almadan piyasada istihdam edilebilecek bireyler, Ticaret meslek liselerinde gördükleri eğitim ve staj ile istihdam edilebilmektedirler. Ticaret meslek liseleri bu istihdam programını öğrencilere verdikleri çeşitli muhasebe dersleri ile sağlamaktadırlar.

Ticaret meslek liselerinin bir diğer amacı ise öğrencilere muhasebe alanında kariyer planlaması yapabilmeleri için yönlendirmede bulunulmasıdır. Bu yönlendirme verilen teorik eğitim ve staj kanalı ile yapılan uygulama ile birleştiğinde birey muhasebe alanında istihdam edilebilmekte yahut yükseköğretimde eğitimine devam edebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek öğretmenlerinin bakış açılarıyla, Ticaret meslek liselerinde yaşanan öğretme- öğrenme sorunlarını, bu sorunlarla ilgili çözüm önerilerini tespit etmek ve öğrenciler veya okul yönetimince kariyer planlaması yapılıp yapılmadığını veya bunların düzeyini belirlemektir. Bu amaçların gerçekleştirilmesi için Sivas merkez ve ilçelerindeki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görevli muhasebe meslek öğretmenleri üzerinde nitel bir araştırma (mülakat-röportaj) gerçekleştirilmiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemini diğer yöntemlerden ayıran özelliği sistematik incelemeye olanak sağlıyor olması, araştırma yapan bireye katılımcı rolü vermesi ve araştırmaya esneklik kazandırmasıdır. Bu araştırmada veriler bir hipotezi kabul yahut reddetmek üzerine toplanmamıştır. Veriler sayı, rakam gibi terimlerle değil sözel olarak betimlemelerle ifade edilmiştir. Nitel araştırmalar genellikle disiplinler arası araştırmalarda kullanılmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Veriler, önceden belirlenmiş katılımcılar soru sorma ve cevap verme şeklinde etkili bir iletişim şekli olan görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada açık

uçlu sorulara yer verilmiştir. Bu şekilde görüşmenin derinleştirilmesi amaçlanmıştır. Muhasebe meslek öğretmenlerinden randevu alınmış ve bu araştırmaya gönüllü olarak katıldıkları teyit edilmiştir. Görüşmeler, ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ve katılımcılara kaydın başında, yazılı ve sözlü şekilde "kayıtların tarafımızca saklı tutulacağı, verilerin sadece bilimsel amaç için kullanılacağı ve istendiği takdirde kaydın örneğinin kendilerine verileceği" şeklinde açıklamalarda bulunulmuştur. Görüşmeler, katılımcıların kendilerinin uygun gördüğü yerde gerçekleştirilmiştir.

3.4. Evren ve Örneklem

Araştırma, Sivas ili merkez ve ilçelerindeki Anadolu Ticaret Meslek Liselerinde görev yapan, muhasebe meslek öğretmenlerini kapsamaktadır. Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün web sitesinden yararlanarak, 2021 yılında Sivas il merkezi ve ilçelerinde yer alan muhasebe meslek öğretmenleri tespit edilmiştir. Muhasebe dersi veren öğretmen sayısının 25 olduğu öğrenilmiştir.

Bu öğretmenlerin hepsine uygun haberleşme araçları ile ulaşılmış ancak; evren içindeki bazı Muhasebe öğretmenleri, çeşitli mazeretler ileri sürerek bu çalışmaya katılmak istememiştir. Dolayısıyla görüşme talebini kabul edip mülakat sorularını cevaplandıran öğretmen sayısı 11 olmuştur. Bu sayının nitel araştırmalar açısından yeterli olduğu söylenebilir.

3.5. Katılımcıların Görev Yaptıkları Yerler, Görüşme Süreleri ve Sergiledikleri Tavırlar

Araştırma, görüşme talebini kabul eden muhasebe meslek öğretmenleri ile nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir Görüşmelerin 9'u yüz yüze, 2'si ise COVİD-19 sebebiyle yüz yüze görüşme kabul edilmediği için Whatsapp uygulaması üzerinden görüntülü olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye gönüllü olarak katılan muhasebe meslek öğretmenlerinin görev yaptıkları yerler, görüşme süreleri ve görüşme anında sergiledikleri tavırlar tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3'te görüldüğü üzere çalışmada yer alan bütün görüşmelerin toplam süresi 274 dakika 59 saniye olmuştur.

Tablo 3: Muhasebe Meslek Öğretmenlerinin Karakteristik Özellikleri

Katılımcının Kodu	Görev Yeri	Görüşme Süreleri	Sergilenen Tavır/Tutum
Muhasebe Öğretmeni 1	İlçe	00:31:41	Bilgili, sert, otoriter
Muhasebe Öğretmeni 2	Merkez	00:31:42	Bilgili, paylaşıma açık, heyecanlı
Muhasebe Öğretmeni 3	Merkez	00:19:12	İstekli, heyecanlı, sıcakkanlı
Muhasebe Öğretmeni 4	Merkez	00:28:24	Gönüllü, sıcakkanlı, paylaşıma açık
Muhasebe Öğretmeni 5	Merkez	00:25:46	Ilımlı, paylaşıma açık, heyecanlı
Muhasebe Öğretmeni 6	Merkez	00:22:38	Yardım sever, sıcakkanlı, ılımlı
Muhasebe Öğretmeni 7	İlçe	00:21:21	Heyecanlı, sıcakkanlı, istekli
Muhasebe Öğretmeni 8	İlçe	00:38:14	Ilımlı, istekli, gönüllü
Muhasebe Öğretmeni 9	İlçe	00:17:41	Ilımlı, heyecanlı, bilgili
Muhasebe Öğretmeni 10	İlçe	00:15:36	Sorgulayıcı, otoriter, bilgili
Muhasebe Öğretmeni 11	İlçe	00:22:20	Ilımlı, gönüllü, yardım sever

3.6. Mülakatla Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu aşamasında, muhasebe meslek öğretmenlerine yöneltilen 24 adet nitel araştırma sorusuna verilen cevaplar toplanarak ortak bir fikir bulunmaya çalışılmıştır. Öncelikle sorular yöneltilerek öğretmenlerin verdikleri cevaplar sorunun altında yer almıştır.

Çalışma kapsamında Sivas ilinde ve ilçelerinde faaliyet gösteren Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine yer verilerek merkez ve ilçelerde muhasebe derslerini alan öğrencilerin öğretme ve öğrenme sorunlarına, kariyer planlamalarına yönelik araştırma yapılmıştır. Merkez ve ilçe okullardan toplamda 11 muhasebe meslek öğretmeni çalışmaya katılmıştır.

Soru 1: *Kaç yıldır muhasebe dersi anlatıyorsunuz? Hangi muhasebe derslerini verdiniz?*

Bu soruya verilen cevaplar doğrultusunda oluşan Tablo 4 aşağıdaki gibidir.

Tablo 4: Katılımcıların Hangi Muhasebe Derslerini ve Kaç Yıldır Anlattıkları

Katılımcının Kodu	**Muhasebe Dersinin Kaç Yıldır Anlatıldığı**	**Anlatılan Muhasebe Dersinin Adları**
Muhasebe Öğretmeni 1	40 Yıl	- Maliyet Muhasebesi - Genel Muhasebe - Banka Muhasebesi
Muhasebe Öğretmeni 2	40 yıl	- Maliyet Muhasebesi - İnşaat Muhasebesi - Banka Muhasebesi - Genel Muhasebe
Muhasebe Öğretmeni 3	30 Yıl	- Genel Muhasebe - Maliyet Muhasebesi - Şirketler Muhasebesi
Muhasebe Öğretmeni 4	24 Yıl	- Genel Muhasebe - Muhasebe teknikleri - Şirketler Muhasebesi - Maliyet Muhasebesi - Banka Muhasebesi
Muhasebe Öğretmeni 5	24 Yıl	- Müfredattaki Bütün Muhasebe Dersleri
Muhasebe Öğretmeni 6	11 Yıl	- Genel Muhasebe - Bilgisayarlı Muhasebe - Maliyet Muhasebesi - Şirketler Muhasebesi
Muhasebe Öğretmeni 7	10 Yıl	- Maliyet Muhasebesi - Şirketler Muhasebesi - Genel Muhasebe
Muhasebe Öğretmeni 8	5 Yıl	- Genel Muhasebe - Bilgisayar Muhasebe - Şirketler Muhasebesi - Maliyet Muhasebesi
Muhasebe Öğretmeni 9	7 Yıl	- Bilgisayarlı Muhasebe - Genel Muhasebe - Şirketler Muhasebesi - Maliyet Muhasebesi
Muhasebe Öğretmeni 10	19 Yıl	- Genel Muhasebe - Maliyet Muhasebesi - Şirketler Muhasebesi - İnşaat Muhasebesi
Muhasebe Öğretmeni 11	7 Yıl	- Genel Muhasebe - Şirketler Muhasebesi - Maliyet Muhasebesi - Bilgisayarlı Muhasebe

Tablo 4'ten hareketle, çalışma kapsamındaki muhasebe öğretmenlerinin muhasebe derslerini 5 ila 40 yıl arasında değişen sürelerde anlatmakta oldukları; hemen hemen bütün muhasebe derslerini ancak özellikle maliyet muhasebesi, genel ve temel muhasebe, şirketler muhasebesi ve bilgisayarlı muhasebe derslerini anlattıkları söylenebilir.

Soru 2: *Muhasebe derslerinin hangilerinde öğrencilerin öğrenme sorunu yaşadığını düşünüyorsunuz? Aynı zamanda bu derslerde öğretme sorunu yaşadığınız söylenebilir mi?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Tabi muhakkak öğrenme sorunu yaşadıklarını düşünüyorum. Geçmiş zamandaki öğrencilerimizde verdiğimiz eğitimin karşılığını alabiliyorken, artık ticaret liselerinde bu eğitimin karşılığını alamamaktayız."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Öğretme sorunu öğrenci kaynaklıdır. Tüm muhasebe derslerinde yaşıyoruz. Yıllara göre bu sorun artmaktadır."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Genelde, genel muhasebede sorun yaşanıyor. Müfredat kaynaklı sorunlar yaşanabiliyor."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Genel muhasebe 2, şirketler ve maliyet muhasebesi derslerinde öğretme zorluğunu hissettim."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Öğrencilik zamanımızda muhasebenin nasıl öğretilmesi gerektiği yönünde ders gördüğümüz için biz bu konuda rahatız. Sıkıntı öğrencinin öğrenme amacı ile buraya gelmemesi. Öğretme zorluğu yaşıyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü

"Bilgisayarlı muhasebe derslerinde güzel ilerliyoruz. Bunun sebebi öğrencinin ders içerisinde birebir uygulama yapabiliyor olması. Genel muhasebede de bu söz konusu fakat temel muhasebe teorik bilgilerin ağırlıklı olduğu bir ders olduğu için öğrenci sıkıntı

çekiyor. Ezbere dayalı sözel bir ders. Ancak bu dersinde uygulama kısımlarında ilerleyiş güzel."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü

"Hepsinde yaşadığımı düşünüyorum. Temel muhasebe 1 dersi tamamen sözel, eğer çocuk sözel zekâya sahip değilse o derste çok zorlanıyor. Bu çocuk genel muhasebe dersine geldiğinde ders sayısallaşıyor. Bu şekilde daha kolay uyum sağlıyor. Öğrenciye bağlı diyebilirim."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü

"Genel muhasebe ve maliyet muhasebesi derslerinde öğrenme sorunu yaşadıklarını düşünüyorum. Bu öğrenme sorununun altında öğrencilerin ders çalışmayı ezberden ibaret varsaydığı ve sayısal işlemlerden korkmaları, bu konuda bir öğrenilmiş çaresizlik yaşamaları neden olarak görülmektedir. Tüm bu öğrenme sorunlarını öğretme sorunu olarak kabul ediyorum. Aşmak için ise zümreler ve zümreler arası iş birliği yapmaktayız. Çözüm yolları aramaktayız."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Öğrenme ve öğretme sorunu yaşıyoruz. Bunun temel nedeni öğrencilerin muhasebe terimlerine yabancı olmaları. Aynı zamanda sayısal yönünden sıkıntı yaşamaları."

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Daha çok öğrenciler muhasebe terimlerini yadırgıyorlar. Daha sonra hesap işleyişinde anlıyorlar. Öğrencinin Türkçe ve matematiğinin yeterli düzeyde olması çok önemli. Bu olumsuz etkiliyor."

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Tüm derslerde öğretme ve öğrenme sorunu yaşıyoruz. Bunun sebebi öğrenci seviyesinin düşük olması."

Muhasebe öğretmenlerinden elde edilen cevaplar/görüşler incelenmiş, her öğretmenin soru ile ilgili görüşü özetlenmiş ve bütün görüş/cevaplardan hareketle ortak vurular belirlenmeye çalışılmıştır. Ardından bu işlemler tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 5: Soru 2 için oluşturulan tablo 5 aşağıdadır.

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Öğrenme-Öğretme Sorununa Yönelik Vurguları**	**Öğrenme-Öğretme Sorununa Yönelik Ortak Vurgu Noktaları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Önceki yıllardaki öğrencilerin akademik bilgi düzeyleri ve anlama yetenekleri daha yüksek*	• *Akademik seviyenin yetersizliği* • *Amaçsızlık* • *Sayısal anlamada sorun* • *Teorik bilgileri anlamada sorun*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Öğretme konusunda yıllara göre sorun artmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Müfredattan kaynaklı sorunlar vardır.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Görüş bildirmemiştir.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Öğretme sorununun kaynağında öğrencinin amaç eksikliği söz konusudur.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Uygulamalı derslerde sorun yok; ancak teorik (terim, kavram vb.) ağırlıklı dersler sorun olmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Sorun öğrencinin sözel veya sayısal anlama kapasitesiyle orantılıdır.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Sorun, daha çok ezbercilikle ve önceki olumsuz ön yargılarla ilgilidir.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Muhasebe derslerine yabancılık ve sayısal yeteneklerinin azlığı sorun olmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Türkçe ve matematik belgisiyle muhasebe derslerini anlama arasında ilişki vardır.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Öğrencinin akademik seviyesinin azlığı sorun olmaktadır.*	

Tablo 5'ten görüldüğü üzere öğretmenler öğrencilerdeki;

- Akademik seviyenin yetersizliği
- Amaçsızlık
- Sayısal anlamada sorun
- Teorik bilgileri anlamada sorun

Gibi sebeplerden dolayı öğretme sorunu yaşadıklarını belirtmektedir.

Öğretmenlerin hangi derslerde öğretme sorunu yaşadıkları ise tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6: Muhasebe Öğretmenlerinin öğretme sorunu yaşadıkları dersler tablosu.

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Belirttiği Dersler**
Muhasebe Öğretmeni 1	Tüm muhasebe dersleri
Muhasebe Öğretmeni 2	Tüm muhasebe dersleri
Muhasebe Öğretmeni 3	Genel muhasebe
Muhasebe Öğretmeni 4	Genel muhasebe, şirketler ve maliyet muhasebesi
Muhasebe Öğretmeni 5	Tüm muhasebe dersleri
Muhasebe Öğretmeni 6	Temel muhasebe
Muhasebe Öğretmeni 7	Temel ve genel muhasebe
Muhasebe Öğretmeni 8	Genel muhasebe, maliyet muhasebesi
Muhasebe Öğretmeni 9	Temel muhasebe
Muhasebe Öğretmeni 10	Temel muhasebe
Muhasebe Öğretmeni 11	Tüm muhasebe dersleri

Tablo 6 da görüldüğü üzere meslek lisesi öğrencilerinin en çok zorlandığı dersler, Genel Muhasebe ve Maliyet Muhasebesi dersleridir.

Soru 3: *Muhasebe derslerinde öğretme sorunlarının çözülmesi için neler yapılmalı ve bu konuda çözüm önerileriniz varsa paylaşır mısınız?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Teknolojinin getirdiği tüm imkânlarla öğrencilere bilgi aktarmaya çalışıyoruz. Öğrencilerinde teknolojiyi etkin kullanmaları gerekmektedir."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Dijital ortamda olan kayıtları öğrencilere aktaramıyoruz. Bazı defterleri fiziki anlatmamız gerekmektedir. Fakat dijital ortamda bu imkana sahip değiliz. Bilanço esasına göre olan defterleri anlatmaktayız."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Çok duyuya hitap eden dersler anlatılmalı. Görsel ve işitsel öğeler kullanılmalı."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Bize gelen öğrencilerin muhasebe alanında bir hazır bulunuşluk düzeyi yok. Öğrenciler kültür dersleri dediğimiz Tarih coğrafya gibi dersleri ilk okuldan bilmiş olarak gelir ama meslek dersleri dediğimiz özellikle alan derslerinde hiçbir fikirleri olmadan gelmektedirler. Okula gelenlerinde %90'ı muhasebeci olma düşüncesi ile

gelmemektedirler. Eğer muhasebeci olma fikri ile gelmiş olsalar, en azından öğretme güçlüğü yaşamayız. Çünkü karşımızdaki kişide öğrenme isteği ile gelmiş olur. İlk önce öğrencileri mesleğe alıştırmak için çalışıyoruz. Alıştıktan sonra öğrencilerimiz çok rahat ediyorlar, seviyorlar ve katılıyorlar. Biz sıkıntıyı sadece alıştırma sürecinde yaşıyoruz. Öğrenci istekliyse zaman içinde çözüyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Öğrencinin bir amaca hizmet ettiğini ve sonunda bir mükafatının olduğunu bilmesi lazım. Okul bitiminde kendi branşında iş bulması gibi."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Öğrencinin derse öğretmenle birlikte katılarak işlenen derslerde daha kolay öğrendiğini düşünüyorum. Öğrencinin direkt dahil olması gerekiyor ve uygulamaları birebir yapması gerekiyor. Uygulamalarında günlük hayattan alınması daha ilgi çekici oluyor."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Aslında bir çözümüm var. Daha fazla uygulama ve staja çıkmaları gerektiğini düşünüyorum. Bizim öğrettiğimiz muhasebe ile ön muhasebe dediğimiz şu an kopuk bir şekilde ilerliyor. Bizim verdiğimiz eğitimle çocuklar ön muhasebe yapamayacak durumdalar. Onun için daha fazla uygulama gerekiyor."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Öncelikle neler yapılabilir kısmını açıklayayım. Öğrencilerin bir önceki eğitim kademesinde eksiklerle meslek lisesine gelmesi mesleki eğitimin en önemli sorunudur. Bu eksiklikler mesleki dersler açısından ön koşul olarak olabiliyor. Bu yüzden biz derslerimizde uygulamaya ayırdığımız zamanı bu eksikliklerin giderilmesi için uğraşıyoruz. Bu durum düzeltilmesi gereken ilk durum bence. Bir diğer yapılması gereken ise, öğrencinin ön koşul niteliğinde olan kazanımlarının kontrol edilerek derslere geçilmesi olduğunu düşünüyorum. Başka bir önerim ise teori kısmının sınıfta süresinin kısa tutulması uygulamaların ağırlıklı olarak ders esnasında yapılması gerektiğini düşünüyorum. Teorik eğitim öğrenciye sağlanan ve gönderilen kaynaklarla sağlanmalı."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Genel eğitim seviyesinin düşük olmasından kaynaklanan sıkıntılar yaşıyoruz. Bizim çocuklarımız en temele inilerek gelişim sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Meslek liselerine genelde seviyesi yetersiz öğrenciler veliler tarafından gönderiliyor. İyi seviyede öğrencilerin gelmesi gelişim açısından iyi olacaktır."

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"9. sınıfın başında Türkçe ve okumaya gerekli özen gösterilmeli. Kelime hazneleri geniş olmalı. Temel matematik işlemleri bilinmeli."

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Öncelikle öğrenciler teşvik edilmeli. Yüksek öğretime devam etmesi için bireyin ek puan verilebilir. Bu şekilde öğrenciler teşvik edilebilir. Öğrenci kalitesi artabilir."

Bu soru için elde edilen görüşlerden hareketle oluşturulan tablo 7 aşağıdadır.

Tablo 7: Muhasebe Derslerinde Öğretme Sorunlarının Çözümüne Yönelik Görüşleri

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Öğrenme-Öğretme Sorununa Yönelik Vurguları**	**Öğrenme-Öğretme Sorununa Yönelik Ortak Vurgu Noktaları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Eğitimde teknolojiden faydalanılmalı.*	• *Muhasebe temeli oluşturmak* • *Mesleği benimsetme* • *Teknolojiyi kullanmak*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Muhasebe dersi için teknoloji yetersiz bulunuyor. Fiziki anlatım yapılmalı.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Derslerde görsel ve işitsel öğeler kullanılmalı*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Muhasebe temeli oluşturmak ve muhasebeyi meslek olarak görmelerini sağlanmalı*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Muhasebeyi meslek olarak görmelerini sağlanmalı*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Öğretmenin öğrenciyi derse katılımını sağlaması gerekmektedir*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Staj ve uygulamanın artmalı*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Muhasebe temelinin eksik olması ders süresinin kısaltılması kaynakları yeterli kullanılmalı*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Muhasebe temeli oluşturulmalı.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Muhasebe temelinin oluşturulması anlama ve çözme yeteneklerinin kazanılmalı.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Öğrenciyi gelecekleri konusunda teşvik edilmeli.*	

Bu soru için elde edilen çözüm önerileri şu şekilde sıralanabilir;

- Muhasebe temelinin oluşturulması.
- Muhasebe mesleğinin benimsetilmesi.
- Öğretim teknolojilerinin kullanılması.

Soru 4: *Öğrenciler derslere aktif bir şekilde katılıyor mu? Eğer katılmıyorlarsa sebepleri neler olabilir? Bu konuda neler yapılmalıdır?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Öğrencilerimiz bu işi meslek haline getirecek düşüncesi ile yaklaşıyorsa ders konusunda aktif oluyorlar. Fakat tam tersi düşünen öğrenciler ise okulun eve yakın olmasını, arkadaş ortamı ve diğer faktörleri öne sürerek ders konusunda istekli durumda bulunmamaktadırlar."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Çoğunluk aktif şekilde katılmıyor. Bunun sebebi öğrenci seviyesinin düşmüş olması. Her öğretmen bu konuda elinden geleni yapıyor. Fakat gelecek planlaması olmadığı için bu konuda çaba sarf etmiyorlar."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Aktif katılım olmuyor. Bunun temel sebebi ilgisiz öğrencilerimiz olması."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Ben bire bir öğrenci odaklı ders işlerim. Öğrenciyi bir şekilde derse katarım. Katılımı şu şekilde sağlıyorum. Öğrenciyi kırıcı ve küçük düşürücü tavırlardan uzak duruyorum. Yönlendirici ve yapıcı olmaya çalışıyorum. İlk olarak tahtaya alıştırıyorum. Gerekli direktifleri vererek korkutmadan, örneklendirerek, dramatize ederek dersi işlerim. Katılımda sıkıntı çekmiyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Öğrenmek isteyen öğrenci aktif bir şekilde katılıyor anlamadığı soruyu soruyor. Kendi fikirlerini beyan ediyor ama bazı guruplar derse katılmıyor ve faydalı olunmuyor."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Bu konuda başarılı olduğumu düşünüyorum. Bütün öğrencilerimi derse aktif şekilde katıyorum. Bunu öğrencilere uygulama yaparak sağlıyorum. Aynı zamanda güzel örnekler bulduğumu düşünüyorum. Somut örneklerle dersi çiçeklendiriyorum. Ses tonumu güzel bir şekilde ayarlıyorum. Dramatize ettiğim zamanlarda oluyor. Derslerim güzel geçiyor."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"10 yıldır muhasebe öğretmeniyim aklımda kalan sadece iki sınıf var. Bunun en temel etkeni o sınıfların akademik başarılarının çok yüksek olmasıydı. Katılım konusunda bu sınıflarda hiçbir sorun yaşamadım. Diğer eğitim verdiğim sınıflarımda benden veya öğrenciden kaynaklı problemlerden dolayı bir türlü derse katmayı başaramadım."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Sınıflarımızda öğrenci sayısının az olması, bu noktada avantaj niteliğinde ayrıca bu küçük ilçede çalışmanın bir avantajı. Bizde bu avantajı kullanıyoruz. Öğrencileri sürece dahil etmek için tek tek ilgilenme imkanına dahi sahibim. Öğrencilerin derse aktif katılım durumları değişmekte ancak, biraz ilgiyle katılımı sağlayabiliyorum. Öğrenci katılmama konusunda ısrarcı ise buradaki eksiklik, alana ve mesleğe dair ilerde bir amacının olmamasından kaynaklandığını düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Derslere aktif katılanda var katılmayanda var. Katılmayan öğrencilerimiz ilgi duymadıkları için dikkatlerini vermiyorlar. Çocukların ilgi alanları belirlenip o yönde yönlendirme yapılırsa aktif katılım sağlanacaktır."

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Aktif şekilde katılım 20 kişilik sınıfta birkaç kişi oluyor. Onların ortak özellikleri hedeflerinin olması. Geri kalanının amacının okulu bir an önce bitirmek olduğunu düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Katılmıyorlar. Pandemi kaynaklı uzaktan eğitimden derse dahi girmiyorlar. Dolayısıyla faydamızda olmuyor."

Öğrencilerin derslere aktif katılımlarına yönelik yöneltilen soruya, muhasebe öğretmenlerinin cevaplarından yola çıkarak oluşturulan tablo 8 aşağıdadır.

Tablo 8: Muhasebe öğretmenlerinin öğrencileri "Derslere Düzenli Katılıyorlar Mı?" Sorusuna Yönelik Görüşleri

Katılımcının Kodu	Katılımcının Öğrencilerin Derslere Katılmamalarına Yönelik Vurguları	Konuya Yönelik Ortak Vurgu Noktaları
Muhasebe Öğretmeni 1	*Öğrencilerin geliş amaçlarına göre ve gelecek planlamalarına göre değişken bir durum.*	• *Derse karşı ilgisizlik* • *Gelecek planlamasının olmaması* • *Akademik yetersizlik*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Gelecek planlaması olmaması.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Derslere karşı ilgisizlik.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Öğrencileri derse uyarlamak.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Derse karşı ilgisizlik.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Örneklendirmeler ve ilgi çekerek dersin işlenmesi.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Akademik yetersizlik.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Gelecek konusunda amaçsız tutum. Derse karşı ilgi arttırma.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Derse karşı ilgisizlik. İlgi alanına göre yönlendirme yapılması.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Hedefsizlik kaynaklı derse katılmama.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Görüş bildirmemiştir.*	

Tablo 8'de muhasebe öğretmenlerinin öğrencilerin derslere aktif katılım durumlarına yönelik ortak vurguları;

- Öğrencilerin derslere karşı ilgisiz olmaları
- Öğrencilerin gelecek planlamalarının olmaması
- Öğrencilerin akademik anlamda yetersiz olmaları

Soru 5: *Öğrencilerinizin derslerine düzenli olarak çalıştıklarını düşünüyor musunuz? Cevabınız hayır ise bu durumun öğretme-öğrenme açısından doğurduğu sorunlar hakkında ne söylersiniz?*

➢ Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Hayır, düzenli çalıştıklarına inanmıyorum. Bende ticaret meslek liseliyim. Kendimde örnek veriyorum ama fakat söylediğim gibi maalesef hazır gelmiyorlar, dersi dinlemiyorlar."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Büyük çoğunluğunun düzenli çalıştığını düşünmüyorum. Öğrenme açısından çok fazla bir opsiyonumuzun olduğunu düşünmüyoruz, ne öğretirsek kar olarak bakıyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Kesinlikle öğrencilerin derslere düzenli çalıştıklarını düşünmüyorum. Eğitim 3 ayaklı bir süreç. Okul, aile ve çevre. Veliler öğrencileri takip etmiyor. Uzaktan eğitimde derslere en fazla 3 öğrenci katılıyor. Derse ilgi çok düşük."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Düzenli olarak çalıştıklarını düşünmüyorum. Geçmişte bu çeşit öğrencilerimiz vardı ama günümüz öğrencilerinin çalıştığını düşünmüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Kesinlikle çalışmıyorlar. Sadece sınavdan sınava çalışıyorlar. İlerde çocuk mükâfatlarını düşünürse bu durum aşılabilir."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Muhasebe öğrencilerinin genelde elek üstü öğrenciler olduklarını düşünüyorum. Öğrenciler muhasebe alanına istemeden geliyorlar. Bu öğrenciler genel olarak tembel nitelendirilen öğrenciler. Bunlar hiçbir şekilde ders çalışmayan, alışmamış, alıştırılmamış öğrenciler."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Cevap kesinlikle hayır."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Derslere düzenli olarak çalışan öğrencilerimiz var. Tabii çalışmayan öğrencilerimizde var. Aradaki farkı çok rahat gözlemleyebiliyoruz. Bir süre sonra konuya dair tekrar ve soru çözümlerinde düzenli çalışan öğrencilerin daha hızlı hatırladığını yani öğrenmenin kalıcı hale geldiğini gözlemleyebiliyoruz. Çalışmayanlarda ise bu konuların unutulduğunu gözlemliyoruz. Çalışmayan öğrenciler sınavdan önce yaptıkları ezberin yeterli olduğunu düşünmekte. Bu yüzden kalıcı öğrenme yapamamaktadırlar."

➢ Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Düzenli çalıştıklarını düşünmüyorum. Birçok sorun oluşuyor. En önemlisi ise konular arası geçişlerde bağlantı kopuklukları yaşıyoruz."

➢ Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Ben çok ödevle öğrenciyi sıkan bir öğretmen değilim. Sadece öğrencilere önerim gün içinde öğrenilenleri tekrar etmeleridir. Çok hevesli öğrenciler olmadığı için yadırgıyorlar. Konular ağır geliyor."

➢ Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Hayır düşünmüyorum."

Muhasebe öğretmenlerinin, öğrencilerin derslere düzenli bir şekilde çalışıp, çalışmadıklarına yönelik soruya verdikleri cevaplar aşağıda yer alan tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Derslere Düzenli Çalışıp, Çalışmadıklarına Yönelik Verilen Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Derslere Düzenli Çalışıldığını Düşünüyor musunuz Sorusuna Yönelik Vurguları**	**Derslere Düzenli Çalışılmamasının Sebeplerine Yönelik Ortak Vurgular**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Düşünmüyor. İlgisizlikten kaynaklı*	• *Derslere karşı ilgisizlik.* • *Gelecek planlaması ve yönlendirme olmaması* • *Ders tekrarının olmaması*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Düşünmüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Düşünmüyor. İlgisizlikten kaynaklı.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Düşünmüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Düşünmüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Düşünmüyor. Çünkü planlama hatası ve yönlendirme olmaması*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Düşünmüyor*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Değişkenlik söz konusu.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Düşünmüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Düşünmüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Düşünmüyor.*	

Tablo 9'dan hareketle öğrencilerin derse katılımda aktif olmamalarının sebepleri aşağıda şu şekilde sıralanabilir.

- Öğrencilerin derslere karşı ilgisiz olmaları.
- Öğrencilerin gelecek planlamalarının olmaması.
- Öğrencilerin dersleri tekrar etmemeleri.

Soru 6: *Muhasebe öğretmenlerinin, öğretim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanıp kullanmadığı konusunda düşünceleriniz nelerdir?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Tabii ki öğretmende kendisini yenilemeli. Kanun ve yönetmelikleri takip etmeli. Bu konuda ticaret liseleri Sivas'ta yetiştirdiği öğrencilere yenilikleri aktaran bir okul. Bizim okulumuz güncellemeleri takip eden bir okul."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Öğretmen kendini geliştirmek için elinden geleni yapıyor. Biz Sivas ili olarak kendimizi teknoloji bazında güncel tutuyoruz. Tekdüzene geçildiğinde birçok mali müşavire danışmanlık yaptık teknoloji konusunda."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Öğretmenler teknolojiyi etkin kullanıyor. Atölyemizde faaliyete geçecek okulumuzda. Faaliyete geçtiğinde daha etkili çalışmalar olacağını düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Okulumuzun tüm öğretmenleri günün şartlarında ve okulumuzun el verdiği müddetçe kullanmaya çalışıyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Biliyorsunuz her alanda dijitalleşmeye geçildi. Muhasebede de her şey elektronik ortamda. Fakat bununla alakalı çok fazla bilgi alamıyoruz. Zaman zaman yetersiz kalabiliyoruz. Muhasebeciler odasının bize bu konuda yardım etmesi lazım. Kendi çabamızla öğrenim sağlıyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Muhasebe öğretmenlerinin, özellikle de yeni nesil muhasebe öğretmenlerinin öğretim teknolojilerini kullandıklarını düşünüyorum. Eski nesil öğretmenlerin

kullanmadıklarını düşünüyorum. Güncel muhasebe programlarını takip etmediğimizi düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Office ve klavye derslerinde bir problemle karşılaşmıyoruz. Bu soruya kesin bir cevabı bilgisayarlı muhasebe dersi vermediğim için söyleyemeyeceğim."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Allan derslerimizde bilgisayarlı muhasebe, Office programları gibi laboratuvarda işlediğimiz dersler var. Her sınıfta akıllı tahtalarımız mevcut. Zümre olarak bu imkanları etkili bir şekilde kullanmaya önem veriyoruz. Kullanımın da işimizi kolaylaştırdığının farkındayız."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Elimizden geldiği kadar kullanıyoruz. Bilgisayarlı muhasebe dersinde muhasebe paket programları kullanırken mecburen kullanıyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Kendi adıma gayet etkin bir şekilde kullanıyorum. Gerek bilgisayarla, akıllı tahtada, EBA da etkili oluyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Açıkçası kullanmıyoruz. Kullanacak bir ortam olmuyor."

Muhasebe öğretmenlerinin muhasebe derslerinde öğretim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanıp, kullanmadıklarına yönelik sorulan soruya verdikleri cevapları içeren tablo 10 aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 10: Öğretim Teknolojilerinin Etkin Şekilde Kullanılıp, Kullanılmadığı Sorusuna Yönelik Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Eğitimde Teknolojiyi Kullanma Durumuna Yönelik Vurguları**	**Eğitimde Teknolojiye Yönelik Ortak Vurguları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Teknolojiye takip edilmekte ve öğrencilere aktarılmaktadır.*	• *Teknolojik Ekipmanlar Etkin kullanılmaktadır.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Teknolojiye ayak uydurulmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Etkin kullanılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Günümüz teknolojisi takip edilmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Tam anlamıyla teknolojiye ulaşım sağlanamamaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Güncel muhasebe programları tam anlamıyla kullanılmamaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Görüş bildirmemiştir.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Teknolojiyi etkin kullanılmakta kolaylık sağlamaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Teknolojiden yararlanılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Etkin kullanılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Kullanılacak ortam bulunmamaktadır.*	

Tablo 10'da verilen cevaplar çerçevesinde ticaret meslek liselerinde görev yapan meslek öğretmenlerinin 8'i etkin kullanım sağladıklarını 2'si belirsiz, 1'i ise öğretim teknolojilerini kullanmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak öğretim teknolojilerinin çoğunlukla etkin şekilde kullandıkları anlaşılmaktadır.

***Soru 7**: Muhasebe derslerinde aktif-pasif, borç-alacak gibi kavramların ve hesap kodlarının bilinmesi muhasebeyi öğrenme sorununu azaltır mı?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Bir muhasebe öğrencisinin bu kavramları adı soyadı gibi bilmesi gerektiğini ve bilgilerini güncel tutması gerektiğini her zaman öğrencilere söylemekteyiz."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Bu kavramların öğrenmeyi kolaylaştırması lazım. Bu kavramların bilinmesi öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Kesiklikle azaltır, hatta çözer. Ben ve diğer arkadaşlarım ilk olarak bu kavramları ve hesap kodlarını öğretmeye çalışıyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Evet kesinlikle düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Kesinlikle işe yarar. Kayıtların mantığını ve nedenini öğrenen öğrenci ters kayıt yapmaz."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Öğrencinin borç alacak kavramlarını özellikle bilmesi gerekiyor. Bunu temel olarak oturtmayan öğrencinin öğrenme sorununun oluştuğunu düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Kesinlikle! Çocuk temel olarak bunları zihnine oturtması gerekiyor. Bunu oturtan öğrenciyle hiçbir zaman sorun yaşamıyorsunuz. Bunu oturmayan öğrenci en basit kaydı dahi yapamıyor."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Aktif-pasif, borç -alacak gibi kavramların bilinmesinin öğrenme sorununu gidereceğini düşünüyorum ancak, muhasebe kodlarının ezberlenmesindense verilen muhasebe kodundan yola çıkılarak hesabın hangi tabloya ait olduğu ilk kayıt, artış, azalış, hesabın bakiye vermesi durumlarına yorum yapabilmesinin daha önemli olduğunu düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Evet büyük bir oranda azaltacağını düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Kesinlikle yaşadığımız en büyük sorun bu. Kendime ait şema ve tablolarla bu sorunu aştığımı düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Öğrenci istekli olursa tabii azaltır. Kariyer odaklı düşünen öğrencinin elbette azaltır. Ben 7 yıllık öğretmenim mezun ettiklerimden sadece 1 kişi muhasebe alanında çalışıyor. Diğerleri hep farklı alanlarda. Dolayısıyla bir faydası olmuyor."

Muhasebenin temel yapı taşlarının bilinmesi "Muhasebe derslerinin öğrenilmesini kolaylaştırır mı?" sorusuna muhasebe öğretmenlerinin verdiği cevapları içeren tablo11 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 11: Temel Muhasebe Kavramlarının Bilinmesine Yönelik Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Temel Muhasebe Bilgilerinin Bilinmesine Yönelik Vurguları**	**Katılımcıların Temel Muhasebe Bilgilerinin Bilinmesine Yönelik Ortak Vurguları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Muhasebe kavramları kesinlikle öğrenilmelidir.*	• *Öğrenme sorununu azaltmaktadır* • *Öğrenme sorununun çözümüne kolaylık sağlamaktadır.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Kavramların bilinmesi öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Öğrenme sorununu azaltmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Öğrenme sorununu azaltmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*İşe yaramaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Bilinmesi gerekmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Kavramlar muhasebe temeli oluşturmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Öğrenme sorununu gidereceği düşünülmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Büyük oranda azaltmaktadır*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Bilinmesi gerekmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Öğrencilerin gelecek planlaması olmadığından faydası olmuyor.*	

Tablo 11 ışığında muhasebe meslek öğretmenlerinin ortak kanısının borç-alacak, aktif-pasif gibi kavramların ve ayrıca hesap kodlarının bilinmesinin muhasebe derslerinin anlaşılmasında ve öğrenilmesinde kolaylık sağlayacağı anlaşılmıştır.

Soru 8: *Şu an, öğretmen başına düşen öğrenci sayısının uygun seviyede olduğunu düşünüyor musunuz? Uygun olmadığını düşünüyorsanız konuyu hem bilgi aktarma hem de bilgiyi öğrenme yönünden değerlendirir misiniz*?

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Öğrenci sayısının fazla olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden verim düşük. Sayı düşerse öğrencide isterse verim artar."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Bizde gayet uygun seviyede."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Bizde guruplar var. Öğrencilerin guruplara ayrılması öğretmen başına düşen öğrenci sayısını azaltıyor. Bu sayede öğrenciye ulaşma imkânı da artıyor."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Biz muhasebe derslerini bölerek işliyoruz. Şu an seviye uygun diyebilirim ama sayı çoğaldıkça elbette ki öğrencilerin bilgi seviyelerini ölçmek zorlaşıyor. Bence bir öğretmene muhasebe dersleri açısından 10'dan fazla öğrenci düşmemeli."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"TML dersleri bizim için uygun. Dersi ikiye bölerek işliyoruz ve öğretmen başına maksimum 20 öğrenci düşüyor."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Muhasebe bölümünün öğrenci sayısı git gide azaldı. Eskiden sayı fazlaydı. Şu an azalıyor. Bugün bizim öğrenci sayımız 5-6 tane. Derslerimiz özel ders niteliğinde geçiyor. Sayının artması gerekiyor."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Çalıştığım liselere dayanarak gayet uygun olduğunu düşünüyorum. Hiç 30 kişilik bir sınıfta çalışmadım."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Kendi okulumda öğrenci sayısını uygun seviyede buluyorum. Hatta bazı il ve ilçelerde sayının istenilen seviyeye ulaşmadığını hatta birçok yerde bölümlerin kapandığını biliyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Sayıların yeterli olduğunu düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"20 kişilik bir sınıf aşağı yukarı ideal olabiliyor. Ama yüksek mevcutlu sınıfta yönetmelik gereği bölmek zorunda kalıyoruz. Laboratuvar derslerimizde, laboratuvar sayımızın fazla olmasına rağmen dersler çakışıyor."

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Şu an bizim okulumuzda 1 sınıfımız var. 10 öğrencim var. Dolayısıyla uygun seviyede. Öğrenme ortamı çok uygun ama öğrencilerin ilgisizliği bunun önüne geçiyor."

Muhasebe öğretmenlerinin öğrenci sayılarının yeterliliği konusunda verdikleri cevapları içeren tablo 12 aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 12: Öğrenci Sayısının Uygun Olup, Olmadığına Yönelik Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Öğrenci Sayılarına Yönelik Vurguları**	**Katılımcıların Öğrenci Sayılarına Yönelik Ortak Vurguları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Öğrenci sayısı fazla bu yüzden verim düşük olmaktadır.*	• *Öğrenci sayısı yeterlidir.* • *Şayet sayı fazla ise dersler şubelere ayrılmalıdır.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Uygundur.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Öğrenciler gruplara ayrılmaktadır sayı yeterli bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Uygun seviyeye gelmesi için dersler bölünmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Dersler bölünmektedir. Sayı yeterlidir.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Öğrenci sayısı azdır.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Uygun olduğu düşünülmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Öğrenci sayısı yeterlidir.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Öğrenci sayısı yeterlidir.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Sayıyı azaltmak için dersler bölünmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Sayı uygun seviyededir.*	

Tablo 12'den hareketle ticaret meslek liselerinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının genel anlamda uygun hatta okulların tercih edilirliğinin ise düşük olduğu anlaşılmıştır.

Soru 9: *Derslerde, "işlemin nasıl yapılacağının yerine niçin yapılması gerektiğinin üzerinde durulması öğrenmede başarıyı arttırır" ifadesi hakkında düşüncelerinizi öğrenebilir miyim*?

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Ders anlatmada çeşitli metotlar kullanılabilir. Bunlardan birkaçı aktif, takrir metotlarıdır. Öğrencilere uygulama yaptırmaktayız."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Zaten biz işlemin nasıl yapıldığını anlatmadan önce nedenini anlatıyoruz. Örnekleme yöntemi ile anlatıyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Hem nasıllık hem de nicelik önemli. İşlemin nasıl yapıldığını bilmeden niçin yapıldığını bilmesi bir mantık taşımıyor bence."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Tabi ki katılıyorum. Niçin ve nedenleri bilmeli öğrenci. Önemsiyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Aynen katılıyorum. Nasıldan önce ne içini bilmesi gerekir. Eğer bunu bilmezse başarılı olacağını düşünmüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Katılıyorum. Diğer türlü ezbere dayalı oluyor. Niçini anlattığımızda öğrencinin hem dikkatini çekecektir. Hem de konu daha güzel kavrayacaktır."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Biz öğretmenler niçinden ziyade nasılın üzerinde durduğumuz için belki kaybediyoruzdur. Ama bunda da sanırım şu etkili oluyor. Öğretmenliğin ilk başında niçin soruyorsun fakat kimse üzerinde durmayınca nasıla gidiyorsun."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Kesinlikle katılıyorum. Bu durum aşmaya çalıştığımız bir sorun olarak karşımıza çıkıyor. Öğrenciyi sorgulamaya itmeye çalışıyorum ancak, öğrenci ezberin daha kolay olduğunu düşünerek bazen inatçı davranabiliyor. Bizde bu durumda karşıda pozisyon alarak inatlaşmaya çalışıyoruz fakat öğrenci kolaya kaçma eğiliminde oluyor."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Ezberci eğitim öğretim yerine mantığa uygun eğitim öğretim yürütmemiz çocuklar açısından da bizim açımızdan da kolaylık sağlayacaktır. Mantığımıza oturttuğumuz bilgiler hayat boyu devam eder ama ezberlerimiz kalıcı olmaz."

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Gayet doğru bir ifade. Nasıldan önce niçin öğrenmenin gerekliliğini muhasebe ilkelerini anlatırken, dönemsellik, özün önceliği ile çocuklar daha net anlıyorlar."

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Katılıyorum. Mantıklı. Bizde ilk başta dersin amacını faydalarını vs. anlatıyoruz. Ama öğrencilerden bir dönüş olmuyor."

Muhasebe öğretmenlerinin derslerin temelinde "Nasıl'' Yerine "Niçin'' Yapılması Gerektiği konusunda verdikleri cevapları içeren tablo 13 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 13: Derslerde öncelikle Mantığın Verilmesi Yönündeki Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Ders İşleyişinde "Nasıl'' Yerine "Niçin'' Yapılması Gerektiği Sorusuna Ait Vurguları**	**Muhasebe Öğretmenleri Ortak Vurgu Noktaları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Farklı uygulamalar ile sağlanmaktadır.*	• *Derslerde öncelikle mantığın öğretilmesi gerekmektedir.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*İşlem anlatılmadan nedeni anlatılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Nasıl yapıldığını öğretilmeden önce niçin yapıldığı anlatılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Niçin ve nedenlerin bilinmesi gerekmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Nasıldan önce niçin yapıldığı bilinmelidir.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Niçin yapıldığını öğretmek konuyu daha iyi anlamalarını sağlamaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Niçin sorusundan önce nasıl sorusuna odaklanılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Öğrencinin sorgulaması isteniyor fakat öğrenci direkt nasıl sorusuna odaklanıyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Kalıcı olması adına konu mantığımıza oturtulmalıdır.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Niçin sorusu ile konu daha net anlaşılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Dersin amacı ve faydalarına odaklanılmaktadır.*	

Dokuzuncu sorunun yöneltilmesinin ardından oluşturulan tablo 13'e göre muhasebe meslek öğretmenlerinin "işlemin nasıl yapılacağının yerine niçin yapılması gerektiğinin üzerinde durulması öğrenmede başarıyı arttırır" ifadesine katıldıkları anlaşılmıştır.

***Soru 10**: Öğrencilerin eğitim aldıkları ders kitaplarının yeterlilik düzeyi hakkında neler söylersiniz? Öğretiminizde ek kitaplara ihtiyaç duyuyor musunuz?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Kitaplarımız yeterli düzeydedir. Teknolojiden destek alıyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Elbette ihtiyaç duyuyoruz. Ama öğrencilere modüller yeterli ama seviye bazında yeterli seviyede değil."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Geçmişte kitaplarda hatalar buluyorduk. Talim terbiyeye gönderip bu hatalar düzelttirildi. Şimdi daha az hatalarla karşılaşıyoruz. Üniversite hocamın kitaplarından faydalanıyorum. Ek kitap öğrenmeyi daha sağlamlaştırıyor."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Aslında kitaplarımız yeterli ancak bazı derslerde konu yoğunluğu fazla. Dersin içeriğine göre dersin süresi az."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Bizim derslerin modül olarak gidiyor. Modül olması bilgi açasından faydalıydı. Sorun öğrenciye kitaptaki bilgileri verebilmemiz. %60 -70'ini verebilsek dahi yeterli. Ek kaynağa ihtiyaç duymuyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Ek kitaba ihtiyaç duymuyorum. Genelde öğrencilerde kitap kullanmıyorum. Bilgileri öğrencilerin defterlerine aktarmayı uygun buluyorum. Bu şekilde dersi tekrar etmiş oluyoruz. MEGEP' in modüllerinin güzel olmadığını düşünüyorum. Metinlerin anlaşılır olmadığını düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Kesinlikle her zaman ek kitaba ihtiyaç duydum. MEGEP modülleri yetersiz durumdaydı. 2012 yılında TTK'nın değişmişti. Biz geçtiğimiz yıla kadar güncel olmayan kitaplar kullandık. Bu yıl kitaplar güncellendi."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Kitap konusu bu senenin başına kadar bir sorundu. Gerekli güncellemelerin yapılması bekleniyordu. Ama bu sürekli erteleniyordu. Bu sene yeni kitaplar üretildi. Bu kitaplar internet üzerinden herkesin ulaşımına açıldı. Bu kitapları detaylı olarak inceledim. Kitapların yeterli olduğunu düşünüyorum. Ek kitaba ihtiyaç duymuyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Tam anlamıyla yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bu sebepten farklı kaynaklardan yararlanıyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"İlk öğretmenlik yaptığım senelerde çok güzel kitaplarımız vardı. Daha sonra modüler sisteme geçtik. Zümre toplantılarında alınan kararla farklı kaynaklardan derslerde yaralanıyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"MEGEP' ten modüllerimizi indiriyoruz. Fakat o modüller 2014 basımı. Güncel değil. Modüller kitaplaştırılıp öğrencilere verilebilir."

Muhasebe öğretmenlerinin teorik bilginin staja etkisi konusunda verdikleri cevapları içeren tablo 15 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 14: Ders Kitaplarının Yeterliliği Konusunda Verilen Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Ders Kitaplarının Yeterliliğine ve Ek Kitap Kullanımına Yönelik Vurgu Noktası**	**Kitapların Yeterlilik Durumlarına Yönelik Ortak Vurgu Noktaları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Kitaplar yeterlidir.*	• *4 katılımcı kitapları yeterli bulmaktadır.* • *5 katılımcı kitapları yetersiz buluyor.* • *2 katılımcı kullanıyor fakat yetersiz buluyor.* • *Ek kitap kullanımda katılımcıların 5 tanesi ek kitap kullanımı konusunda olumlu yanıt verdi.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Modüller seviye bazında yetersiz. Ek kitap kullanıyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Kitaplar yetersiz. Üniversite kitaplarından yararlanılıyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Ders kitapları yeterli.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Modül kullanıyor. Ek kaynağa ihtiyaç duymuyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Modüller yetersiz. Kitap kullanmıyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Ek kitap kullanılıyor. Modüller güncellenene kadar yetersizdi.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Kitaplar yeterli. Ek kitaba ihtiyaç duyulmuyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Düşünmüyor. Farklı kaynaklardan yararlanılıyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Modüller kullanılıyor ve ek kitaba ihtiyaç duyuluyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Modüller kullanılıyor fakat güncel değil.*	

Tablo 14'te yer alan cevaplara göre, kitaplarının yeterliliği ile alakalı yöneltilen soruya 4 katılımcı yeterli cevabı verirken, 5 katılımcı yetersiz bulmaktadır. 2 katılımcı kitapları kullandıklarını fakat yetersiz olduğunu belirtmiştir. 5 katılımcı ise öğretimlerinde ek kitaba ihtiyaç duyduklarını söylemektedirler.

Soru 11: *Verilen teorik bilginin, öğrencilerin staj aşamasına yeterliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Bence yeterli seviyede."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Ülkemizde staj gerçek amacında gerçekleşmiyor. Ama öğrenciyi yerleştirmek için uygun olmayan yerlerde staj yapmıyorlar. Staj yerine göre değişmektedir."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Öğrencilere staj aşamasında verdiğimiz bilgi yeterli seviyede. Hakkıyla alması koşuluyla. Eğer bilgiler özümsenmişse haddinden fazla yeterlidir."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Öğrencilerimizin maalesef hepsi muhasebe ve finans alanında staj yapamıyor. Bankaya veya alakasız yerlere gönderiyoruz. Bulunduğumuz ilde mecburen bu şekilde imkân sağlıyoruz ve öğrenci kendisine yararı olmayan yerlerde staj yapıyor. Şayet alanı ile alakalı yerde yapıyorsa elbette yararı oluyor."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Kendine uygun bir staj yeri bulmuşsa bir öğrenci orada kendini geliştirebiliyor. Gelecekte iş seçiminde de çok fayda sağlıyor. Teorik bilgi çok iyi bilinse bile pratik çok farklı."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Açıkçası şunu belirtmek istiyorum. Öğrencilerimiz muhasebe ile alakasız yerlerde staj yapıyorlar. Pide fırınında çalışan öğrencimiz var. Orda yapabileceği tek şey para hesabı, fiş ve adisyon kesimi. Bizim verdiğimiz teorik bilginin çok altında bir yerde staj yaptığını söyleyebilirim."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Gördükleri teorik bilgi ile staj arasında belki %1 alaka vardır. Kesinlikle yeterli değil."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Tam olarak yeterli bulmuyorum. Staj çalışmasında öğrenilen bilginin teoriden daha değerli olduğunu düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Teorik bilgi ile tam anlamıyla uygulamaya geçmeleri çok kolay olmuyor. Stajın maçı bu zaten. Teorinin uygulama ile öğrenmenin sağlanması."

➢ Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Bizde bir muhasebecinin yanında kendimizi eksik hissediyoruz. Uygulama çok farklı. Staj imkânının daha fazla olması gerekiyor."

➢ Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"10 öğrencimden 6'sı staja gidiyor. Onlarda muhasebecinin yanında çalışmıyorlar. Muhasebeyle birebir iç içe değiller. Bu yüzden derslere pek faydası olmuyor."

Muhasebe öğretmenlerinin teorik bilginin staja etkisi konusunda verdikleri cevapları içeren tablo 15 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 15: Muhasebe öğretmenlerinin teorik Bilginin Staja Yararına Yönelik Verdikleri Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Teorik Bilgilerin Staja Etkisi Sorusuna Ait Vurguları**	**Katılımcının Teorik Bilgilerin Staja Etkisine Yönelik Ortak Vurguları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Yeterli bulunmaktadır.*	• *Öğrenciler kendi alanında staj yaparsa yeterli bulunmaktadır.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Gerçek amacın dışına çıkılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Yeterli bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Alanı ile alakalı yerlerde yapılırsa yeterli bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Öğrenciye uygun bir staj ortamı bulunursa yeterli olmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Alanı dışındaki yerlerde staj yapıldığı için yetersiz bulunmaktadır*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Yeterli bulunmamaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Yeterli bulunmamaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Staj ile öğrenme artmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Staj programının artması gerekmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Bölümleri dışında staj yapıldığı için yeterli bulunmamaktadır.*	

Verilen teorik bilgilerin staja yeterlilik düzeyi hakkında sorulan soruda öğretmenlerimizin büyük bir çoğunluğunun şayet öğrenci stajı muhasebe alanında yapabiliyorsa yeterli olduğu fikrini beyan etmiştir. Bu sebepten meslek liselerinde verilen teorik eğitim staja yeterli olduğu kanısına varılmıştır.

Soru 12: *Yapılan stajın, staj sonrasındaki veya sırasındaki muhasebe derslerini öğrenme düzeylerine etkisi hakkında neler söylersiniz?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Eğer öğrencilerimiz muhasebe alanında çalışan bir iş yerinde staj yaptılarsa karşılığını kesinlikle görmektedirler."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Muhasebecide staj yapan öğrencinin bilgisi artmaktadır. Staj teoriği desteklemektedir."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Staja giden öğrenciler genelde farklı alanda çalışıyor ve muhasebe öğrenmeyi zorlaştırıyor. Muhasebe alanında istihdam edilen öğrencilerimiz zaten stajı bitirdiklerinde kendilerini muhasebe bilen bireyler haline getirmiş oluyor."

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Staj yaptığı yer öğrencinin kendini geliştirebileceği bir yerse ve teorik bilgisini uygulama şansı bulduğu bir yerse faydalı tabii."

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Staj teoriği kesinlikle destekler. Öğrencinin staj yerinde bazı işlerde yetkilendirilmesi gerekiyor. Teorik bilgi stajda kullanılmazsa hiçbir şey ifade etmez."

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Muhasebecinin yanında staj yapsalardı güzel olabilirdi. Ama şu an herhangi bir etki söz konusu değil."

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Eğer yapılan staj muhasebe alanındaysa geri dönüşler alıyoruz. Ama çok az öğrenci muhasebe bürosunda staj yapabiliyor."

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Okulda yapılan çalışmalara nazaran, staj yerinde yapılan uygulamaların öğrenmeye hız kazandırdığını gözlemliyoruz. Staj yapan öğrencilerin bizlere dönüşleri daha olumlu olmakta. Derste anlattığımız bir konunun stajda karşısına çıkması öğrenciyi mutlu ediyor. Bu durumda bilginin daha kalıcı hale geldiğini düşünüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Elbette vardır. Stajla desteklene teorik eğitimin daha sağlıklı öğrenmeler yaşadıklarını görüyorum."

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Tabii var. Uygulama anlamında muhasebeci yanında staj yapılmasının çok yararlı olduğunu düşünüyorum ama her öğrencimiz bu imkana sahip olamıyor."

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Tabii vardır. Bağlantılı ders ve ileri bağdaştırıp bizlere geri dönüş yapıyorlar."

Çalışmaya katılan muhasebe öğretmenlerinin stajın muhasebe eğitimine etkisi hakkında verdikleri cevapları içeren tablo 16 aşağıdaki gibidir.

Tablo 16: Stajın, Staj Sonrası Eğitime Etkileri Hakkında Verilen Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Yapılan Stajın Muhasebe Eğitimine Etkisi Sorusuna Vurguları**	**Katılımcının Yapılan Stajın Muhasebe Eğitimine Etkisine Yönelik Ortak Vurguları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Alanı ile ilgili yerde yapılırsa etkili bulunmaktadır.*	• *Alanı ile ilgili yerde yapılırsa etkili bulunmaktadır.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Bilgiyi artırmakta teoriği desteklemektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Muhasebeyi tam anlamıyla kavramalarını sağlamaktadır*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Alanı ile ilgili yerde yapılırsa faydalı bulunmaktadır*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Teorik bilgi stajda kullanılırsa faydalı bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Alanı ile ilgili yerde yapılırsa etkili bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Muhasebe alanında staj yapılırsa faydalı bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Öğrenmeye hız kazandırmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Daha sağlıklı öğrenim yaşanmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Alanı ile ilgili yerde yapılırsa faydalı bulunmaktadır*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Stajı ders ile bağdaştırarak daha kolay anlamaktadırlar.*	

Tablo 16'da gösterildiği üzere, yapılan teorik muhasebe derslerinin öğrenilmesinde kolaylık sağlar mı şeklinde sorduğumuz soruya muhasebe öğretmelerinin çoğunluğunun cevabının destekler yönünde olduğu görülmektedir. Çıkarılan sonucun stajın, staj sonrası veya sırasındaki öğrencinin eğitimine katkı sağladığı kanısına varılmaktadır.

Soru 13: *Muhasebe derslerinde modüler öğretimin öğrenme-öğretme açısından fayda ve varsa zararlarını değerlendirir misiniz? Şayet eski sistemi biliyorsanız modüler sistemle kıyasladığınızda neler söylersiniz?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

Eski sistem modüler sisteme göre bence daha iyiydi.

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Modül eski sistemin parçalanmış halidir. Eski sistemle çok bir farkı yok. Son zamanda da zaten modüller birleşti ve tek kitap oldu. "

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

Bana göre eski sistem modüler sisteme göre muhasebe anlatılmasında ve öğrenilmesinde etkili bir sistemdir diye düşünüyorum.

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

Modüler bazda baktığımızda elbette faydalı. Bir öğrenci hem geçmişi hem geleceği bilmeli biz hala eski sistemi anlatıyoruz. Yeni sistemde bilgisayar entegrasyonu var ama öğrencinin temel şeyleri bilmesi gerekiyor. Bilgisayardaki hataların nereden geldiğini bilmesi gerekiyor. Bu yüzden eski sistemle modüler sistemin entegre olması taraftarıyım.

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

Modüler ve eski sistem arasında çok fazla bir fark yok. Sadece bu sistemde modül modül isleniyor. Diğer tarafta bütün olarak işeniyor. İş öğrencide bitiyor.

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

Modül sistemi her şeyi sistematik olarak düzenliyor. Ben faydalı olduğunu düşünüyorum. En azından öğrenci bilginin nereye ait olduğunu bilebiliyor.

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

Eski sistemi öğrencilik yıllarımdan biliyorum. Modüler sistemin eski sistem ile hiçbir farkı yok.

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Eski sistemde teorik ağırlık, öğreten merkezli yöntemlerin daha çok kullanıldığı, ezber mantığının daha çok ön plana çıktığı bir öğretme yöntemi akla gelmektedir. Modüler eğitim denildiğinde ise kendi için de bir bütünlükle planlanmış, bağımsız ve tamamlayıcı öğrenme birimleri akla gelmekte. Modüler sistem içeriklerinin günümüz dünyasında kabul edilen yöntem olan öğrenci merkezli öğrenmeyi sağlamasından dolayı daha kalıcı öğrenmenin temelini oluşturduğunu söyleyebilirim. MEGEP projesinin faydalı olduğunu düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Eski sistemde TML'de öğrenciydim. Eski sistemin daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. Çünkü tek tipti. Modüler sistemde her sene değişiklik oluyor. Fakat eski sistem daha oturmuş, kitap ve konu ağı olduğu için çocuklarda daha etkili öğrenme sağlanıyordu".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Modüler sistemin güzel fakat başarısız olduğunu düşünüyorum. Ondan dolayı 9. sınıfta tekrar kitaba döndük. Sistem tam anlamıyla uygulanamadı. Eski sistemin daha güzel olduğunu düşünüyorum.

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Eski sistemde çalışmadım. Modüler sistemde dersler bağlantılı olduğu için öğretme açısından daha iyi ama öğrencilerde ilgi ve istek olmadığı için öğretmen ne kadar çabalarsa çabalasın iş öğrencide bitiyor".

Modüler sistemin ve eski sistemin farklarının sorulduğu sorumuza öğretmenlerimizin verdikleri cevaplar aşağıdaki tablo17'de gösterilmektedir.

Tablo 17: Öğretmenlerin Modüler ve Eski sistemin yararlarına yönelik görüşleri

Katılımcının Kodu	**Modüler Sistem**	**Eski Sistem**	**Fark Yok**
Muhasebe Öğretmeni 1		✓	
Muhasebe Öğretmeni 2			✓
Muhasebe Öğretmeni 3		✓	
Muhasebe Öğretmeni 4	✓		
Muhasebe Öğretmeni 5			✓
Muhasebe Öğretmeni 6	✓		
Muhasebe Öğretmeni 7			✓
Muhasebe Öğretmeni 8	✓		
Muhasebe Öğretmeni 9		✓	
Muhasebe Öğretmeni 10		✓	
Muhasebe Öğretmeni 11	✓		

Tablo 17'ye bakıldığında 13. Soruda belirtilen eski sistem ve modüler sistem konusunda katılımcılarımızın cevapları ışığında 4 öğretmen modüler sistemi, 4 öğretmen eski sistemi, 3 öğretmen ise iki sistem arasında herhangi bir farkın bulunmadığı fikrini beyan etmiştir.

Soru 14: *Katılımcılara muhasebe derslerinde, özelliklerini belirttiğimiz öğretim tekniklerinden hangilerini uyguluyorsunuz?*

Soru 14'te muhasebe meslek öğretmenlerine yöneltilen "Hangi öğretim tekniklerini kullanıyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar tablo 18'de gösterilmektedir.

Tablo 18: Öğretmenlerin Öğretim Tekniklerine Yönelik Sorulan Soruya Verdikleri Cevapları

Katılımcı Kodu	**Verilen Cevaplar**
Muhasebe Öğretmeni 1	- Soru cevap - Problem Çözme - Sesli okuma - Sessiz okuma - Gösterip Yaptırma - Gezi ve Gözlem - Deney ve Laboratuvar
Muhasebe Öğretmeni 2	- Soru cevap - Problem Çözme - Gösterip Yaptırma - Beyin fırtınası - Gözlem - Deney ve Laboratuvar
Muhasebe Öğretmeni 3	- Soru Cevap - Problem Çözme - Gösterip Yaptırma - Beyin Fırtınası - Gözlem - Gösteri - Rol Oynama - Doğaçlama - Benzetim - Sergi - Görüşme Mülakatı
Muhasebe Öğretmeni 4	- Soru Cevap - Problem Çözme - Sesli okuma - Sessiz okuma - Gösterip yaptırma - Beyin fırtınası
Muhasebe Öğretmeni 5	- Soru cevap - Problem çözme - Gösterip yaptırma
Muhasebe Öğretmeni 6	- Soru cevap - Problem çözme - Sesli okuma - Gösterip yaptırma

	- Beyin fırtınası - Gezi - Gözlem - Drama
Muhasebe Öğretmeni 7	- Soru cevap - Gösterip yaptırma - Beyin fırtınası
Muhasebe Öğretmeni 8	- Soru cevap - Tartışma - Problem çözme - İstasyon
Muhasebe Öğretmeni 9	- Soru cevap - Sesli okuma - Gösterip yaptırma - Beyin fırtınası
Muhasebe Öğretmeni 10	- Soru cevap - Gösterip yaptırma - Beyin fırtınası - Sesli okuma - Drama
Muhasebe Öğretmeni 11	- Anlatım - Soru cevap - Gösterip yaptırma

Tablo 18'de muhasebe öğretmenlerimizin hem sözel hem de yazılı olarak gerekli bilgilerin verildiği dokümanlar göz önüne alınarak hangi öğretim tekniklerini kullanıyorsunuz yönünde sorduğumuz soruya verilen cevaplar ışığında öğretmenlerimiz öğretimlerinde en çok;

- Soru Cevap (11)
- Gösterip Yaptırma (10)
- Problem Çözme (6)
- Beyin Fırtınası (6)

Tekniklerinin kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Soru 15: *katılımcılara kuşaklar hakkında verdiğimiz bilgileri dikkate aldığınızda öğrencileriniz ile öğretme açısından bir kuşak çatışması yaşadığınız oluyor mu? Bu durumun sınıf yönetimine etkisini değerlendirir misiniz?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

Kuşak çatışması olduğunu düşünüyorum.

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Elbette kuşak farklılıkları var. Ailenin öğrencinin her konuda yanında olması öğrenciyi tembelliğe sevk ediyor. Eski kuşaklarda öğretmen öğrenci arasında bir sınır vardı. Kuşak çatışması yaşandığını düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Öğrencilerimizle kuşak çatışması yaşadığımız pek olmuyor. Dilimiz çok fazla erozyona uğramış bir yapı arz etmiyor. Dolayısıyla çocuklarla aramızda bir sıkıntı olmuyor".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Elbette kuşak çatışması oluyor. Bizim zamanımızda hesap makinası kullanılmazdı. Buda zihinin gelişmesini sağlıyordu. Ama şimdi hesap makinesi kullanımı buna olanak sağlamıyor".

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Kuşak çatışması en fazla davranışta görülüyor. Gençliğim Y kuşağındaydı. Bütün çevremize davranış şeklimiz şu anki Z kuşağına tam zıt. Saygıdan sevgiden ve değerlerden uzak bir kuşak geliyor. Bu yüzden kuşak çatışması kaçınılmaz".

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"*Bir çatışma yaşadığımı düşünmüyorum. Onların seviyesine indiğimi hatta onların seviyesine çıktığımı düşünüyorum. Kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum".*

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Kesinlikle oluyor. Bahsettiğim aklımda kalan iki sınıf Y kuşağı kişileriydi. Daha az teknolojiye maruz kalmış, gelenekçi insanlardı. Ondan dolayı kesinlikle var".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Bu durumda öğrencilerin iyi tanınmasının çatışmanın önüne geçeceğini düşünmekteyim. Tabi kuşaklar arasındaki farkın iyi yorumlanması gerekiyor. Öğrencilerle iletişim konusunda bir kuşak çatışması yaşadığım söylenemez".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Kuşak çatışması tabii oluyor. Yeni nesil öğrencilerin teknolojiye yakın olmalarından kaynaklı. Pek kitaba ilgi duymuyorlar. Bu sebepten bizim kullandığımız kitap diline oldukça yabancılar".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Biz X kuşağına giriyoruz. Y kuşağının öğrencilerini daha samimi saygılı görüyorum. Şimdikiler saygısızlık yapsalar da maalesef bunun farkında dahi değiller. Y kuşağının bir amacı vardı. Z kuşağının bazılarından hedef ve amaç yok".

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Açıkçası olmuyor. Z kuşağı şanslı bir kuşak tabi değerlendirilirse. Ben Y kuşağına ait bir öğretmenim. Y kuşağında öğretmen merkezli bir anlatım vardı. Her şey kurallara bağlıydı. Şimdi her şey öğrenci merkezli. Bunu değerlendirmeleri gerekiyor. Ama bir fayda göremedim".

Muhasebe öğretmenlerinin kuşak farklılığı konusunda verdikleri cevapları içeren tablo 19 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 19: Katılımcılarımıza Sorulan Kuşak Farklılığı ile Alakalı Soruya Verilen Cevaplar

Katılımcı Kodu	**Düşünüyorum**	**Düşünmüyorum**
Muhasebe Öğretmeni 1	✓	
Muhasebe Öğretmeni 2	✓	
Muhasebe Öğretmeni 3		✓
Muhasebe Öğretmeni 4	✓	
Muhasebe Öğretmeni 5	✓	
Muhasebe Öğretmeni 6		✓
Muhasebe Öğretmeni 7	✓	
Muhasebe Öğretmeni 8		✓
Muhasebe Öğretmeni 9	✓	
Muhasebe Öğretmeni 10	✓	
Muhasebe Öğretmeni 11		✓

Tablo 19'da verilen cevaplar ışığında 7 katılımcının kuşak çatışması içerisinde olduklarını düşünmeleri ve 4 öğretmenin ise çatışma olduğunu düşünmemeleri bilgisine ulaşılmaktadır.

Soru 16: *Öğretmenlik tecrübenizi göz önüne alarak kuşak farklılığı, öğrencilerin öğrenme düzeyinde ve isteğinde nasıl bir değişime yol açmıştır? Bu değişimin öğretim tekniklerine etkisi hakkında ne söylersiniz?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Y kuşağı öğrencileri gayretli ve istekli kişilerden oluşuyorken, Z kuşağı maalesef tam tersi durumda bulunmaktadır. Bu yüzden öğretim tekniklerimiz değişime uğramaktadır."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Gelişen teknoloji öğrenmeyi olumu etkiledi. Ama internet ve bilgisayarı nasıl kullanacağını ve hangi amaçla kullanması gerektiğini bilmeyen öğrenciler var. Dolayısıyla iyi kullanıldığında gelişen şartlar öğrenmeyi kolaylaştırdı".

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Öğretmenliğe ilk başladığım yılla bu yılı kıyasladığımda, her geçen sene bir önceki seneyi çok arıyoruz".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Çocuklar şu an daha hazırcı. Kendilerini yormuyorlar. Ben biraz klasik bir öğretmenim ve ödevlerimde asla internet çıktısı kabul etmem. Araştırıp sorabileceği şekilde araştırmasını isterim ve değerlendirme yaparım".

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Y kuşağına verdiğim dersten daha fazla zevk alıyorum. Ama Z kuşağı için aynı şeyleri söyleyemiyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Yeni kuşak internete bağımlı olan bir kuşak. Ders çalışmaktan ziyade internette zaman geçirmesi seven bir kuşak. Bu durum öğretmeyi zorlaştırıyor. Bizim zamanımızda boş vaktimizde dahi ders çalışan insanlardık. Ama onlar sıkılmalarını başka yollarla giderebiliyorlar".

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Benim öğretim tekniğime açıkçası bir etkisi olmadı. Bu bir ders ve belli bir tekniği kullanmak zorundasın. Öğrenciler öğrenmek istemiyorlar. Özellikle Z kuşağı için bunu özellikle söyleyebilirim".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Z kuşağı teoriği sevmeyen uygulama olarak öğrenen karakterde kişiler. İnternet üzerinden öğrenmeyi, okulda öğrenmeye tercih eden bireyler. Okulda yapılan dersler öğrenme istek ve düzeyini etkilemekte".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Çocukların dikkatlerini sürekli açık tutmamız gerektiği için daha çok eğlenceli şekilde ders anlatıyorum. Dikkat çekmek için gündemde olan bilgilerle ders anlatıyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Z kuşağının avantajı Y kuşağına göre daha çok. Y kuşağının ona rağmen hevesleri vardı ama Z kuşağı maalesef hazırcı".

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Aslında eğitim camiası olarak bakıldığında olumlu ama meslek liselerinde bunu söylemek mümkün değil".

Muhasebe öğretmenlerinin kuşak farklılığının eğitime etkisi sorusuna yönelik verdikleri cevapları içeren tablo 20 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 20: Kuşak Farklılıklarının Öğretime Etkisine Yönelik Verilen Cevapları

Katılımcının Kodu	Katılımcının Kuşak Farklılığının Eğitime Etkisi Sorusuna Vurguları	Katılımcının Kuşak Farklılığının Eğitime Etkisine Yönelik Ortak Vurguları
Muhasebe Öğretmeni 1	*Y kuşağı gayretli Z kuşağı tam tersi bulunmaktadır.*	• *Y kuşağı, eğitim ve bilgi alma konusunda istekli bulunmaktadır* • *Z kuşağı, eğitim ve bilgi alma konusunda isteksiz ve hazırcı bulunmaktadır*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Teknoloji doğru kullanıldığında öğrenme kolaylaşmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Yıllar ilerledikçe eğitim seviyesi düşmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Öğrencilerin hazırcı olduğu düşünülmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Y kuşağı Z kuşağından daha iyi bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Z kuşağı internete bağımlı olduğundan öğretme zorlaşmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Z kuşağı Y kuşağına göre öğrenim isteği düşmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Z kuşağı uygulamalı öğrenimi sevmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Z kuşağı eğlenceli öğretimi sevmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Z kuşağı hazırcı Y kuşağı daha hevesli bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Meslek liselerinde kuşak farklılığı olumsuz etkilemektedir.*	

Tablo 20'den hareketle kuşak farklılığının katılımcıların öğretim tekniklerine etkisi yönünde yönelttiğimiz soruya katılımcıların Y kuşağı bireylerinin imkân kısıtlarına rağmen istekli, Z kuşağı bireylerinin ise imkân yeterliliğine rağmen isteksiz olduğu görüşü çıkmaktadır. Kuşak farklılığının öğretme ve öğrenme düzeyine olumsuz etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Soru 17: *Öğrencilerin ticaret meslek liselerini tercihinde sizce hangi faktörler (aile, çevre, vb.) daha çok etkili olmaktadır? Bir kariyer planı çerçevesinde bu liselerin tercih edildiğini düşünüyor musunuz*?

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Saydığınız faktörler etkili oluyor. Öğrenciler planlaması yapmadan geliyorlar".

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Daha önceki yıllarda istekli gelenleri biliyorum ama zamanla bu faktörler ön plana çıktı. Son zamanlarda artık sınavlı geliyorlar. Gelen öğrenciler nasıl bir liseye geldiklerini dahi bilmiyorlar. Öğrenciler kariyer planlaması yapmadan geliyorlar".

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Kesinlikle düşünmüyorum. Eve yakınlık arkadaş ve çevre faktörü, babasının ticaretle uğraşması seçimde etkendir. Kariyer planlaması yapıp ben ilerde muhasebeci olacağım diyen öğrenci hemen hemen hiç yok".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Kariyer çerçevesinde tercih edildiğini düşünmüyorum. Mutlaka içlerinde edenler var ama sayıları çok az. Aile, çevre ve lise sonda staja gidip asgari ücretin %30'unu alıyor olmaları etkendir".

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Son dönemde TML tercih eden öğrenciler sınavlardan başarısız olanlar buraya geliyor mecburen. TML'nin değeri günden güne düşüyor ve veliler buralara çocuklarını göndermek istemiyorlar. Anadolu lisesi sayısı arttığı için bizim öğrenci sayımız düştü. Çevre şartlarının etkisi olduğunu düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Kesinlikle düşünmüyorum. Mecburiyetten gelinen bir bölüm olduğunu düşünüyorum. Okuldan okula, bölgeden bölgeye değişen bir soru olabilir. Bizim ilçemizde tek meslek bölümü olduğu için mecburen tercih ediliyor. Zorla yönlendirmede bulunuyoruz. Staj varmış katılabiliriz diye düşünerek muhasebe bölümünü seçtiklerini düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Bu soru için aklımda kalan sadece 3 öğrencim var. Bunlar evet biz muhasebeci olacağız deyip kariyerlerini şu an o yönde ilerleten kişiler. Geri kalan kişiler veli yönlendirmesi ve puan mecburiyetinden kaynaklı gelen bireyler".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Bu öğrencilerin yok denecek kadar az sayıda olduklarını söyleyebiliriz. 5 yıllık eğitimcilik hayatımda gördüğüm bir elin parmaklarını geçmez. Sınavda istenilen başarıyı elde edemeyen öğrencilerin meslek liseleri karşılarına çıkıyor. Veliler gözünde de meslek lisesi algısı olumsuz durumda. Bence bu düzeltilmesi gereken bir durumdur".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Hem ailenin hem çevrenin etkili olduğunu düşünüyorum. TML'ler bölge için önemli okullardır. Bitiren öğrenciler üniversiteye gitmeseler dahi il ilçe genelinde iş bulma olanakları yüksek olduğu için veli bazında tercih ediliyor".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Çok tercih edildiğini düşünmüyorum. Arkadaş etkili ama temel faktör sınavda alınan puan"

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Açıkçası TML gelen öğrenciler mecburiyetten geliyor. Çocuğun alt yapısı bunu ön görüyor".

Öğrencilerin TML seçimlerinde aile, arkadaş ve çevre faktörlerinden hangisinin etkili olduğu hususunda muhasebe öğretmenlerine yöneltilen soruya yönelik verdikleri cevapları içeren tablo 21 aşağıda gösterilmketedir.

Tablo 21: Öğrencilerin TML Seçmelerinde Etkili Olan Faktörleri İçeren Tablo;

Katılımcının Kodu	**Aile**	**Çevre**	**Diğer**
Muhasebe Öğretmeni 1	✓	✓	
Muhasebe Öğretmeni 2			✓
Muhasebe Öğretmeni 3	✓	✓	
Muhasebe Öğretmeni 4	✓	✓	
Muhasebe Öğretmeni 5		✓	
Muhasebe Öğretmeni 6			✓
Muhasebe Öğretmeni 7	✓		✓
Muhasebe Öğretmeni 8			✓
Muhasebe Öğretmeni 9	✓	✓	
Muhasebe Öğretmeni 10		✓	✓
Muhasebe Öğretmeni 11			✓

Tablo 21'de verilen cevaplardan görüldüğü üzere Meslek Lisesi tercihlerinde genellikle, aile ve çevre faktörleri haricinde faktörler etkili olmaktadır. Bu faktörlerin yanı sıra aile yönlendirmesi ve çevre yönlendirmesi de lise seçiminde önemli rol oynamaktadır. Bu durum aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. Tabloda yer alan veriler sonucunda tercihlerin azdan çoğa doğru, Aile (5), Çevre ve arkadaş (6) ve diğer (6) olarak sıralandığını görmekteyiz. Sonuç olarak tercihlerde çoğunlukla Çevre ve diğer faktörlerin etkili olduğu anlaşılmıştır.

Soru 18: *Öğrencilerin kariyer planlaması yaptığını düşünüyor musunuz? Cevabınız hayır ise bu durum öğretme-öğrenme ortamını nasıl etkilemektedir.*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Eğer hedefi koyup gelmişse bunun için çabalıyor ve hedefine ulaşıyor. Hedefsiz öğrenci maalesef ulaşamıyor"

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Gelecek planlaması olmayınca öğrenci derslerin ne işe yaradığını da bilmiyor. Tüm bu dersleri öğrenen öğrenci özel sektörde istihdam edilebilir. Öğrencilerin kariyer planlaması yapmaması öğrenme ve öğretmeyi olumsuz etkiliyor".

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Biz duvarla paslaşıyoruz".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Amacı olmayan insanlara bir şeyler öğretmek gerçekten çok zor. Olumsuz etkiliyor".

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Kesinlikle hayır. Planlama olmadığı için öğrenci sadece dersi geçmek için çabalıyor. Her şey yazılı sınavına odaklı kalıyor".

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Bu bölümü severek isteyerek seçmemiş öğrencilerden bahsediyoruz. İlk başta tabii zorlanıyoruz bu konuda. Genelde matematik dersinde zayıf öğrenciler geliyorlar. Dersimizde matematik ve sayısal zekâ gerekiyor. 4 işlem yapamayan öğrenciler geliyor. Bu durum bazen hevesimi düşürüyor diyebilirim. Öğrenmeleri açısında onların seviyesine düşüyorum. Kendi eğitimimde öğrendiğim derslerden çok düşük seviyede ders anlatmaya çalışıyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Karşıdaki kişilerin motivasyonları düştüğünde sizin de düşüyor. Her saat hem karşı tarafın hem de kendi motivasyonunu artırmak çok zor ve yıpratıcı".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"8. sınıflara yönelik gerekli tanıtımları yapmamıza rağmen öğrenci okula geldiğinde bir bilgisinin ve hedefinin olmamasından kaynaklı eğitim öğretim olumsuz etkilenmekte. Öğrencilerin temel derslerde eksik olarak gelmesi bizlerinde işini zorlaştırmaktadır".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

" Kariyer planı olmadığı için çocukların amacı liseden bir an önce mezun olmak. Öğrenmek yerine sınav odaklı mantığı olduğu için bizim açımızdan zor bir aşama oluyor".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Tabii olumsuz etkiliyor".

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Karşı taraf bir şeyi almak istemiyorsa, bizim sihirli bir değneğimiz yok. Olumsuz etkiliyor".

Tablo 22'de öğrencilerin kariyer planlaması yapıp, yapmadıklarına yönelik, muhasebe öğretmenlerinin verdikleri cevaplar aşağıda belirtilmektedir.

Tablo 22: Kariyer Planlaması Olup, Olmadığı Yönünde Verilen Cevapları

Katılımcının Kodu	Katılımcının Kariyer Planlaması Yapılıp Yapılmadığı Sorusuna Vurguları	Katılımcıların Kariyer Planlaması Yapılıp Yapılmadığına Yönelik Ortak Vurguları
Muhasebe Öğretmeni 1	*Başlangıçta hedef belirlendiyse başarmaktadır.*	• *Kariyer planlaması yapılmamaktadır*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Kariyer planlanması yapılmağı için olumsuz etkilemektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Görüş bildirmemiştir.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Amaç olmadığı için olumsuz etkilenmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Planlama olmadığı için olumsuz etkilenmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Bölüm bilinçli seçilmediği için eğitim düzeyi düşmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Olumsuz etkilemektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Kariyer planlanması yapılmağı için olumsuz etkilemektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Kariyer planlanması yapılmağı için olumsuz etkilemektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Olumsuz etkilemektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Olumsuz etkilemektedir.*	

Tablo 22'de öğretmenlerin tamamına yakınının, öğrencilerin kariyer planı çerçevesinde meslek lisesi tercih etmediklerini beyan etmeleri üzerine bu durumun eğitim ve öğretimi olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

Soru 19: *Özellikle son sınıftaki öğrencilerin mesleki kariyerlerine yönelik yönlendirmede bulunuluyor mu? Yönlendirme var ise etkisi hakkında neler söylersiniz?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Yönlendirme yapmaktayız. Kariyerlerini üniversite bazında geliştirmektedirler."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Öğrenciler ilk olarak üniversite düşünmeden geliyorlar. Daha sonra akılları başlarına geliyor. Meslek yüksek okullarına çok az bir puanla gidiyorlar. Bizde yönlendirme yapıyoruz. Geçiş yapıp 4 yıla tamamlayanda var."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Biz hemen hemen her dersimizde öğretimden önce eğitimi esas alıyoruz. Dolayısıyla öğrencilerimize muhasebecilik mesleğinin dünya durdukça var olacağını ve kariyer planlaması yaparken muhasebeciliği düşünmelerini üzerine basa basa söylüyoruz. Bu mesleğin bitmeyeceğini somut bir şekilde anlatıyoruz ama ilgi yetersiz hatta yok. Yönlendirme yaptığımız halde geri dönüş olmuyor".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Meslek liselerinin amacı aldıkları eğitim doğrultusunda piyasaya ara eleman yetiştirmektir. Elbette yönlendirmede bulunuyoruz. Öğrencinin yeteneklerini göz önüne alarak yapıyoruz".

Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Yönlendirmede kesinlikle bulunuluyor. Mesleğimin ilk yıllarında öğrenci kalitesi fazlaydı. O dönemde birçoğu üniversiteye yerleştirildi. Yönlendirme sonucu yerleşen öğrencilerden olumlu dönüşler alıyorum. "

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Zümre öğretmenleri girdikleri sınıflarda yönlendirme yapıyorlar. Rehber öğretmenlerde yapıyorlar. Ama erkek öğrenciler genelde baba mesleğine ya da askerliğe yöneliyorlar. Kız öğrencilerin ise kesin bir fikirleri bulunmuyor".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü

"Gerekli tanıtımlar yapılmakta. Okul birincisi kontenjanını kullanan ve diğer öğrencilerimiz yüksek öğretimde alanlarında eğitime devam etmeyi tercih ediyorlar".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Yönlendirme tabii var. Karşılaşacakları sorunları güçlükleri ve ne yapacaklarını da anlatıyoruz. Ama çoğunlukla liseden uzaklaşınca kendi çevrelerine döndüklerinde

hayatlarını çevreleri yönlendiriyor. Tekrar kendi ilgi alanlarına dönüp muhasebeden uzaklaşıyorlar".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Son sınıflarda her kuşakta şu sıkıntı var. Stajda alınan ücrete dayalı bizi bu ciddiyetleri mutlu etse de okulda hareketlerine çok dikkat etmiyorlar. Yönlendirme yapılıyor. Öğrencinin amacına ve hedefine dayalı tabi bu durum".

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Bizim okulumuzda 14 günde 1 denemeler oluyor ama kendi sınıfımdan hiçbiri deneme yapmıyor. Diğer branşlarda soru sorduklarını da görmedim".

Tablo 23'te muhasebe öğretmenlerinin, öğrencilerin kariyer planlamalarında yönlendirme yapıp, yapmadıklarına yönelik cevapları yer almaktadır.

Tablo 23: Öğrencilere Kariyer Yönlendirilmesi Yapılıyor Mu Sorusuna Yönelik Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Kariyer Yönlendirmesi Sorusuna Vurguları**	**Kariyer Yönlendirmesine Yönelik Ortak Vurguları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Üniversiteye geçişte yönlendirme yapılmaktadır.*	• *Yönlendirme yapılmaktadır* • *Bazı öğrenciler muhasebe alanında devam etmektedir*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Bölümlerini lisans düzeyine taşımaları konusunda yönlendirme yapılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Yönlendirme yapılmakta karşılığı olumsuz bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Yönlendirme yapılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Yönlendirme yapılmakta olumlu geri dönüşler alınmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Görüş bildirmemiştir.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Yönlendirme yapılmakta karşılığı olumsuz bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Yönlendirme yapılmakta sonuçlar etkili bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Yönlendirme yapılmakta çevresel faktörler sebebi ile olumsuz sonuçlar alınmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Yönlendirme yapılmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Yönlendirme yapılmamaktadır.*	

Tablo 23'te meslek liselerinde öğrencilere kariyer hedefleri konusunda yönlendirmede bulunuluyor mu yönünde sorduğumuz soruya öğretmenlerin ortak kanısının yönlendirme olduğu ve bu yönlendirme neticesinde bazı öğrencilerin yükseköğretimlerine muhasebe alanında devam ettiği anlaşılmaktadır.

Soru 20: *Bir bütün olarak bakıldığında, muhasebe eğitimi alıp mezun olan öğrencilerin teorik ve pratik bilgi düzeylerinin muhasebecilik mesleğine yeterliliği konusunda neler söylersiniz*?

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Bilgilerinin yeterli olduğunu düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Öğrencilerin çoğu bu yeterliliğe sahip değiller. Almış olanların sisteme adapte olmaları basit. Muhasebede çalışıp kendini kabul ettirmeyen yok. Piyasa okuldan daha kolay."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Tabii ki liseden mezun birisinin muhasebecilik yeterliliği tartışılır. Bu daha çok akademik eğitimle tamamlanır. Lise eğitiminden çıkan kişi daha çok bir ön muhasebeci niteliği taşımaktadır".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Derslere gereken önemi verenlerin mesleğe yeterli olduklarını düşünüyorum.

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Hem teorik hem pratik bilgilerin mesleğe yeterliliği yok. Eskiden meslek lisesi mezunları sınava girip ehliyet alabiliyorken şimdi yüksek öğretim tamamlaması gerekiyor. Öğrenci lise zamanında ciddiye almadığı eğitimi üniversite de önemsiyor. Sonuç olarak çocuk eğitimi mesleki olarak gördüğü için ezberci olmayacaktır. Bu yüzden bilgi kalıcı olacaktır.

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

" Öğrencilerimiz bilgiyi sınava kadar öğrenip sonrasında unutan öğrenciler. Bu cevabımdan anlamışsınız zaten. Mezun olana kadar tüm bilgiler gitmiş demektir.

Elimden geldiği kadar öğretmeye çalışıyorum. Çok temel düzeyde öğrettiğim için yeterli olmadığını düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Eğer birey ön muhasebeci olacaksa başarısız. Ama gerçek anlamda bir şirketin muhasebesini tutacaksa evet yeterli olur".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Mesleki yeterlilik konusunda kendini geliştiren öğrencilerimiz mevcut. %70-80 aralığında mezun öğrencilerimizin mesleğe yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Bizim onlara verdiğimiz teorik bilgi, yıllardır kullandığımız bilgiler ama güncel hayatta birçok bilgi yenilendi. Özellikle muhasebe paket programları daha çok bilgi ve tecrübe istiyor. Bizim çocuklarımız aldıkları teorik bilgiyle defterleri rahatlıkla tutamazlar. Dolayısıyla stajın yapılması, hem de daha ileri zamanda yapılan 3 yıllık staj teoriyi aktif şekilde kullanmalarını sağlıyor".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Gerekli eğitimini tamamlandığında çok sıkıntı olduğunu düşünmüyorum. Stajlarını tamamladığında yapabilir. Ama sıkıntı, eksikliklerle geliyorsa birey zorluk yaşıyor".

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Öğrencilerin mecburiyetten geldiklerini düşünüyorum. Mecburi geldikleri bir yerden de öğrenerek mezun olmuyorlar".

Tablo 24'te alınan muhasebe eğitiminin meslek hayatına etkisine yönelik, muhasebe öğretmenlerinin verdikleri cevaplar aşağıda belirtilmektedir.

Tablo 24: Eğitimde Edinilen Bilgilerin Meslek Hayatına Etkileri Hakkında Görüşleri

Katılımcının Kodu	Katılımcının Eğitimde Öğrenilen Bilgilerin Meslek Hayatında Yeterliliği Sorusuna Vurguları	Eğitimde Öğrenilen Bilgilerin Meslek Hayatında Yeterliliğine Yönelik Ortak Vurguları
Muhasebe Öğretmeni 1	*Yeterli bulunmaktadır.*	• *Staj ile desteklenirse yeterli bulunmaktadır* • *Akademik eğitimle tamamlanmalıdır*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Muhasebeyi kavradıklarında iş hayatına kolayca kendilerini kabul ettirmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Tam anlamıyla yeterli değildir. Akademik eğitimle yeterli bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Derse çalışılırsa yeterli olmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Yeterli değildir. Akademik eğitimle yeterli bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Yeterli bulunmamaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Seçeceği mesleğe göre yeterliliği değişebilmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Yüksek oranda yeterli olmadı düşünülmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Staj özenli yapıldığında yeterli bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Staj programı ve gerekli eğitimler tamamlandığında yeterli bulunmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Bölümü isteyerek seçmedikleri için yeterli bulunmamaktadır.*	

Tablo 24'te muhasebe öğretmenlerinin verdiği cevaplar ışığında, 7 öğretmenimiz yetersiz, 3 katılıcımız belirsiz, 1 katılımcımız ise yeterli cevabını vermiştir. Verilen cevaplara göre teorik eğitimini tamamlamış bir meslek lisesi öğrencisinin mesleğe yeterliliğinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Soru 21: *Ticaret meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin, aldıkları eğitimlerine uygun alanlarda kariyerlerini sürdürüp, sürdürmedikleri konusunda neler söylersiniz?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Eğer öğrenci mesleğe devam etmek istiyorsa mesleğini ifa etmektedir. Bu durum öğrencinin hedefine bağlı".

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"%10-15 civarında iş hayatlarına devam ediyorlar. Birçoğu devlet memuru ve farklı sektördeler".

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Öğrencilerimizi genelde büyük marketlerin kasalarında veya ön muhasebelerinde görüyoruz. Tabi bu da sevindirici bir durum. En azından ön muhasebe yapıyor çocuklar ama yüzdeye vurursak büyük çoğunluğu muhasebecilik mesleğini devam ettirmiyor".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Bitiren öğrencilerimizi takip etmediğim için çok fazla bilgim yok ama, bildiğim bir şey var. Şu an Sivas'ta çalışan mali müşavirlerin %60'ının bizim okuldan mezun olduğunu staja giden öğrencilerimizden biliyoruz".

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Bizim öğrencilerimizin eskiden meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş hakları vardı. Orada 2 yıl daha eğitim alıyorlardı. Bu yüzden bu imkân için ticaret meslek lisesi tutulan bir okuldu. Bu yüzden öğrenci kalitesi daha iyiydi. Sonuçta buraya gelmesi meslek yüksekokulundan mezun olması anlamına geliyordu. Kariyerlerini yükseköğretimini tamamladıktan sonra bırakıyorlar".

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Önceden iki yıllık üniversitelere direk geçiş vardı. Kaldırıldığı için kendi alanlarında üniversiteye gidemiyorlar. Daha barajı geçemeyen öğrencilerden bahsediyoruz. Çok az sayıda öğrenci kendi alanlarına gidebiliyorlar".

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Uygun alanlarda kariyerlerini sürdürmüyorlar. Sürdürmemelerinin sebeplerinden birisi İİBF lere ek puanın kaldırılması".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Öğrencilerin yükseköğretim kurumlarında mesleki eğitimlerine devam ediyorlar. Ancak öğrenciler bu alanları bitirdikten sonra mesleki kariyerlerinin farklılaştığını görüyoruz. Polislik, askerlik gibi tercihlerde de bulunabiliyorlar".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Öğrenci sayımız il ve ilçe kapasitesine göre fazla. Bu sebepten hepsinin muhasebe alanında ilerlemeleri pek mümkün değil".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Çoğu sürdürmüyor. Öğretmenlik yapanlar var. Bir kısmında sürdürüyor. Azınlık devam ediyor. Çoğunluk etmiyor".

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"%99'u sürdürmüyor".

Tablo 25'te öğrencilerin aldıkları muhasebe eğitimi paralelinde meslek hayatlarına devam edip etmedikleri hususunda sorulan soruya muhasebe öğretmenlerinin verdikleri cevaplar aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 25: Öğrencilerin Kariyerlerini Aldıkları Eğitim Paralelinde İlerletip, İlerletmediklerine Yönelik Verilen Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Öğrencilerin Meslek Hayatlarında Aldıkları Eğitim Paralelinde Devam Edip Etmedikleri Sorusuna Yönelik Vurguları**	**Öğrencilerin Meslek Hayatlarında Aldıkları Eğitim Paralelinde Devam Edip Etmedikleri Sorusuna Ortak Vurguları**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Hedefte muhasebecilik var ise devam etmektedir.*	• *Öğrenciler eğitimlerini tamamladıktan sonra kariyerlerine bu alanda devam etmemektedir.* • *Bazı öğrenciler kariyerlerine mesleki olarak aldıkları eğitimle paralel şekilde devam etmektedir.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Yüksek oranda farklı sektörlere yönelmektedir.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Çoğunluk farlı alanlarda çalışmaktadır.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Kısmen düşünüyorum.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Yükseköğretim sonunda devam etmiyorlar.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Kısmen düşünüyorum.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Kısmen düşünüyorum.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Hayır devam etmiyorlar.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Hayır devam etmiyorlar.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Hayır devam etmiyorlar.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Hayır devam etmiyorlar.*	

Tablo 25'te ticaret meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin kariyerlerini muhasebe alanında sürdürüp, sürdürmedikleri konusunda katılımcılarımıza yönelttiğimiz soru neticesinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun kariyerlerini muhasebe alanında 8 katılımcının görüşü sürdürmüyor, 2 katılımcının görüşü belirsiz ve 1 katılımcının görüşü ettiriyor yönündedir. Sorduğumuz soruya istinaden öğrencilerin kariyerlerini bu yönde sürdürmedikleri anlaşılmaktadır.

Soru 22: *Ticari hayata atılan bir kişinin ticaret meslek lisesinden mezun olmasının ticari hayattaki başarısında bir önemi var mıdır? Bu konuda düşünceleriniz nelerdir?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

"Çok fazla etkisi olduğunu düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Elbette ki önemli böyle öğrencilerimizde var ama kişiden kişiye değişmektedir. İstekli olan öğrenci başarılı olur".

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Tabi ki ticari bilgisi olmayan biriyle kıyaslandığında TML'den mezun olan öğrencinin artısı vardır. Bir adım önderdir. Gerek ekonomi pazarlama ve muhasebe konularında yeterli donatı veriliyor ve ticari hayata 1-0 önde başlıyor".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Vardır. Her meslek de alaylılar vardır. Burada işin mutfağını bilen öğrenci tabi bir adım öndedir".

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Evet kesinlikle vardır. Bizim hiçbir yerde olmayan derslerimiz bulunmaktadır. Benim öğrencilik yıllarında gördüğüm F klavye dersi sayesinde ben şu an F klavye kullanabiliyorum. Office ve bazı bilgisayar dersleri alan öğrenci hayat boyu kullanmaktadır. Ticaret matematiği, vergi türleri gibi dersleri ticari hayatta kullanıyor".

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Tabi çok önemi var. Ticari hayatta kulan birçok belgeyi biz okulda öğretiyoruz. Birçok yol yöntemi okulda öğretiyoruz. En basitinden ticari hayattaki insanın kurumlara

olan sorumluluklarını ve evrak yükümlülüklerini öğretiyoruz. Bunların hepsini bilen birisi ticari hayatta işlerini daha iyi türetebilir. Bu sayede ticari hayatında kandırılmasını engelleyebilecektir".

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Kesinlikle yoktur. Ticaret tamamen girişimcilik ruhuyla alakalı bir şey. Alınan eğitimle alakalı olduğunu düşünmüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Ders sürecini verimli geçirenlerin ticari hayatlarında daha bilinçli yol alabileceklerini düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Ticari hayat etkisinin olduğunu düşünüyorum. Çünkü, geçmiş öğrencilerimize baktığımızda çoğunluğunun ticaretle uğraştığını görüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Tabii vardır. Birey layıkıyla bu eğitimi aldıysa, uyum içerisinde götürür".

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Öğrencilerimizin gelir düzeylerinden dolayı paranın kıymetini biliyorlar. Muhasebe harici bir bölümden de mezun olsa ticari hayat atıldığında gerekli hesaplamaları yapabiliyor. Muhasebeden mezun olmasının ayrıyeten bir avantajı olmuyor".

Tablo 26'da öğrencilerin adlıkları muhasebe eğitiminin ticari hayata katkıları hususunda muhasebe öğretmenlerinin görüşlerini içeren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 26: Muhasebe Eğitiminin Ticarete Etkisi Hakkında Verilen Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Muhasebe Meslek Eğitiminin Ticari Hayata Katkısına Olup Olmadığına Yönelik Vurguları**	**Muhasebe Eğitiminin Ticari Hayata Etkisine Yönelik Ortak Vurgular**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Etkisi olduğunu düşünmüyor.*	• *Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin ticari hayatta başarısı yüksektir.* • *Bu eğitim ticari hayat başarısı için yeterli değildir.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Değişkenlik gösterdiğini düşünüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Etkisi olduğunu düşünüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Etkisi olduğunu düşünüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Etkisi olduğunu düşünüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Etkisi olduğunu düşünüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Etkisi olduğunu düşünmüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Değişkenlik gösterdiğini düşünüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Etkisi olduğunu düşünüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Etkisi olduğunu düşünüyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Etkisi olduğunu düşünmüyor.*	

Tablo 26'da ticaretle uğraşan bir kişinin mesleki başarısında ticaret lisesi mezunu olmasının bir önemi var mıdır sorusuna öğretmenlerimizden 9 kişi vardır cevabı verirken, 2 kişi ise yoktur cevabını vermiştir. Bu sorudan çıkarılan sonuç kişinin ticari hayatındaki başarısında meslek lisesi mezunu olmasının bir önemi olmadığı anlaşılmaktadır.

Soru 23: *Bilindiği üzere Covid-19 salgınından dolayı bütün eğitim kurumlarında olduğu gibi meslek liselerinde de uzaktan eğitim sistemi uygulanmaya başladı. Muhasebe dersini öğretme-öğrenme açısından, uzaktan eğitim sistemi ile ilgili olarak neler söylersiniz?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü

"Okullar kapansa dahi uzaktan eğitim gerçekleştirdik. Yüz yüze eğitim kadar olmasa da faydasını gördük. Fakat katılım az oluyor. Katılım olursa yararlı bir sistem."

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Uzaktan eğitim sistemi yeni bir durum. Bizde bu sayede öğrendik. Şahsım adına katılım çok az katılık olursa tüm imkanları sunuyoruz. Eba üzerinden destekte bulunuyoruz. Ama takip çok az oluyor. Eğer katılım olsa yüz yüze eğitim kadar faydalı diyebilirim."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Birçok yöntem kullanıyoruz. Uzaktan eğitimde kullanılan materyal tek. Zoom uygulaması kullanılıyor ama katılım az. En fazla 3 öğrenci katılıyor. Verim elde edemiyoruz".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"Katılım çok az. Muhasebe uygulamalı bir ders. Uzaktan verimli olduğunu düşünmüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"Uzaktan eğitimde hiçbir başarı sağlayamadık. Çok faydalı olmadı ama olabilirdi. Olmamasının nedeni katılımın az olmasından kaynaklanıyor.

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"Muhasebe derslerinin birçoğu uygulama dersleri. Biz uzaktan eğitimde bu uygulama derslerini çok fazla yürütemedik. Özellikle bilgisayarlı muhasebe dersini uzaktan eğitimde işlemek oldukça zor oldu. Çünkü kullandığımız programlar uzaktan eğitim programı ile çatıştı ve çok hata verdi. Yüz yüze eğitime geçildiği zamanda olabildiğince bilgi yüklemesi yapmaya çalıştık. Bu süreç bizi gerçekten sarstı".

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Uygulamalı derslerde oldukça başarısızdık. Sonradan telafisini yapmaya çalıştık".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Uzaktan eğitimde derslerin teorik kısımlarında ve uygulamada bir sorun yaşanmazken, bilgisayarlı muhasebe, Office programları gibi derslerde aksaklık yaşanmakta".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da uzaktan eğitim çok etkili bir yöntem değil. Özellikle meslek liselerinde uygulama derslerinin fazla olmasından dolayı eğitimin yüz yüze olması gerekiyor. Bu sebepten uzaktan eğitimle çocuklar çok geri düştü".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"Katılımda ilk başlarda çok zorlandık. Daha sonra sayı 7-8'e çıktı. Fakat son haftalarda sayı tekrar azaldı. Kendi derslerim açısından ben anlatabildim. Eksik olarak pratik yaptıramadım diyebilirim. Eksik gördüğümüz şeylerin telafisini yüz yüze eğitimde yapabiliriz".

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Uzaktan eğitim 1 buçuk yıldır devam ediyor ama kimse derse gelmedi. Uzaktan eğitimin bir faydasını göremedik".

Tablo 27: Katılımcının Uzak Eğitime Yönelik Verdiği Cevapları

Katılımcının Kodu	**Katılımcının Uzaktan Eğitimin Yararlarına Yönelik Vurguları**	**Uzaktan Eğitiminin Meslek Eğitimine Etkisine Yönelik Ortak Vurgular**
Muhasebe Öğretmeni 1	*Kısmen faydalı bir sistem.*	• *Katılım az olduğu için faydalı değildir.* • *Uygulamalı derslerde sorun yaşandığı için faydalı değildir.*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Uzaktan eğitim katılımdan dolayı faydalı değildir.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Uzaktan eğitim katılımdan dolayı faydalı değildir.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Uzaktan eğitim katılımdan dolayı faydalı değildir.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Faydalı değildir.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Faydalı değildir.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Faydalı değildir.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Kısmen faydalı değildir.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Faydalı değildir.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Uzaktan eğitim katılımdan dolayı faydalı değildir.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Uzaktan eğitim katılımdan dolayı faydalı değildir.*	

Tablo 27'de Covid-19 salgınından kaynaklı uzaktan eğitim ile ilgili sorduğumuz soruya 6 katılımcı derse katılım sıkıntısı olduğunu, 4 katılımcı materyal sıkıntısı olduğunu, 1 katılımcı ise hem katılım sıkıntısı hem de materyal sıkıntısı yaşadığını belirtmektedir. Verilen cevaplarda katılım az olduğu yönünde ve materyal sıkıntısı yaşandığı görülmektedir. Uzaktan eğitimin, eğitim ve öğretimi olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır.

Soru 24: *Öğretmenlik hayatınız boyunca verdiğiniz derslerin herhangi birinde "şöyle yapsaydım daha iyi öğrenebilirlerdi" dediğiniz oldu mu? Açıklar mısınız?*

- Muhasebe Öğretmeni 1'in görüşü;

*"Zamanla bizde kendimizi güncelledik. Bu yüzden "*şöyle yapsaydım daha iyi öğrenebilirlerdi" dediğim bir durum olmadı".

- Muhasebe Öğretmeni 2'nin görüşü;

"Bu konuda mütevazi olmayacağım. Ben meslek hayatımda piyasa bilgileriyle kendimi geliştirdim. Meslek yükseklerde çalıştım. Tek düzende Sivas'ta ilklerdenim. Sivas'ta muhasebecilerin çoğuna bunu ben öğrettim diyebilirim. Bu yüzden bir pişmanlığım olmadı. Gelişmeye devam ediyoruz. Çağa teknolojiye ayak uyduruyoruz."

- Muhasebe Öğretmeni 3'ün görüşü;

"Göreve ilk başladığım birikimle bugün bir değil. İlk yıllar şov yapmışım. Tahtayı sonuna kadar doldurmak öğretmenlik değil. Mustafa Kemal Atatürk'ün de bir sözü var ya, "Öğretmenler öğrettikçe öğrenen ulvi cahillerdir." diyor ve gerçekten çok doğru. O yüzden geçmişe baktığımda birçok keşkem oluyor ama bugün itibari ile, bütün öğretim tekniklerini kullanıp öğrencileri mesleğe hazırlıyoruz".

- Muhasebe Öğretmeni 4'ün görüşü;

"*Mutlaka yıl, yılı aratmaktadır. Öğretmenlik formasyondan ibaret değildir. Her yıl yeni bir çeşit öğrenci fark ediyorsunuz. Bu yüzden keşke şöyle öğretseydim dediğim oluyor. Değişmeyen tek şey değişimdir".*

- Muhasebe Öğretmeni 5'in görüşü;

"*Zaman zaman özellikle laboratuvar derslerinde modülde kaç konu varsa hepsini bitirmeye yönelik kendim odaklanıp işliyorum ama karşımdaki öğrenci bu düzeyde değil. Verilen konulardan belirli sayısını öğrenciye aktarmanın daha doğru olduğunu düşünüyorum. Ama Milli Eğitimin dediği şekilde ders işleyişi yapıyorum".*

- Muhasebe Öğretmeni 6'nın görüşü;

"İlk sene bir öğretmen için sıkıntılı geçmiştir her zaman. Neyi nasıl öğreteceğinizi bilmiyorsunuz. Ya da hangi derste hangi yöntemi kullanmalıyım bunu bilmiyorsunuz. O

sene benim için, gece üçlere dörtlere kadar düşünmekle geçti. İlk senem keşkelerle ve pişmanlıkla geçti. Ama elimden geleni yaptığımı düşünüyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 7'nin görüşü;

"Son beş yıl için kendimle ilgili şu eleştiriyi yapabilirim. İlk beş yılımdaki empati yeteneğimi tutkumu zaman geçtikçe kaybetmeseydim".

- Muhasebe Öğretmeni 8'in görüşü;

"Keşke teorik kısmın öğretilmesini uygulama üzerinden sağlasaydım diyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 9'un görüşü;

"Tabii dediğim oluyor. Özellikle sene sonunda başlarda farklı yöntem uygulasaydım çocuklar daha iyi öğrenirdi dediğim oluyor. Yeni döneme böyle başlıyorum. Geliştirip değiştiriyorum, daha aktif öğrenme sağlıyorum. Önemli olan çocukların ilgi duyması".

- Muhasebe Öğretmeni 10'un görüşü;

"O çok olmadı. Muhasebe ve bilgisayara çok hâkim birisiyim. Bunları ben öğrenirken zorluk çektiğim için öğrencilere nasıl aktaracağımı biliyorum".

- Muhasebe Öğretmeni 11'in görüşü;

"Ölçme değerlendirme sonucu öğrencilerin yetersiz olduğunu görüyoruz. Konunun üzerinde tekrar duruyoruz. Tekrar anlatıyoruz. Çocuklara muhasebe değil de farklı alanda soru çözelim üniversite sınavında faydası olur dediğimde dahi geri dönüş alamıyorum. Dolayısıyla öğrenciler plansız durumda. İlerleyen yıllarda öğrencilerden pişmanlık söylemleri duyuyorum. Keşke öğrencilerin bir planlaması olsa bizde onlara faydalı olabilsek. Mesleki kariyer açısından daha tatmin olacağım kanaatindeyim".

Tablo 28'de çalışmaya katılan muhasebe meslek öğretmenlerinin kariyerlerinde yer alan "keşke" dedikleri durumları sorulan soruya verdikleri cevapları içeren tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 28: Katılımcının Mesleki Keşkelerine Yönelik Verdiği Cevapları

Katılımcının Kodu	Katılımcının Mesleki Keşkelerine Yönelik Vurguları	Mesleki Keşkelere Yönelik Ortak Vurgular
Muhasebe Öğretmeni 1	*Mesleki keşkeleri bulunmuyor.*	• *Mesleki keşkeleri bulunmuyor* • *Öğretim yöntemleri ve teknikleri hakkında keşkeleri bulunuyor*
Muhasebe Öğretmeni 2	*Mesleki keşkeleri bulunmuyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 3	*Öğretim yöntemlerinden kaynaklı keşkeleri var.*	
Muhasebe Öğretmeni 4	*Öğretim yöntemlerinden kaynaklı keşkeleri var.*	
Muhasebe Öğretmeni 5	*Öğretim yöntemlerinden kaynaklı keşkeleri var.*	
Muhasebe Öğretmeni 6	*Öğretim yöntemlerinden kaynaklı keşkeleri var.*	
Muhasebe Öğretmeni 7	*Empati yeteneğini kaybettiği için keşkeleri var.*	
Muhasebe Öğretmeni 8	*Uygulamalı eğitim yapma kaynaklı keşkeleri var.*	
Muhasebe Öğretmeni 9	*Öğretim yöntemlerinden kaynaklı keşkeleri var.*	
Muhasebe Öğretmeni 10	*Mesleki keşkeleri bulunmuyor.*	
Muhasebe Öğretmeni 11	*Öğrencilerin plansızlığından kaynaklı yararlı olamıyor.*	

Tablo 28'de çalışmanın son sorusunda katılımcılarımızın mesleki hayatlarında olan keşkelerinin olup olmadığı yönünde yönelttiğimiz soruda 7 katılımcının keşkelerinin olduğu, 4 katılımcının keşkelerinin olmadığı görülmektedir. Çoğunluğun mesleki keşkelerinin olduğu anlaşılmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada Sivas ilinde ve ilçelerinde muhasebe meslek öğretmenlerinin görüşleriyle muhasebe derslerindeki öğretme ve öğrenme sorunlarına ve bu durumun öğrencilerin kariyer planlaması üzerine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada Sivas il merkezinde ve ilçelerinde Ticaret Meslek Liselerinde görev yapan 11 farklı muhasebe öğretmeni ile görüşülmüştür. Bu çalışma kapsamında elde edilen öğretme ve öğrenme sorunları aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

Araştırma sonucunda muhasebe öğretmenlerinden alınan görüşler çerçevesinde elde edilen öğretmen-öğrenme sorunları aşağıdaki gibi özetlenebilir

- Öğrencilerin derse karşı ilgisizlikleri
- Öğrencilerin temel bilgi düzeylerinden kaynaklanan yetersizlik
- Öğrencilerin derslere aktif şekilde katılmamaları
- Öğrencilerin derse hazırlıksız ve isteksiz gelmeleri
- Öğrencilerin muhasebe alan derslerine çalışmamaları
- Öğrencilerin muhasebenin temel kavramlarını, aktif, pasif, borç ve alacak kavramlarını bilmemeleri
- Öğrencilerin dersin mantığını anlamadan eğitim süreçlerine devam etmeleri
- Öğrencilerin staj yaptıkları iş yerlerinin aldıkları eğitime uygun yerler olmaması
- Kuşak farklılığından kaynaklanan insan yapısı
- Öğrencilerin ticaret meslek liselerini kariyer planlaması doğrultusunda seçmemeleri
- Öğrencilerin kariyer planlaması yapmamaları
- Öğrencilerin aldıkları muhasebe eğitimi paralelinde kariyerlerini sürdürmemeleri
- Covid-19 salgınının öğrencilerin eğitim süreçlerini sekteye uğratması

Maddelendirilen sorunlara bakıldığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun ticaret meslek lisesi seçimlerinde kariyer planlaması olmadığı ve akademik anlamda muhasebe eğitimine elverişsiz olarak bu okullara geldikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca kuşak farklılığının muhasebe eğitiminde olumsuz yansıması olduğu ve covid-19 salgınının verilen eğitimi sekteye uğrattığı sonuçlarına varılmıştır.

Genel Değerlendirme

Öğrencilerin zorlandığı muhasebe dersleri sırasıyla genel muhasebe, maliyet muhasebesi ve şirketler muhasebesi dersleri olduğu tespit edilmiştir. Kuşak farklılığından kaynaklı derse ilgisizlik ve verimin düşmesi de bir diğer çıkarılan sonuçtur. Bunun yanı sıra öğrencilerin temel bilgi düzeylerinin düşük olması öğretimi ve öğrenmeyi etkileyen önemli bir husus olarak belirtilmektedir.

Öğrencilerin staj yaptıkları yerlerin mesleki eğitimleriyle paralel alanlarda olmaması, staj sonrası eğitime katkı sağlamamaktadır. Verimsiz geçirilen teorik eğitimin ise staj süresince etkisinin olumsuz olduğu sonucuna varılmaktadır. Öğrenciler derslerin mantığını öğrenmedikleri için derslerin temelini öğrenilmesinde sorun yaşadıkları ve temelsiz ilerlendiği için ilerleyen konularda sorun yaşamaya devam ettikleri anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin kariyerlerine eğitimleri paralelinde devam etmedikleri ve farklı alanlarda kariyerlerini sürdürdükleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca alınan muhasebe eğitimini ticari hayata etkisi hakkında belirtilen görüşlerden, alınan eğitimin ticari hayata etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Muhasebe meslek öğretmenlerinin öğretim tekniklerinden birçoğunu ve farklı dersler için farklı teknikler kullandıkları sonucundan yola çıkılarak, öğretmenlerin öğretim teknikleri konusunda gelişime açık oldukları sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmanın, bundan sonraki alan içi ve alan dışı çalışmalara kaynak teşkil edilmesi ve daha farklı çalışmalara yol gösterici olması temenni edilmektedir.

KAYNAKÇA

Abdurrahımlı, Shamil (2022). *Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Uyumlulukları ve Kariyer Yetkinliklerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Erzurum Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Erzurum.

Ada, Şükrü vd. (2012). *Eğitim Bilimine Giriş,* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Aktaş, Mehmet (2012). *Metal Teknolojisi Öğretmenlerinin Mesleki Ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Metal Teknolojisi Alanı Modüler Öğretim Programı Hakkında Görüşleri: Antalya Örneği.* Yüksek Lisans Tezi, Antalya Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Antalya.

Alkan Cevat ve Doğan Hıfzı (1976). Mesleki ve Teknik Eğitim İçin Ana Plan Esasları. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/805338

Atmaca, Paşahan (2020). *Muhasebe Mesleğinin Bugünü ve Geleceği: Meslekte Uzmanlaşma,* Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı, Sivas.

Ayas, Alipaşa vd. (2014). *Eğitim Bilimine Giriş,* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Babaç, Hakan (2008). *Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Bölüm Teknolojileri Alanı Modüler Öğretim Sisteminin Öğretmenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Çaşut, Hasan (2019). *Muhasebe Derslerinde Öğretme ve Öğrenme Sorunu: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Muhasebe Öğretim Elemanları Üzerinde Nitel Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Sivas.

Çelikkaya, Hasan (1990). Eğitim Olgusunun Özellikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,* 2 (2) , 67-72.

Demir, Mehmet ve Kısakürek Mustafa (2015). *Finansal Muhasebe 1-2. Basılmamış* Ders Notları.

Deniz, Mehmet ve Ünal Ahmet (2007). "İnsan Kaynaklarının Bir Fonksiyonu Olarak Örgütsel Kariyer Yönetimi ve Bir Uygulama" *e-Journal of New World Sciences Academy,* (2) 2.

Doğan, Hıfzı (1983). "Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi". *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences,* 16 (1), 167-181

Fidan, Nurettin (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.

Gücenme Gençoğlu, Ümit (2009). "Türkiye'de Harf Devriminin Muhasebe Eğitimi Ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi" *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi,* 1 (1) , 30-37.

Günaydın, Melih (2022). *Duygusal Zekânın Kariyer Uyum Yeteneğine Etkisi: Sivas Adliyesi Personeli Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Giresun.

Güneşli, Selma (2013). *Büro Yönetimi ve Sekreterlik Alanı Modüler Öğretim Programının Öğretmenler Açısından Değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği).* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Büro Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.

Gür, Önder (2014). *Anadolu Ticaret ve Ticaret Meslek Liselerindeki Son Sınıf Öğrencilerinin Bankacılık Mesleğine Bakış Açılarına İlişkin Değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İşletme Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.

Güvemli, Oktay (2005). "Türkiye'de Ticaret Liselerinin Kuruluş Öyküsü". *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* (28) , 16-23.

İmamoğlu, Mustafa (2010). *Ortaöğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe ve Finansman Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Kartal İncebacak, Duygu (2021). *Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu ve Hasan Âli Yücel'in Eğitim ve Kültür Konularına Dair Görüşleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Kültürel Çalışmalar Ana Bilim Dalı, Zonguldak.

Kılınç, Kanber (2021). *Muhasebenin Tanımı ve Fonksiyonları.* Erişim Tarihi: 16 Temmuz 2021, https://kanberkilinc.com.tr/muhasebenin-tanimi-ve-fonksiyonlari.htm

Kılınç, Mustafa (2012). "Türkiye'de Mesleki Teknik Eğitimi Şekillendiren Eğitim Kurumlarından Ahilik, Gedik, Lonca, Enderun Mektebi'nin Tarihi Gelişimleri" . *Vocational Education* , 7 (4) , 63-73 .

Kozache Jarjes, Asraa Najdat (2020). *İşletme Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açıları ve Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: Kerkük Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesinde Bir Araştırma.* Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Konya.

Nazlı, Mehmet Hakan (2010). *Gazetecilik Alanı Modüler Öğretim Programına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi İstanbul Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Özkan, Hasan Hüseyin (2006). "Popüler Kültür ve Eğitim". *Kastamonu Eğitim Dergisi,* 14 (1) , 29-38.

Özkan, Hasan Hüseyin (2010). "Öğrenme Öğretme Modelleri Açısından Modüler Öğretim". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 6 (2) , 117-128.

Sert, Özay (2007). *Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Modüler Öğretim Sisteminin Bilişim Teknolojileri Alanında Uygulaması ve Öğretmen, Öğrenci Açısından Değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Tonga, Deniz (2012). "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 10 (4) , 779-803.

Tutuş, Gökhan (2020). "*Çok Kültürlü Ortamda Kültürel Zekânın Kültürlerarası Duyarlılık Üzerine Etkisi: Portekiz Örneği"* Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı,

Ünlü, Dilek (2016). "Mesleki Eğitimin Tarihi Süreci". *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 2 (4) , 89-98.

Yazar, Rabia Gül (2020). *Kültür Nedir? - Kültürün Tanımı, Anlamı, Türleri ve Kökeni?* Erişim Tarihi: 04 Temmuz 2021, https://medyaveiletisim.kulup.tau.edu.tr/kultur-nedir/

Yumuşaker, Mehmet Can (2020). *Muhasebe Dersi Alan Ön Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Derslerine Yönelik Tutumlarının ve İş Bulma Kaygılarının İncelenmesi: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma.* Yüksek Lisans Tezi Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Osmaniye.

İnternet Kaynakları

Eğitim tarihi. (2021). Vikipedi. (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title) E.T: 02.05.2022

Kariyer Nedir? Nasıl Kariyer Yapılır? (https://istanbulbogazicienstitu.com/kariyer-nedir-kariyer-nasil-yapilir) E.T: 02.05.2022

Ticaret. (2021). Vikipedi. (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Ticaret&oldid) E.T: 02.05.2022

Yılmaz, Y. (2006). Muhasebe Neden Önemli. XING. (https://www.xing.com/communities/posts/muhasebe-neden-oenemli-1005423626) E.T: 20.05.2022

Ahilik Teşkilatı Nedir? İlk Ne Zaman Kurulmuştur Ve Özellikleri Nelerdir? (2021). Milliyet. (https://www.milliyet.com.tr/egitim/ahilik-teskilati-nedir-ilk-ne-zaman-kurulmustur-ve-ozellikleri-nelerdir-6426945) E.T: 22.05.2022

MEB (2020). Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020. (http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2019-2020/icerik/396) E.T: 25.08.2022

Mali Müşavirler Odası (2017). *Muhasebenin Temel Kavramları.* Erişim Tarihi: 16 Temmuz 2021 (https://www.ismmmo.org.tr/Mevzuat/I-Muhasebenin-Temel-Kavramlari---4003) E.T: 10.01.2022

MEB. (2018). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü.* Erişim Tarihi: 16 Temmuz 2021 (https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/) E.T: 03.09.2022

MEB. (2019). (https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/ 2019_05/30125511_ 30093130_mesleki_teknik_egitim_kitap.pdf) E.T: 10.01.2022

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. (2021). Vikipedi. Erişim Tarihi: 16 Temmuz 2021 (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Mesleki_ve_Teknik_ Anadolu_Lisesi&oldid=25575981) E.T: 10.04.2022

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı. (2020). (http://meslek.eba.gov.tr/upload/hdc/muhasebe.pdf) E.T: 30.09.2022

MEB. (2015). *Etkili İletişim.* pdf. Erişim Tarihi: 20 Aralık 2022 (http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Etkili%20%C4%B0leti%C5%9Fim.pdf) E.T: 11.11.2022

MEB (2017). *Muhasebe Ve Finansman*, Erişim Tarihi: 20 Aralık 2022 (https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2019181623522) E.T: 24.11.2022

Modül ne demek TDK Sözlük Anlamı. (2022). Erişim Tarihi: 19 Aralık 2022, (https://sozluk.gov.tr/?kelime=modül) E.T: 30.06.2022

mysoft. (2021). Muhasebe Nedir? Muhasebe Neden Önemlidir? Geliş tarihi Erişim Tarihi: 30 Temmuz 2021, (https://www.mysoft.com.tr/muhasebe-nedir-muhasebe-neden-onemlidir) E.T: 30.06.2022

Umterdms (2021). *Muhasebe Nedir? Fonksiyonları Nelerdir? Genel ve Ön Muhasebe.* Bizmuhasebeciler.com - Muhasebe ve Finans. (https://bizmuhasebeciler.com/) E.T: 30.06.2022

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Sayın Öğretmenim,

Bu çalışma, Prof. Dr. Mehmet Demir'in danışmanlığında, ''Muhasebe Eğitiminde Öğretme-Öğrenme Durumu ve Bu Durumun Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Etkisi: Sivas İlindeki Muhasebe Meslek Öğretmenleri Üzerinde Nitel Bir Araştırma'' adlı yüksek lisans tezi kapsamında yapılmaktadır. Çalışmada, muhasebe meslek öğretmenlerinin bakış açılarıyla muhasebe derslerinde yaşanılan öğretme-öğrenme durumunu ve bu kapsamda öğrencilerin bölümleri temelinde kariyer planlaması yapıp, yapmadıklarını tespit etmek amaçlanmaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülmektedir. Çalışmaya katılımınız, gönüllülük esasına göre olup kalma veya devam etme konusunda tamamen serbestsiniz. Dolayısıyla, herhangi bir aşamada bu çalışmadan ayrılabilirsiniz.

Çalışma kapsamında yer alan sorulara vereceğiniz cevaplar/görüşler, araştırmanın amacına ulaşılmasında önem arz etmektedir. Elde edilen veriler tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Çalışma kapsamında sormak istediğiniz bir husus varsa, şu anda şahsen sorabilirsiniz veya aşağıda yazılı olan telefon ve mail adresinden araştırmacıyla irtibata geçebilirsiniz.

Konuya gösterdiğiniz ilgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Batuhan Erdabak

Sivas CÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü

Muhasebe, Finans ve Bankacılık ABD YL Öğrencisi

SORULAR

1. Kaç yıldır muhasebe dersi anlatıyorsunuz? Hangi muhasebe derslerini verdiniz?
2. Muhasebe derslerinin hangilerinde öğrencilerin öğrenme sorunu yaşadığını düşünüyorsunuz? Aynı zamanda bu derslerde öğretme sorunu yaşadığınız söylenebilir mi
3. Muhasebe derslerinde öğretme sorunlarının çözülmesi için neler yapılmalı ve bu konuda çözüm önerileriniz varsa paylaşır mısınız?
4. Öğrenciler derslere aktif bir şekilde katılıyor mu? Eğer katılmıyorlarsa sebepleri neler olabilir? Bu konuda neler yapılmalıdır?
5. Öğrencilerinizin derslerine düzenli olarak çalıştıklarını düşünüyor musunuz? Cevabınız hayır ise bu durumun öğretme-öğrenme açısından doğurduğu sorunlar hakkında ne söylersiniz?
6. Muhasebe öğretmenlerinin, öğretim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanıp kullanmadığı konusunda düşünceleriniz nelerdir?
7. Muhasebe derslerinde aktif-pasif, borç-alacak gibi kavramların ve hesap kodlarının bilinmesi muhasebeyi öğrenme sorununu azaltır mı?
8. Şu an, öğretmen başına düşen öğrenci sayısının uygun seviyede olduğunu düşünüyor musunuz? Uygun olmadığını düşünüyorsanız konuyu hem bilgi aktarma hem de bilgiyi öğrenme yönünden değerlendirir misiniz?
9. Derslerde, "işlemin nasıl yapılacağının yerine niçin yapılması gerektiğinin üzerinde durulması öğrenmede başarıyı arttırır" ifadesi hakkında düşüncelerinizi öğrenebilir miyim?
10. Öğrencilerin eğitim aldıkları ders kitaplarının yeterlilik düzeyi hakkında neler söylersiniz? Öğretiminizde ek kitaplara ihtiyaç duyuyor musunuz?
11. Verilen teorik bilginin, öğrencilerin staj aşamasına yeterliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
12. Yapılan stajın, staj sonrasındaki veya sırasındaki muhasebe derslerini öğrenme düzeylerine etkisi hakkında neler söylersiniz?

13. Muhasebe derslerinde modüler öğretimin öğrenme-öğretme açısından fayda ve varsa zararlarını değerlendirir misiniz? Şayet eski sistemi biliyorsanız modüler sistemle kıyasladığınızda neler söylersiniz?

14. (Öğretim teknikleri hakkında gerekli bilgiler veriliyor) Muhasebe derslerinde, özelliklerini belirttiğimiz öğretim tekniklerinden hangilerini uyguluyorsunuz?

15. (Kuşaklar hakkında gerekli bilgiler veriliyor) Kuşaklar hakkında verdiğimiz bilgileri dikkate aldığınızda öğrencileriniz ile öğretme açısından bir kuşak çatışması yaşadığınız oluyor mu? Bu durumun sınıf yönetimine etkisini değerlendirir misiniz?

16. Öğretmenlik tecrübenizi göz önüne alarak kuşak farklılığı, öğrencilerin öğrenme düzeyinde ve isteğinde nasıl bir değişime yol açmıştır? Bu değişiminin öğretim tekniklerine etkisi hakkında ne söylersiniz?

17. Öğrencilerin ticaret meslek liselerini tercihinde sizce hangi faktörler (aile, çevre, vb.) daha çok etkili olmaktadır? Bir kariyer planı çerçevesinde bu liselerin tercih edildiğini düşünüyor musunuz?

18. Öğrencilerin kariyer planlaması yaptığını düşünüyor musunuz? Cevabınız hayır ise bu durum öğretme-öğrenme ortamını nasıl etkilemektedir.

19. Özellikle son sınıftaki öğrencilerin mesleki kariyerlerine yönelik yönlendirmede bulunuluyor mu? Yönlendirme var ise etkisi hakkında neler söylersiniz?

20. Bir bütün olarak bakıldığında, muhasebe eğitimi alıp mezun olan öğrencilerin teorik ve pratik bilgi düzeylerinin muhasebecilik mesleğine yeterliliği konusunda neler söylersiniz?

21. Ticaret meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin, aldıkları eğitimlerine uygun alanlarda kariyerlerini sürdürüp, sürdürmedikleri konusunda neler söylersiniz?

22. Ticari hayata atılan bir kişinin ticaret meslek lisesinden mezun olmasının ticari hayattaki başarısında bir önemi var mıdır? Bu konuda düşünceleriniz nelerdir?

23. Bilindiği üzere Covid-19 salgınından dolayı bütün eğitim kurumlarında olduğu gibi meslek liselerinde de uzaktan eğitim sistemi uygulanmaya başladı. Muhasebe dersini öğretme-öğrenme açısından, uzaktan eğitim sistemi ile ilgili olarak neler söylersiniz?

24. Öğretmenlik hayatınız boyunca verdiğiniz derslerin herhangi birinde "şöyle yapsaydım daha iyi öğrenebilirlerdi" dediğiniz oldu mu? Açıklar mısınız?

Katılımızdan dolayı çok teşekkür ederim.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Batuhan ERDABAK

Uyruğu : T.C.

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	**Sivas Cumhuriyet Üniversitesi**	**2019**
Yabancı Dil	**ESE Language School (Malta)**	**2015**
Lise	**Sivas Amerikan Kültür Koleji**	**2014**

İŞ TECRÜBESİ

Aselsan Sivas Hassas Optik A.Ş	**Satın Alma, Dış Ticaret ve Lojistik Uzmanı** **2021-Halen**
Asil-Ter Eğt. Turz. Tic. San. A.Ş	**Satın Alma Sorumlusu (Kendi İşim)** **2015-2020**